

*Catàleg de la Biblioteca del
Grup Esperanto València*

Treball Final de Màster

Itinerari: Inventari i Catalogació del
Patrimoni Bibliogràfic i Documental

Alumna: **Mª ISABEL RUIZ RUIZ**

Directora: Dra. Mª MILAGROS CÁRCEL ORTÍ

ÍNDIX GENERAL

	<i>Pàgs.</i>
INTRODUCCIÓ	3
1. L'ESPERANTO: LLENGUA INTERNACIONAL	7
1.1. Consideracions generals	7
1.1.1. Els orígens	7
1.1.2. La idea	8
1.1.3. La llengua	8
1.1.4. Una comunitat viva	9
1.1.5. Els objectius aconseguits	10
1.2. El creador i mestre: Dr. Zamenhof	11
1.3. Història de l'esperanto	14
1.3.1. Expansió inicial	15
1.3.2. L'esperanto i els conflictes del segle XX	16
1.3.3. Revifament	17
1.4. L'esperanto en Espanya	19
1.5. L'esperanto en la Comunitat Valenciana i en el Grup	
Esperanto València	24
2. CATALOGACIÓ DE LA BIBLIOTECA DEL GRUP	
ESPERANTO VALÈNCIA	33
2.1. Inici de la idea del treball	33
2.2. Fases de desenvolupament	35
2.2.1. Fase prèvia	35
2.2.2. Fase de consolidació	36
2.2.3. Fase d'execució	37
2.3. Programa informàtic i procés de catalogació	40
2.4. Funcionament del programa informàtic	53
2.5. Altres qüestions d'execució	54
2.6. Criteris de catalogació	55

3. ESTUDI BIBLIOMÈTRIC DE LA BIBLIOTECA	59
3.1. Lloc d'edició	59
3.2. Data d'edició	63
3.3. Temàtica	65
3.4. Traducció de llengua hispana	73
3.5. Llibres editats en València	75
4. LA LITERATURA ESPERANTISTA	81
4.1. Les traduccions i els originals en Esperanto	81
4.2. Història de la literatura esperantista	84
4.2.1. Primer període	85
4.2.2. Segon període	88
4.2.3. Tercer període	94
5. 125 ANYS D'ESPERANTO: PROPOSTA	
D'EXPOSICIÓ DE LA BIBLIOTECA DEL	
GRUP ESPERANTO VALÈNCIA	101
5.1. 1er. Eix de l'exposició	103
5.2. 2n. Eix de l'exposició	119
5.2.1. Criteri cronològic	120
5.2.2. Criteri temàtic	129
5.2.3. Criteri d'oportunitat: publicacions i activitats	
del Grup Esperanto València	137
5.3. Consideracions sobre la proposta d'exposició
145	
BIBLIOGRAFIA	147
ANNEX	148

INTRODUCCIÓ

El Treball Final de Màster ha consistit en la realització del catàleg en línia de la Biblioteca del Grup Esperanto València. Vaig elegir aquest treball per considerar que complia els requisits exigits en aquest Màster: la identificació, gestió i difusió d'un bé cultural. Aquesta consideració m'ha estat confirmada amb la finalització del treball, ja que considere que he descobert que l'esperanto no sols és una llengua internacional artificial per servir de pont entre les cultures nacionals sinó que ha desenvolupat en el temps una cultura autònoma i una comunitat identificada amb els valors que representa. En aquest sentit crec que poder ajudar a conservar i donar a conèixer primer als esperantistes i després a la societat en general el fons d'aquesta biblioteca ha estat una tasca important. També vull recalcar que aquesta biblioteca posseeix una riquesa bibliogràfica per la seua antiguitat, alguns llibres de més de cent anys, i per la seua singularitat. També perquè suposa un patrimoni dels valencians en el sentit que ha estat creat per un grup arrelat en esta terra i que ha viscut esta idiosincràsia particular de tot esperantista que és alhora internacionalista i particularment nacionalista de la seua pàtria.

Ha estat un treball molt estimulante perquè he aconseguit diversos objectius alhora. El primer objectiu ha estat aconseguir la catalogació en línia de la biblioteca, amb un fons de 1.410 exemplars, a través del programa informàtic Openbiblio posant en accés obert la biblioteca a tot el món que vullga. Conèixer quins autors, quins títols i inclús quines matèries es poden trobar dins del catàleg des de qualsevol lloc és un gran avanç per a la dinamització de la biblioteca. Els primers beneficiats són els esperantistes del grup, però també aquesta accesibilitat universal pot arribar a qualsevol esperantista interessat ja siga d'Espanya o del món per tractar-se d'una cultura amb caràcter internacional. Per

altra part, també pot beneficiar-se qualsevol persona interessada per motius culturals o d' investigació

El segon objectiu aconseguit, és el descobriment fet sobre l'origen d'aquesta biblioteca, que explicarè breument. El Grup Esperanto València, a partir d'ara GEV, va nàixer en 1903 a València i des d'aleshores fins avui ha estat en actiu, exceptuant el parèntesi obert al finalitzar la Guerra Civil, en què sense haver estat clausurat, si que pràcticament va desaparèixer fins que es va reanudar la seua activitat al voltant de 1947. La biblioteca del GEV ara catalogada en realitat no és l'original que pertanyia al grup des de 1903 fins a 1936 perquè aquella va ser requisada i dipositada a l'Ajuntament. La biblioteca catalogada és resultat de les donacions dels esperantistes que al llarg dels anys han donat els seus fons i per tant s'ha format una nova biblioteca. A partir de 1947 el GEV si que torna a fer les adquisicions per compra, regal o pels mitjans que foren. La biblioteca original des de 1903 a 1936 està ubicada en la biblioteca Municipal Central situada en la plaça Magúncia, i consta d'un fons aproximat de 900 exemplars de llibres i revistes, als quals es pot accedir en part mitjançant el catàleg informatitzat elaborat gràcies a l'ajuda dels socis del GEV a través d'un acord signat en 1997.

Un tercer objectiu aconseguit ha estat la mateixa implicació dels socis del Grup en el treball, primer perquè m'han facilitat el treball amb la seua actitud oberta i la seua ajuda en totes les meues demandes des del primer dia, per exemple la seua autorització al treball, l'accès lliure al local, etc. Prova d'aquesta actitud implicada ha estat la donació de la biblioteca personal d'un dels seus socis, el Sr. Juan Antonio Jiménez per incloure-la en la del GEV. Altra senyal al respecte és l'ampliació que han realitzat de l'armari biblioteca en afegir una balda per tal de poder descongestionar-la. Per últim en este sentit d'implicació s'ha de dir que és molt alentador veure com s'ha iniciat un moviment en la lectura dins del grup, utilitzant el préstec que estava en desús des de feia molt de temps. Per altra part, també he d'afegir l'ajuda inestimable per part de la Federació Espanyola d'Esperanto, de la qual forma part el GEV, per facilitar el servidor on es troba allotjada la catalogació i el programa informàtic Openbiblio, així com les instruccions per al funcionament del mateix i la tutoria presencial que varen oferir-me a través de la seua bibliotecària Ana Manero en Madrid, qüestions vitals per poder desenvolupar aquest treball.

Un últim objectiu aconseguit ha estat de tipus personal, ja que considere l'aprenentatge bàsic que he adquirit de la llengua d'esperanto molt interessant des del punts de vista lingüístic i sobretot extralingüístic amb la possibilitat de contactar en persones de llengües i cultures diferents de tot el món. Els coneixements que he adquirit sobre la cultura esperantista a través de la seua literatura, dels seus llibres i de les informacions que he llegit per fer aquest treball són també molt valuosos pel gaudi que m'han proporcionat.

En definitiva aquests objectius aconseguits voldria que revertiren d'alguna manera en els mateixos socis perquè els estimulara de nou a rellegir alguns dels llibres i a tenir consciència del llegat cultural que posseixen, heretat dels esperantistes que els han precedit, perquè continuen la tasca de conservació realitzada fins aleshores, i perquè el seu llegat continue preservant-se i creixent en les properes generacions d'esperantistes. Però també crec que la societat valenciana en general pot ser coneixedora d'aquest fet cultural que va nàixer en València en 1903 i que no ha deixat d'existir fins al dia de hui, compartint els esdeveniments històrics de tot el segle XX de tots els valencians, europeus i per què no homes de tot el món. He pensat que la millor manera de donar a conèixer aquesta biblioteca a la societat valenciana seria fent una exposició, per lo qual faig una proposta arran de l'estudi que he efectuat de la biblioteca amb la seua catalogació i de les converses establertes amb els socis del Grup Esperanto València.

Aquest treball final de màster que presentem té la següent estructura: en la primera part hem fet una síntesi que ens apropa al coneixement de l'esperanto, és a dir, característiques generals, la vida del Dr. Zamenhof, la història de l'esperanto en general, en Espanya i més detalladament en la Comunitat Valenciana, en particular del Grup Esperanto València. La segona part constitueix l'essència del treball, és a dir, la catalogació pròpiament dita de la Biblioteca del Grup Esperanto València, mitjançant l'explicació del funcionament del programa informàtic i una descripció de les activitats realitzades abans del treball. En la tercera part fem una aproximació bibliomètrica al contingut de la biblioteca reflectint en gràfiques els resultats obtinguts de lloc d'edició, data d'edició, temàtica. En la quarta part s'ocupem de l'estudi dels autors, traductors i títols de la biblioteca seguint els diferents períodes de l'evolució de la història de la literatura d'esperanto. En la quinta part oferim una proposta d'exposició de la Biblioteca del Grup Esperanto València, aprofitant l'avinentsa de la celebració aquest any 2012 del 125 aniversari de la publicació de la primera obra del Dr. Zamenhof,

Lingvo Internacia (Llengua Internacional), amb la qual va crear l'Esperanto. Finalment, en un annex hem recollit una llista de llibres en diferents llengües traduïdes a l'esperanto que es troben en la biblioteca, amb el títol, autor i traductor de les obres, per tal de mostrar la gran riquesa d'obra traduïda, tant per nombre amb un total de vint-i-set llengües, com per la presència de llengües minoritàries (jidig, sànscrit) i d'obres cèlebres de la literatura universal.

Per finalitzar molt breument vull exposar el meu agraïment a tots els que han col·laborat en la realització d'aquest treball: a la meua Directora del Treball professora María Milagros Cárcel Ortí per la seua atenta i eficaç direcció, als professors Vicent Pons Alós, José Vicente Boscá Codina i Cristina Escrivà Moscardó pel seu assessorament i disponibilitat, a tots els socis del GEV, en particular a Johano i a Marc per la seua implicació i ajuda, a la bibliotecària de la Federació Espanyola d'Esperanto, Ana Manero, per facilitar-me la concessió de la instal·lació del servidor, del programa informàtic i l'ensenyament del seu funcionament. A la meua amiga Belén Bollo pel seu recolzament i per haver-me introduït en el món de la Biblioteconomia. També agraisc a la meua família el seu suport i en particular a Adolf que m'ha animat des del primer moment fins a l'últim.

L'adreça per la qual s'accedeix al catàleg de la biblioteca del Grup Esperanto València és la següent:

<http://www.esperanto.es/openbiblioval/opac/index.php>

1. L'ESPERANTO: LENGUA INTERNACIONAL

Des de la publicació de la seva primera gramàtica, el 1887, l'esperanto s'ha anat afirmant com a llengua paral·lelament a la seva consolidació com a vehicle cultural de primera magnitud.

1.1 Consideracions generals¹

1.1.1. Els orígens

Des que l'home és home s'han parlat llengües diferents arreu del món; actualment se'n compten més de tres mil, una seixantena de les quals a Europa. A mesura que els pobles han tingut més i més relacions entre ells, el problema lingüístic s'ha anat també sentint més i més. És per això que, amb la desaparició del llatí com a interllengua a Europa, un bon nombre d'intel·lectuals ha experimentat la necessitat de cercar-ne un substitut. Ja Descartes i després Leibniz van proposar la creació d'un idioma com a nova llengua pont. Aquest idioma havia de ser especialment regular per facilitar-ne l'aprenentatge, alhora que exacte i flexible. Des de llavors van ser molts els qui es van proposar de construir-lo. El 1887 un metge oftalmòleg jueu, L.L. Zamenhof, publicà a Varsòvia la gramàtica de la seva *Lingvo Internacia*, amb el pseudònim Doctoro Esperanto (el que espera), nom pel que després s'anomenaria la llengua per ell creada, i que és sens dubte la millor de les propostes de llengües planificades, i l'única que ha aconseguit superar la fase de projecte.

1.1.2. La idea

Si persones de llengües diferents es volen comunicar, cal que en trien una de comuna. Si trien la llengua d'una comunitat, els membres d'aquesta tindran l'avantatge de dominar-

¹< <http://esperanto.cat/web/Que-es-l-esperanto?lang=ca> [Consulta: 30 octubre 2012].

la a la perfecció en detriment dels altres, que difícilment podran expressar-se amb la facilitat dels nadius a causa de l'enorme dificultat inherent d'aprendre una llengua. Ultra l'evident discriminació d'uns, que sempre són els membres dels pobles més petits o de menor poder econòmic, és palès que aquest fet comporta una forma de dependència cultural i, fins i tot, pot arribar a l'eliminació de llengües i cultures. Aquesta és, en essència, la causa per la qual es desitja tenir un idioma que, d'una banda, no pertanyi a cap nació i que, d'una altra, sigui el més senzill possible. Les úniques llengües neutrals (o força neutrals) existents són les mortes, com el llatí o el grec clàssic, però no són gens fàcils. Per això s'han creat els idiomes planificats.

1.1.3. La llengua

L'esperanto és, doncs, un idioma planificat —com ho es també l'hebreu modern i també, encara que en menor mesura, totes les llengües normalitzades. La particularitat de l'esperanto és que agrupa construccions dels idiomes més diversos: el lèxic llatí i germànic, la sintaxi eslava, la formació de mots semítica, l'aglutinància com el turc o swahili... Això fa que el parlant de qualsevol llengua pugui aprendre sense quasi dificultat aquest idioma. D'altra banda cal recalcar que aquesta diversitat d'elements no fa la llengua dissonant. L'esperanto agrupa tot allò que és comú a tots els grups lingüístics o, en el seu defecte, el que és més internacional o regular. La immensa dificultat d'aquesta empresa és el que ha fet fracassar tots els altres projectes de llengües planificades, ja que una síntesi realment harmoniosa com la de l'esperanto només es va poder aconseguir després d'anys de treballs laboriosíssims per part del seu creador i, després, per l'ús que han fet els esperantistes, que ha portat una certa evolució de la llengua cap a una major coherència i regularitat. Conseqüència de tot això és la facilitat extraordinària de l'esperanto, que pot ser après en un any per una persona de llengua llatina o germànica normalment dotada per als idiomes i perseverant en l'estudi; un japonès o un xinès necessiten, en canvi, uns dos anys. Al mateix temps, l'esperanto és especialment precís ja que altrament els malentesos serien continus en una comunitat tan diversa com l'esperantista.

Però, certament, no és la llengua l'element més important de l'esperantisme. L'idioma és només un vehicle de comunicació i és clar —per als esperantistes també— que l'important no és el vehicle, sinó la comunicació.

1.1.4. Una comunitat viva

En els cent vint-i-cinc anys de vida de la llengua, s'ha aplegat al seu voltant un grup de persones que pels seus contactes ha creat una manera de fer i una manera nova de relacionar-se internacionalment. Aquest fet és, malauradament, absolutament desconegut. I és curiós que això es degut especialment als mateixos esperantistes, que no són prou conscients de l'anormalitat d'aquest fenomen que ells viuen diàriament.

L'esperanto és principalment un pont entre cultures. Hi estan traduïdes, per exemple, les més grans obres de la literatura universal. Però potser cal remarcar més específicament que existeix una gran quantitat d'antologies nacionals, en particular de petits pobles amb llengües poc conegudes, com la romanx, maltesa, albanesa o txerquesa. En aquest sentit cal dir que la primera extensa antologia nacional publicada en esperanto va ser la catalana, apareguda el 1925 i reeditada el 1931.

Entre les revistes internacionals cal potser destacar la científica *Scienca Mondo*, el magazine *Monato*, el satíric la *Kancerkliniko*, l'òrgan oficial de l'Associació Universal d'Esperanto, el d'informació general del moviment esperantista *Heroldo de Esperanto*, la xinesa *El Popola Chinio*, la juvenil *Kontakto* i l'escripta en braile *Esperanta ligilo*. Algunes d'aquestes revistes són òrgans d'associacions no esperantistes que utilitzen l'esperanto com una de les seves llengües de treball.

L'esperanto no és tanmateix només una interllengua, sinó que diversos autors l'han triat com a forma d'expressió per a la seva producció artística, ja siga literària o musical. En esperanto s'editen uns 500 títols a l'any, un terç dels quals originalment escrits en aquesta llengua. També es compten més de trenta grups teatrals, un bon nombre de cantants lírics, cantautors i diversos grups de rock.

L'esperanto és també una de les llengües quotidianes d'uns quants centenars de famílies internacionals. Hi ha infants que el tenen com a una de les seves primeres llengües, al costat de les pròpies del pare i de la mare, que també, és clar, no deixen d'aprendre. Aquestes famílies tenen diverses trobades durant l'any, principalment a Suïssa i Hongria. Però no són més que un dels col·lectius que organitzen congressos esperantistes. Cada any se'n fan més de dos-cents arreu del món.

Aquests congressos són el millor reflex de la pluralitat i vida de la comunitat esperantista, allà on aquesta es fa més visible i palpable. Des del primer Congrés celebrat en 1905 en Boulonge sur la Mer (França) fins el congrés d'enguany 2012 en el que s'ha celebrat el 125 aniversari de la creació de l'esperanto, en Hanoi (Vietnam) i destacant el Congrés Universal del centenari a Varsòvia, probablement el moment més brillant de la història de l'esperanto, s'apleguen milers de persones vingudes de tot el món, es realitzen conferències, obres de teatre, concerts (més altres fora de programa, especialment juvenils) i pel·lícules durant set dies que aproximadament duren. Si es vol, però, no cal esperar una data concreta per viatjar a un dels congressos: existeixen diversos centres permanents que organitzen constantment activitats, com a La Chaux-de-Fonds (Suïssa) o Kvinpetalo (França).

I ni tan sols cal viatjar per tenir contactes amb esperantistes estrangers. Cada dia, a les ones curtes de ràdio, es pot escoltar almenys una hora de programació en esperanto a deu emissores internacionals. Però és Internet el que està suposant actualment una autèntica revolució entre els esperantistes. Es pot participar en chats, news, apuntar-se a llistes de correu, intercanviar missatges per correu electrònic, navegar per la web en esperanto, escoltar ràdio a la carta, etc. Per als esperantistes, Internet ha suposat, per fi, les comunicacions sense fronteres, immediates, amb un cost econòmic gairebé negligible que sempre havien somiat — i s'hi han abocat. Un exemple: si busquem a Altavista, la paraula «esperanto» hi trobarem més de 250.000 referències diferents.

1.1.5. Els objectius aconseguits

Totes aquestes realitzacions són, però, minses si les comparem amb l'ideal esperantista primitiu, el somni que les persones d'arreu del món aprenguen una segona llengua neutral i fàcil per poder comunicar-se entre totes elles en llibertat i igualtat; sembla realment que el món ha de donar moltes voltes abans que aquest somni no s'acompleixi. Tanmateix, de la mateixa manera que altres moviments socials nascuts durant el segle passat i que volen millorar la societat, com ara el moviment d'alliberament de la dona, els esperantistes no ens senten absolutament decebuts pels resultats. Han aconseguir unes fites i se n'enorgulleixen.

Per exemple, pocs com els esperantistes tenen un coneixement profund i de primera mà de la realitat de molts altres països, de la forma de viure i d'entendre la vida d'altres

pobles. Ho permeten i impulsen la gran facilitat de viatjar i d'intercanviar visites, de conèixer amb persones arreu del món i de tenir contactes directes gràcies a una llengua de la qual es pot arribar a dominar tots els matisos i recursos, un idioma el perfecte coneixement del qual no és privilegi de certes capes de la societat. És per això que, curiosament, sovint els esperantistes es converteixen en políglotes: perquè aprenen a estimar altres pobles i n'aprenen les llengües. L'estructura mateixa de l'esperanto facilita en gran mesura l'aprenentatge de llengües, com s'ha demostrat repetidament, especialment en infants, amb el seu caràter propedèutic.

Tot plegat està forjant un tipus nou de cultura internacional, on els diversos pobles i persones aprenen sense prejudicis la relativitat dels seus costums, hàbits i formes d'entendre la vida. És potser per això també que l'esperanto, en tant que la llengua i cultura, s'estudia en 140 universitats d'arreu del món, entre les que destaquen més de vint de xineses.

1.2. El creador i mestre: Dr. Zamenhof ²

Procedia d'una família jueva, i va néixer a Bialystok aleshores de l'Imperi rus i avui de Polònia el 15 de desembre de 1859, cursa estudis superiors de medicina, en Moscú, Varsovia i Viena. I va viure tota la seua vida dels seu treball com a metge oftalmòleg en el barri jueu de Varsòvia on tenia una nombrosa clientela modesta, per tant havia de fer 30 o 40 visites diàries per poder viure amb modestia.

El jove Zamenhof tenia un talent especial per a les llengües: parlava de forma fluida el rus, l'alemany, el polac; coneixia pels estudis el hebreu, llatí, i francès; el judeo alemany (jiddish), el va estudiar i va elaborar una gramàtica completa; del grec, anglès, italià tenia uns coneixements bàsics. Aquest políglotisme era reflex de les condicions en què vivia i el varen influir i condicionar en el seu pensament de jove sensible. Bialystok estava situat aleshores en el territori de l'Imperi rus, actual Polònia, lloc fronterer, amb un 66% de població jueva, 18% de polacs, 8% de rusos, 6% d'alemanys, 2% de Bielorusos. Les llengües, costums i religions diferents provocaven enfrontaments. El jove tenia la impressió de que el desconeixement i la incomprensió era l'origen de les disputes més cruels i opinava que una llengua comú eliminaria les barreres i possibilitaria almenys una comunicació entre els diferents pobles. Educat segons el

² <<http://www.esperanto.es/hef/index.php/que-es/historia/zamenhof>> [Consulta: 31 octubre 2012].

principi que tots els homens són germans, el seu idealisme innat el portà a identificar el seu desig d'una humanitat harmònicament unida amb la idea d'una llengua universal que sense pertànyer a cap nació i essent neutral permetria als pobles comprendre's millor.

Aquesta determinació juvenil va durar més d'una dècada i la va compaginar amb els seus estudis de medicina. En l'any 1885 ja tenia elaborat el Diccionari i la Gramàtica tal com hui la coneixem, però tardà dos anys en publicar-la, havent de auto editar-se, per no trobar editor i això li va fer comprendre la dificultat que trobaria en la divulgació de l'obra.

Mitjançant els quatre fullets que aparegueren respectivament en rus, polac, francès i alemany, i signats amb el pseudònim "Dr. Esperanto", va sometre el seu projecte de "llengua internacional" a la crítica dels experts, amb la promesa de que, al cap d'un any, la perfeccionaria amb les millors propostes. Envià eixos fultlets a multitud de revistes, gacetes, societats y periòdics europeus. Posà anuncis en periòdics rusos y polacs. Empleà, amb el consentiment d'ella, la dot de la seua esposa per a llançar, entre els any 1888-1889, una sèrie completa de llibres. Aquestes despeses el varen quasi arruïnar i a partir de 1889 la divulgació va dependre dels recursos econòmics dels seguidors. Des de 1905-1917 s'obrí una nova etapa de Zamenhof en el camp de la llengua internacional. Fou possible gràcies al temps lliure que li proporcionaren els ja creixents beneficis de les seues publicacions i sobre tot els ingressos per les seues contribucions a *La Revuo* (La Revista) creada per la firma Hachette de Paris. Esta activitat es manifestà de tres maneres: treballs de lingüística, traduccions i assajos ideològics.

En els treballs de lingüística cal destacar la prudència i tolerància de l'autor. Zamenhof proporcionà al començament sols el mínim, una gramàtica de 16 regles y un xicotet diccionari amb 917 arrels, deixant tota la resta a la paulatina evolució de la llengua. Però aquesta tolerància fou possible només perquè les bases estaven fortament assentades davant qualssevol canvi. Ho va fer a través d' aconseguir la invariabilitat de les obres *Plena Gramatiko* (Gramàtica Completa), *Ekzercaro* (Exercicis) i *Universala vortaro* (Diccionari Universal) que recopil·la en 1905 sota el títol de *Fundamenta Esperanto* (Esperanto Fundamental).

Les traduccions representen la part més àmplia i important de l'obra de Zamenhof. Va traduir als clàssics més prestigiosos de la literatura, com Dickens, Shakespeare amb Hamlet, Molière, Goethe, Shiller, llibres de l'Antic Testament de la Bíblia i Gogol. A la seua mort va deixar en forma de manuscrit la traducció completa dels contes de Andersen (tres volums apareguts entre 1923 i 1932), i la totalitat de l'Antic Testament (editat a Londres en 1926 per la Brita Bíblia Societo [Societat Bíblica Britànica]).

És sorprenent el nombre i l'amplitud d'aquestes traduccions, sobretot entre els anys 1907 i 1909; I d'especial interès és el seu valor per a l'evolució de la llengua. Van demostrar efectivament a tots els seus detractors que "l'esperanto pot servir com llengua per a la lliure expressió de totes les genials obres de la literatura universal", van contribuir a l'enriquiment del lèxic per la necessitat d'interpretar els, en ocasions, subtils matisos de les obres mestres; van ajudar a la depuració de l'estil, forçant a "obligatòriament cercar la manera de traduir aquelles expressions que inevitablement cada llengua posseeix"; van fer progressar a l'esperanto cap a una "creixent elasticitat" i flexibilitat, recordant sempre als escriptors que "la nostra llengua ha de servir no només per a documents i contractes, sinó també per a la vida"; finalment van establir i van fixar els modismes i locucions, presentant una enorme quantitat de paraules compostes, metàfores i proverbis, tresor comú de girs lingüístics disponibles, que els lexicòlegs van recopilar en els seus diccionaris i els escriptors van utilitzar per a augmentar la unitat i la coherència de la llengua. No s'exagera el paper ocupat per les traduccions de Zamenhof dient que, sense elles, l'esperanto no existiria realment: seria un pàl·lid fantasma teòric, com ho van ser altres projectes. Mitjançant les seues obres sobre gramàtica i lexicogràfiques, Zamenhof va construir l'esquelet de la llengua; mitjançant la seua perseverant traducció, ho va vestir amb una rica musculatura. L'ànima cal cercar-la en les seues obres originals.

L'esperit emprenedor dels francesos impulsà el 1er. Congrés Internacional d'Esperantistes en 1905 en Boulogne-sur-Mer, en ell es va fer una Declaració sobre l'essència de l'esperantisme, que el desvinculara de tota ideologia. A l'any següent a Ginebra es votà una Declaració sobre la neutralitat dels congressos d'esperanto. Aquesta declaració cercava a la seua manera la coexistència de totes les tendències ideològiques possibles existents i evitar disputes i discussions internes. Però Zamenhof no es contentava amb aquesta neutralitat, perquè per a ell l'esperanto a més a més del seu

aspecte pràctic posseeix un aspecte ideològic, que es pot acceptar o no, però que és amb molt l'aspecte més important. Es tracta de la anomenada "idea interna", la qual consisteix en "la idea sagrada, la idea grandiosa, la idea capital que conté la llengua internacional... fraternitat i justícia per a tots els pobles". Tots els seus discursos estaven impregnats d'aquest dinamisme místic: "Dessitgem posar un fonament neutre sobre el que els diferents pobles de la humanitat puguin comunicar-se en pau i fraternitat, sense que s'imposen uns als altres les seues particularitats nacionals".

La primera guerra mundial va ser un dur colp per a Zamenhof. L'exèrcit rus, i després l'alemany, van ocupar Varsòvia quan ja patia una greu malaltia cardíaca. En 1916 va escriure les seves "Cartes als diplomàtics" per a recomanar-los que no només deliberessen sobre els canvis fronterers, sinó que garantiren els drets lingüístics i religiosos de les minories. Els va aconsellar també donar noms neutrals, preferentment geogràfics, a les províncies o nacions que tinguessin una població plurilingüe per a evitar que part d'ella se sentís estrangera en el seu propi país, si a aquest se li denomina amb el nom derivat del poble dominant. D'aquesta manera va elogiar topònims com "Estats Units" o "Suïssa", que no contenen el nom d'un poble sobre els altres.

Zamenhof va morir a l'abril de 1917. Altra data a remarcar és la persecució que va patir la seua família a mans del nazisme alemany resultat de la qual van morir en els camps de concentració dues de les seues filles. La seua llengua internacional va perdre dues vegades, a conseqüència de les guerres mundials, gran part dels seus adeptes i biblioteques, però altres tantes va ressorgir i va poder de nou difondre's per tot el món. Des d'un punt de vista purament lingüístic, evoluciona i creix de la manera natural prevista pel seu autor.

1.3. Història de l'esperanto³

L'esperanto va ser desenvolupat a la fi de la dècada de 1870 i a principis de la dècada de 1880 pel oftalmòleg polonès Dr. Luis Lázaro Zamenhof. Després de deu anys de treball, que Zamenhof els va passar traduint literatura a l'idioma, així com escrivint prosa i versos originals, la primera gramàtica de l'esperanto va ser publicada a Varsòvia al juliol de 1887. La xifra de parlants va créixer ràpidament durant les dècades següents, al principi en l'Imperi rus i Europa oriental, després a Europa occidental, Amèrica, Xina i

³ <http://es.wikipedia.org/wiki/Esperanto>> [Consulta: 2 novembre 2012].

Japó. En els primers anys del moviment, els esperantistes mantenien només contacte per correu, fins que en 1905 es realitzà el primer Congrés Universal d'Esperanto que es va dur a terme en la ciutat francesa de Boulogne-sur-Mer. Des de llavors, els congressos mundials s'han organitzat en els cinc continents any rere any excepte durant les dues Guerres Mundials.

1.3.1. Expansió inicial

El 1888, en Núremberg (Alemanya), el periodista Leopold Einstein fundà el primer grup d'esperanto; un any després, en 1889, el mateix Einstein fundà la primera gaceta en esperanto: *La Esperantisto*. En ella van publicar els seus escrits autors com Zamenhof, Antoni Grabowski, Solovjev, Devjatnin o Lleó Tolstoi. Després de la col·laboració de Tolstoi, que va ser un dels majors defensors de l'esperanto, la censura zarista va prohibir l'entrada d'exemplars de la revista a l'Imperi Rus.

El moviment esperantista va créixer de manera ferma i va atreure persones de totes les classes socials i de totes les ideologies, encara que, potser, amb una proporció una mica major de membres, del que es podria anomenar la petita burgesia avançada. Aviat s'arrelà en l'Estat francès i passà a continuació a la Península Ibèrica a través dels territoris catalans, en ciutats com València.

En els primers anys del moviment, els esperantistes només van mantenir contacte per mitjà de correspondència. En 1905, no obstant això, va tenir lloc en la ciutat francesa de Boulogne-sur-Mer el I Congrés Mundial d'Esperanto, abans mencionat, amb 688 participants procedents de trenta països i que va consolidar els fonaments de la comunitat esperantista. En aquest congrés es va acceptar la Declaració de Boulogne, un document constitucional bàsic en el qual es defineixen les causes i objectius del moviment esperantista i on es fixa oficialment el Fonament d'Esperanto com reglament essencial i inalterable de la llengua. Des de llavors, cada any, excepte en períodes de guerra, s'han celebrat congressos internacionals en els cinc continents, a part de moltes altres trobades i activitats.

En 1909 se celebrà a Barcelona el V Congrés Universal d'Esperanto, que va suposar l'arribada a aquesta ciutat (i en la ciutat de València, on també es van dur a terme algunes activitats) de diversos milers de persones vingudes de nombrosos països, no

només europeus, i va representar l'impuls principal al moviment esperantista. Durant la celebració es va fundar la Unió Esperantista Catòlica Internacional. Frederic Pujulà va presidir el Congrés. El mateix any, a Cheste (Foia de Bunyol), un veí de la vila, Francisco Máñez, introdueix l'esperanto i aconsegueix que s'expandeixca. Cheste es converteix així en un dels llocs del món amb els índexs més alts de població que parla o entén l'esperanto.

1.3.2. L'esperanto i els conflictes del segle XX

Durant el primer terç del segle XX l'esperanto va ser molt utilitzat i difós pel moviment obrer d'Europa. En Alemanya era conegut com el llatí dels obrers. En la nounada Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques es va produir un creixement destacable i en 1921 es va crear la Sennacieca Asocio Tutmonda (Associació Anacional Mundial), una organització obrera mundial que va establir la seva base a París, fundada per Lanti, es va oposar al neutralisme nominal del corrent principal de l'esperantisme, que va qualificar de burgesa, i es va proposar utilitzar l'esperanto com instrument revolucionari.

El 1922, la Tercera Assemblea de la Lliga de Nacions va acceptar un informe sobre l'esperanto com llengua auxiliar internacional, en el qual és reconegut com "llengua viva de fàcil aprenentatge".

La majoria d'escoles racionalistes i els ateneus llibertaris, i també els sindicats anarquistes o les organitzacions llibertàries, com la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), van potenciar activament l'ús de la llengua en l'Estat espanyol. Durant la Guerra Civil Espanyola es va confirmar la utilitat comunicativa de l'esperanto, al mateix temps que es va incrementar la politització del moviment, clarament vinculat a la resistència antifranquista. Va ser utilitzat pel moviment anarcosindicalista, per socialistes, per comunistes oposats a l'estalinisme, per catalanistes i també per una part de la dreta catòlica. Amb les Brigades Internacionals van venir alguns esperantoparlants dels països de l'Est que van establir contactes eventuais amb espanyols de la zona republicana. Partits i sindicats, com el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), el PSUC o la CNT, publicaven butlletins i comunicats en esperanto i oferien cursos en els seus locals. La Generalitat de Catalunya va utilitzar àmpliament l'esperanto en el seu Comisariat de Propaganda i en els seus comunicats de premsa. En el País Valencià també es va utilitzar la ràdio com mitjà de propaganda. Dues emissores van emetre en

esperanto, una sota la responsabilitat del Partit Socialista i altra del Partit Comunista; també és va publicar en València la revista *Popola Fronto* durant la Guerra Civil dirigida per Luis Hernández.

El 1939, amb la victòria franquista l'idioma era mal vist per algunes autoritats, però mai va ser prohibit oficialment, encara que es coneixen algunes dades de esperantistes executats o represaliats.

La Segona Guerra Mundial va truncar de nou l'expansió del moviment esperantista a escala mundial. Com vehicle potencial per a la comprensió internacional, l'esperanto va despertar les suspicàcies d'alguns governs totalitaris. La situació va ser especialment dura en l'Alemanya nazi, l'Imperi Japonès i la Unió Soviètica baix Iósif Stalin. En Alemanya estava la motivació addicional que Zamenhof era jueu. En el seu llibre *Mein Kampf*, Hitler esmenta l'esperanto com una llengua que podria ser usada per a la dominació del món per una conspiració jueva internacional. Com resultat d'aquella animadversió, els esperantistas van ser perseguits durant l'Holocaust.

En els primers anys de la Unió Soviètica l'esperanto va rebre suport del govern i va existir una Associació Soviètica d'Esperanto reconeguda oficialment. No obstant això, el 1937, Stalin va revertir aquesta política. Va acusar a l'esperanto de ser una "llengua d'espies". Es van prohibir les associacions esperantistes i varen ser executats alguns dels seus membres, entre ells autors literaris com Drezen, Mihalski i Varankin. La prohibició de l'ús de l'esperanto va ser efectiva fins a la fi de 1956.

1.3.3. Revifament

Després de la Segona Guerra Mundial l'esperanto es va reactivar. Va haver-hi intents seriosos d'emprar l'esperanto en la nova arquitectura política internacional sorgida després de la guerra. En aquest sentit hom va considerar una petició al si de la Lliga de Nacions. Tanmateix, les propostes van ser rebutjades per l'oposició de les potències principals, especialment França, que no volien veure disminuït el paper de la seva llengua nacional.

El 1954, a petició de 19 milions de signatures, la UNESCO, en la seva Conferència General celebrada a Montevideo (Uruguai), va recomanar als estats membres de l'ONU l'ús i ensenyament de l'esperanto.

A partir del 1955 comencen a ressorgir les associacions d'esperanto a Polònia, Bulgària, Txecoslovàquia, Hongria i la Unió Soviètica i es funden cada cop més grups d'esperanto a l'anomenat Tercer Món, com ara el Vietnam (1956), Madagascar (1959), Líban (1961), Zaire i Tanzània (1963). El 1963 es crea a la Universitat de La Laguna (Tenerife) la primera càtedra d'esperanto, ocupada pel doctor Juan Régulo Pérez, professor de llengua i literatura.

El 1966, l'Assemblea General de la UNESCO es manifesta públicament favorable a l'esperanto, en la petició formal feta a l'ONU aquell any, que s'acompanya d'un dossier on hi ha representades les signatures de 71.165.028 persones de 74 països.

El 1977 es publica la primera traducció completa a l'esperanto de la novel·la *Don Quixot de la Manxa*, de Miguel de Cervantes. El mateix any, Ràdio Vaticana inicia les seves emissions regulars en llengua internacional.

El 1982 la Xina introdueix l'esperanto en les escoles superiors de magisteri. El mateix any es funda l'Associació Catalana d'Esperanto, que es considera continuadora de la tasca de la Federació Esperantista Catalana. Amb 5.000 participants, el 1983 té lloc a Budapest (Hongria) el Congrés Mundial d'Esperanto amb el nombre més elevat d'assistents fins aleshores.

L'any 1985 i davant la proximitat de la celebració del Centenari de la Llengua Internacional Esperanto (1887-1987), novament la UNESCO, en la seva Conferència General, celebrada aquell any a Sofia (Bulgària), ratifica els valors de l'esperanto i emet la seva segona resolució favorable. El 13 de setembre es funda oficialment l'Acadèmia Internacional de les Ciències de San Marino (AIS), la primera associació científica de caràcter acadèmic amb l'esperanto com a llengua oficial.

El 1993 se celebra a València el 78 Congrés Universal d'Esperanto. La Generalitat Valenciana i el Grup Esperantista de València publiquen conjuntament, amb motiu del congrés, una antologia bilingüe en català i esperanto de l'obra d'Ausiàs March: *Amkantoj/Cants d'amor*. El professor Reinhard Selten (Alemanya) rep el 1994 el Premi Nobel d'Economia. És, després d'Alfred Fried (1911) i Daniel Bovet (1957), el tercer esperantòfon guardonat amb aquesta distinció. En el marc del LXXXI Congrés Internacional d'Esperanto, celebrat a Praga el 1996, se subscriu el “Manifest del

moviment a favor de la Llengua Internacional Esperanto”. El 1998 William Auld és nominat al Premi Nobel de Literatura per la seva obra en esperanto.

1.4. Esperanto en Espanya⁴

El moviment esperantista espanyol és una organització més que centenària. L'any 2003 se celebrà els 100 anys de la fundació de la Societat Espanyola per a la Propaganda de l'Esperanto (HSppE, en les seues sigles en esperanto), primera associació d'àmbit nacional creada amb l'objectiu de difondre l'idioma internacional esperanto.

Existien, lògicament, precedents. Després de la publicació del primer llibre en el qual el Dr. Lázaro Zamenhof descrivia l'idioma, al juliol de 1887 a Varsòvia, no va passar molt temps perquè les notícies arribaren al nostre país. Se sol esmentar al malagueny José Rodríguez Huertas i al madrileny d'origen càntabro Joaquín d'Arce, bibliotecari del Senat, com els primers espanyols que van aprendre i van utilitzar l'idioma, ja en 1889. Gran transcendència va tenir l'article que va publicar l'expresident de la I República Espanyola, Francisco Pi i Margall, en el diari republicà *El nou règim*, on es feia un cant a les possibilitats que la nova llengua oferia per a l'acostament dels pobles del món i la desaparició dels odis entre les nacions.

Després de la fundació dels primers cercles d'esperantistes, la impartició regular de cursos i el contacte amb grups similars en altres països, el moviment es va sentir amb forces suficients per a fundar una associació nacional, (HSppE). La iniciativa va córrer principalment de la mà d'esperantistes valencians i murcians, que van constituir la primera junta directiva, sota la presidència de Ricardo Codorniu, el pare de l'enginyeria forestal espanyola. El mateix any va començar la publicació de la revista portaveu de l'associació, "*La suno hispana*" ("El sol espanyol"), que publicaria 96 nombres mensuals fins a l'any 1914.

El moviment va continuar creixent de forma estable. Aqueix mateix any 1903 es va crear l'associació valenciana, i en anys successius ho farien la catalana, andalusa, etc. També es van fundar poc després alguns grups sectorials, entre els quals cap destacar el de militars, un col·lectiu que va constituir un tret molt especial del moviment

⁴ <<http://www.esperanto.es/hef/index.php/que-es/historia/el-esperanto-en-espana>> [Consulta: 2 novembre 2012].

espanyol en comparació amb altres països i que resultaria molt influent durant els primers anys; també han d'esmentar-se el d'obrers, que es consolidaria en dècades posteriors, o el de catòlics.

L'impuls principal al moviment ho va constituir la celebració en 1909 del Congrés Mundial d'Esperanto en la ciutat de Barcelona. Es tractava de la cinquena trobada d'aquesta classe que se celebrava en tot el món, i va suposar la vinguda a Barcelona i a València, on també es van desenvolupar algunes activitats, com a seu postcongressual, de diversos milers de persones de nombrosos països, entre els quals el propi Dr. Zamenhof, que va ser condecorat pel rei Alfonso XIII, president d'honor del Congrés, amb l'Ordre d'Isabel la Catòlica.

Els primers anys de la dècada següent van veure un avanç notable del moviment, no només a escala espanyola, a pesar de l'escisió produïda per un grup de esperantistes que en 1907 van promoure un esperanto reformat, el "Ido". Així, a Espanya es va aprovar en 1911 un decret que permetia l'ensenyament de l'esperanto en els centres d'ensenyament.

Tot aquest progrés es va veure frenat bruscament l'any 1914, amb l'inici de la Primera Guerra Mundial i l'enduriment dels odis entre països que va acompanyar a la contesa. Un colp addicional ho va constituir la defunció del fundador de l'idioma l'any 1917.

En Espanya, la influència d'aquests problemes va ser indirecta, a causa de la pèrdua del contacte amb els col·legues d'altres països, però ja el mateix any 1917 va veure la fundació d'altre grup, la Federació Zamenhof, que va substituir a la HSppE, que havia desaparegut en aquest interval. La iniciativa va correspondre a una persona que tindria una influència molt gran en el moviment fins a la guerra civil, Julio Mangada Rosenörn. Militar radical, masó, Mangada una figura destacada en la societat espanyola dels anys 30 i durant el començament de la guerra civil, i va ésser la cara

⁵ BOULTON, Maryorie. *Dr. Zamenhof autor de esperanto*, Chestre: Ayuntamiento de Chestre, 2005, p. 164.

⁶ Per aquest apartat hem pres com a referència el llibre de MARCO BOTELLA, A. *Esperanto en la Valencia Komunumo*, Zaragoza: Federación Esperantista Valenciana, 2001 (escrit en llengua d'esperanto).

⁷ NAVARRO NAVARRO, F.J. *Ateneos y grupos ácratas. Vida y actividad cultural de las asociaciones anarquistas valencianas durante la Segunda República y la Guerra Civil* Valencia: Conselleria de Cultura y Educación, 2002 p. 515.

⁸ Testimoni del soci Pascual Pont comunicat en una conversació.

visible de l'esperanto a Espanya durant més de dues dècades.

També va conèixer un fort impuls l'esperantisme lligat al moviment obrer, dins de la tradició de l'internacionalisme proletari. A nivell internacional es va produir un destacable creixement en la nounada Unió Soviètica, i en 1921 es va crear una organització internacionalista, SAT (Sennacieca Asocio Tutmonda)⁵. En Espanya, va ser molt important el suport dels mitjans anarquistes, que li van donar una empremta especial al seu idioma (per cert, un exemple d'aquesta relació pot veure's en la pel·lícula "La ciutat cremada", sobre la Setmana Tràgica de 1909). També van existir cercles d'influència socialista, el que es va traduir, per exemple, en una rúbrica periòdica sobre l'esperanto en el periòdic *El Socialista*, o la presència de tres actius esperantistes en les Corts Constituents de la Segona República (Francisco Azorín, Cayetano Rodó i Rodrigo Armada).

Igualment ha de destacar-se com molt actiu el moviment amb base a Catalunya, en part lligat al catalanisme polític.

El moviment general (neutral), hereu de la HSppE, liderat per Mangada i ara denominat Associació Espanyola d'Esperanto (HEA), va continuar desenvolupant les seues activitats de difusió i propaganda, amb alguns èxits notables, com el nomenament de tres científics espanyols (l'esmentat Leonardo Torres Quevedo i els acadèmics Vicente Inglada Ors, alacantí, i Emilio Herrera Linares) com representants oficials de l'Estat Espanyol en la Conferència Internacional per a l'ocupació de l'Esperanto en les Ciències en 1925. No obstant això, s'ha de reconèixer la debilitat organitzativa del moviment, agreujada per l'enfrontament intern entre els partidaris d'una associació forta i unitària a nivell de tot el país, i els que defensaven una simple confederació de grups locals, regionals o sectorials. Va haver fins i tot un període amb dues associacions separades, encara que en general el nombre de parlants de l'idioma no va deixar de créixer en el conjunt del país.

Per altra banda va ser destacada l'activitat cultural, especialment en l'edició de textos originals i traduccions de textos literaris escrits originalment en castellà o català. En Catalunya precisament van ser famosos els Jocs Florals en esperanto, a imatge dels celebrats habitualment en català. Per altra banda, un Institut Espanyol d'Esperanto agrupava a les personalitats més importants relacionades amb l'idioma, amb

rellevància en les arts, la literatura o la ciència.

Tot aquest progrés va patir una inflexió amb l'inici de la Guerra Civil. Encara que, com s'ha vist, l'esperantisme és un moviment molt plural, amb partidaris de totes les ideologies possibles, no és aventurat dir que una majoria notable dels esperantistes, o almenys dels més notoris, va prendre part pel bàndol republicà. No oblidem el cas de Julio Mangada Rosenörn, ja citat, i també podem indicar la participació de diversos esperantistes estrangers en les Brigades Internacionals, o l'edició de nombrosos textos propagandístics del govern republicà o de la Generalitat catalana, incloent un periòdic d'àmplia difusió "Popola Fronto", editat en València durant la Guerra Civil.

Després de la Guerra Civil, el moviment esperantista organitzat va desaparèixer com a tal. Van quedar alguns cercles reduïts i persones aïllades, que a poc a poc van començar a organitzar-se. Cal dir que en aqueixos primers anys l'idioma era mal vist per algunes autoritats, però no va ser mai prohibit oficialment. En algun cas es coneixen dades d'esperantistes morts o represaliats per ser-ho. Però no va ocórrer un grau de persecució com a Alemanya, on va ser prohibit explícitament i on va ser enviada als camps de concentració tota la família del Dr. Zamenhof, o a la Unió Soviètica, on es va dissoldre l'associació esperantista i es va executar als seus principals dirigents.

La finalització de la guerra va permetre la recuperació lenta de l'idioma. Van renàixer anteriors grups i es van fundar altres nous. L'esperanto va adquirir nou prestigi davant una societat farta d'odis i guerres: si en tota Europa l'Associació Universal d'Esperanto havia prestat grans serveis a presoners de guerra en ambdós bàndols, a Espanya va ser molt apreciada la labor dels esperantistes en l'acolliment de xiquets procedents de famílies que havien patit de forma cruel les conseqüències del conflicte.

Per altra banda, va haver intents seriosos d'emprar l'esperanto en la nova arquitectura política internacional que va sorgir després de la guerra: una petició en tal sentit va ser considerada en la Lliga de Nacions, en que un dels principals defensors va ser un espanyol, el conegut enginyer i inventor Leonardo Torres Quevedo; no obstant això, les propostes van ser rebutjades per l'oposició de les principals potències, especialment França, que no desitjaven veure disminuït el paper de la seua pròpia llengua.

Finalment, després de moltes gestions oficials, en 1947 es fundava la Federació Espanyola d'Esperanto (HEF), en València, traslladant-se en 1963 a Saragossa, i definitivament a Madrid, seu actual, la labor de la qual continua fins al dia d'avui. Van participar en ella persones que havien combatut en el bàndol nacional i també persones identificades amb el bàndol perdedor, que havien ja recuperat la llibertat. Entre les primeres poden esmentar-se alguns dels quals van ostentar la presidència de l'associació, com el valencià Dr. Rafael Herrero, o el qui va ser rector de la Universitat de Saragossa, Miguel Sancho Esquerre. Entre les segones, dues persones mereixen un esment especial: qui va ser redactor durant molts anys del Butlletí de l'associació i activista incansable, el valencià Luis Hernández Lahuerta, antic fundador de la SAT abans citada i el principal editor de literatura en esperanto durant les dècades dels 50 i 60, el professor de la Universitat de La Laguna, Juan Régulo Pérez.

La labor de difusió de l'idioma va recuperar el seu ritme, i el moviment va reprendre la seua activitat, que, encara que difícil de comparar amb el nivell del període anterior a la guerra, va ser prou important com per a permetre l'organització d'un nou Congrés Universal, el número 53, a Madrid, en l'any 1968. Aqueix mateix any es va fundar el Museu de l'Esperanto en la localitat catalana de Sant Pau d'Ordal, un dels més importants en el seu gènere de tot el món.

En 1969 es va crear la Fundació Esperanto, l'objectiu del qual és el suport a les activitats de difusió de l'idioma; entre elles, mereix destacar-se la publicació en 1977 de la primera traducció completa del Quixot.

La Federació Espanyola d'Esperanto va continuar la seua presència després del retorn de la democràcia. Així mateix, aquest període va permetre el renaixement d'associacions relacionades amb el moviment obrer o amb el pacifisme.

També va ser important la creació o desenvolupament d'associacions en la majoria de regions i nacionalitats, principalment a Catalunya i València. Així mateix, es va incrementar el contacte amb la resta del moviment esperantista mundial. En 1993 va tenir lloc un nou Congrés Universal a València, amb la participació de quasi dues mil persones de tot el món. L'associació internacionalista SAT va celebrar les seues trobades mundials a Espanya en 1986 i 2002. I l'any 2004 va tenir lloc a Bilbao el

congrés de la Unió Europea d'Esperanto.

En l'actualitat, el moviment continua desenvolupant les seues activitats. Existeixen grups en totes les ciutats importants, i la impartició de cursos i la incorporació de noves persones no ha cessat. En els últims anys s'ha vist fins i tot un increment de l'interès, facilitat per la major possibilitat de comunicar-se amb persones d'altres països, que brinden les noves tecnologies. En qualsevol cas, està clar que continua existint un grup de persones que conserva la mateixa esperança que va enllumenar a aquells pioners de l'any 1903: que és necessària la comunicació de les persones per sobre de les barreres físiques, polítiques o lingüístiques, que açò només pot assolir-se amb un idioma neutral, que situe a tots en plànol d'igualtat, fàcil i expressiu, i que només una llengua ha demostrat que compleix tots aquests requisits: l'esperanto.

1.5. L'esperanto en la Comunitat Valenciana i en el Grup Esperanto València⁶

La introducció a València de l'esperanto va estar primerenca: la fundació de la HSppE (Societat Espanyola per a la propagació de l'Esperanto) fou feta per esperantistes valencians i murcians, sota la presidència de Ricardo Codorniu l'any 1903, encara que la seu es va situar en Múrcia. Aquell mateix any funden els valencians la societat esperantista: Grupo Esperantista Valencia. El grup començarà amb força mitjançant la publicació de la revista *La Suno Hispana* (El sol espanyol), que es convertí en òrgan dels grups valencià i murcià i alhora del HSppE.

El coneixement de l'obra del Dr. Zamenhof a Espanya va començar en 1890 a través del mestre malagueny José Rodríguez Huertas. El primer esperantista valencià va ser Vicente Inglada Ors, alacantí, un dels més brillants del moviment esperantista en Espanya. Altre nom és Augusto Jiménez Loira, el qual meravellat pel descobriment de la llengua va traslladar el seu entusiasme al seu grup d'amics: el pare Guinart, de les Escoles Pies de València, Duyós, Gimeno i altres que van començar a reunir-se en els locals de les Escoles Pies.

Durant els anys primers hi ha una gran tasca intel·lectual que es reflecteix en la publicació de gramàtiques, diccionaris i traduccions d'obra literària, en què destaquen Vicente Inglada, Augusto Jimenez Loira i Fernando Soler i Valls. Es produeix una extensió de grups esperantistes per tot el territori de València: cal remarcar el presidit

per Fernando Soler y Valls en Enguera i també els d'Alacant, Castelló, Benicarló, Simat de Valldigna. La gran activitat d'aquests anys desembocaria en el V Congrés Universal d'Esperanto en Barcelona i la celebració del post congrés en la nostra ciutat en 1909, amb l'ocasió de la grandiosa Exposició Universal de 1909 en València.

Van ser un èxit rotund pel nombre de participants, per la càlida rebuda de tot el públic, per les excursions realitzades, per la visita del Dr. Zamenhof a l'Exposició Valenciana i la seua rebuda per part del President del comitè de la exposició Sr. Trenor. És també molt curiós el fet que el Dr. Zamenhof hagués de realitzar una operació de cataractes imprevista a una dona vella que li ho demanà; el pagament d'aquesta operació el va oferir per finançar les despeses de propaganda del Grup Esperanto València, a partir d'ara GEV. Com a conseqüència d'aquest èxit el Dr. Zamenhof rep per part del rei Alfons XIII la condecoració de l'ordre de Isabel la Catòlica. Aquest ambient de creixement i bona acollida de l'esperanto per part del rei i de la societat donà lloc -a petició dels grups esperantistes- a la concessió en 1911 d'un permís oficial per a ensenyar esperanto a les escoles. També continuen formant-se grups com és la fundació per part de Francisco Máñez del grup esperantista *Lumradio* en Xest amb gran repercussió en aquest poble per la importància que va adquirir al llarg del segle XX i fins l'actualitat l'esperanto.

L'explosió de la Primera Guerra Mundial en 1914 va ésser catastròfica per a la ideologia esperantista: el somni d'una humanitat fraternal sota la utilització d'una mateixa llengua es veia enderrocada. Tot i la no bel·ligerància d'Espanya en el conflicte, les conseqüències econòmiques sí que influeixen i la manca de materials impedeixen l'edició de les revistes *La Suno Hispana* en València i *Kataluna Esperantisto* en Catalunya. A més durant la guerra en 1917 es produeix la mort del Mestre Zamenhof, la qual es rebuda amb lògica tristesa i amb publicació de nombrosos articles. No obstant això, durant aquests anys continua l'activitat, per exemple en 1918 s'inicia per Manuel Caplliure el curs d'esperanto en la Escola d'Idiomes de la Universitat de València. També tingué lloc la fundació en València de la Federació Llevantina Esperantista, integrada per Castelló, València, Alacant, Múrcia i Albacete. Molt remarcable és l'actuació del grup de Xest sota la direcció de Francisco Máñez que s'encarregà d'ajudar a un grup de xiquets austríacs que patien les conseqüències de la Primera Guerra Mundial, dins d'una campanya espanyola que

acull a 326 xiquets.

La tendència general durant la dècada dels anys vint és d'activitat i vitalitat, n'és una prova la celebració del Tercer Congrés Nacional d'Espanya a València en 1923, també anomenat Primer Congrés dels Esperantistes Ibèrics, perquè participa també Portugal. Altra prova d'activitat és la participació en 1925 en l'anomenada Conferència de París, convocada per analitzar el fenomen de l'esperanto i conduir el seu ús cap a les ciències i el comerç. Hi participen l'alicantí Vicente Inglada, professor d'Astronomia, Geodèsia i Meteorologia, així com l'advocat valencià Andres Piñó representant de la Cambra de Comerç. Una tercera mostra de vitalitat es troba en la formació de l'Institut Espanyol d'Esperanto, independent de l'Associació Esperantista Hispana, amb el seu propi reglament i format per 14 membres, dels quals 4 són valencians, Vicente Inglada, Fernando Soler y Valls, Andrés Piñó i Manuel Caplliure.

Aquesta tònica continua en els anys trenta amb multitud d'esdeveniments a comentar. En 1930 Manuel Caplliure dirigeix una important petició al Ministeri d'Instrucció Pública, per la qual reclama un tracte més just als professors i als alumnes d'esperanto, demanant que siguin reconeguts els mateixos drets i privilegis per a l'esperanto que per a qualsevol llengua, després que la seua docència en la Universitat ja és present 12 anys. La resolució del Ministeri és negativa a les seues demandes, perquè no considera adequat incloure l'esperanto dins de l'ensenyament reglat de la Universitat, no obstant això continuen els cursos a la Universitat al llarg dels anys trenta.

La diversitat de la societat espanyola es veu reflectida en l'aparició de grups esperantistes de diferent ideologia. D'aquesta manera en 1931 la fundació de la Confederació Esperantista Hispana, formada per asturians, aragonesos i valencians, conviu amb l'Associació Esperantista Hispana i l'Associació Esperantista Catalana la qual cosa dóna lloc a batalles entre elles. En aquest ambient social divers cal destacar la fundació de la SAT (*Sennacieca Asocio Tutmonda*) de caràcter obrer, per Luis Hernández Lahuerta amb el recolzament en aquest moment del socialisme soviètic fins l'arribada de Stalin. Per tant, en València capital conviuen en eixe moment els més veterans: el Grup Esperantista València al carrer la Sang, d'ideologia més neutral; el SAT al carrer Forn de l'Hospital amb caràcter obrer, junt a altres grups o associacions com el Grup Laborista Esperantista, del qual un dels seus líders va ser

Manuel Monleón amb bones relacions amb els mitjans anarquistes valencians⁷. L'anarquisme juga un paper fonamental en la difusió teòrica i pràctica de l'esperanto en Espanya als anys trenta a través de sindicats i ateneus i lògicament també a València.

L'any 1934 és molt important perquè València es converteix en seu del XIV Congrés Internacional de la SAT (*Sennacieca Asocio Tutmonda*). I és que en només tres anys d'existència, el grup de València, encapçalat per Luis Hernández Lahuerta, ha cridat l'atenció de la seu central de la SAT a París, a causa de la seua intensa activitat. El Congrés esdevé un èxit: es presidit per l'alcalde de València i es desenvolupen alguns dels actes en un saló de la Universitat amb més de 1.000 persones assistents.

En l'aspecte nacional, les dos associacions establertes, l'Associació Esperantista Hispana i la Confederació Esperantista Hispana, es disputen l'organització del moviment. El general Julio Mangada Rosenörn –membre destacat de la primera– recrimina a la Confederació, amb seu en Saragossa, el seu desordre. Les picabaralles entre les dues associacions acaben amb la dimissió per part de Mangada. Però aquest ambient de disputes internes es veurà transformat a la força amb l'explosió de la Guerra Civil que provoca en la zona nacional el tancament de tots els grups esperantistes excepte el de Saragossa que, de tota manera, queda sense activitat. En la part republicana, és tot el contrari: els esperantistes disposen de plena llibertat per a les seues activitats i inclús alguns mitjans oficials els utilitzen com propaganda. A València naix el periòdic *Popola Fronto*, redactat per Luis Hernández Lahuerta, president de la SAT, ajudat pel Sr. Bosch. A Barcelona també apareixen publicacions i la Generalitat utilitza l'esperanto en la ràdio per als comunicats militars a la ciutadania.

Des de 1937-1939 funciona *Popola Fronto*, primer s'editen 1.000 exemplars i posteriorment, 3.000 i 5.000. No existeixen abonats, es finança mitjançant donacions d'Espanya i de l'estranger. L'entrada en escena de les Brigades Internacionals provoca l'arribada d'esperantistes de molt diversos països. La simpatia entre els esperantistes europeus cap a la República és molt gran. L'evolució de la guerra amb la seua inevitable tràgica mort i destrucció produeix nombroses morts i entre elles les d'alguns esperantistes. Amb la finalització de la guerra i el triomf nacional les

conseqüències van ser el tancament de les seues esperantistes i la política repressiva sobre alguns dels seus membres, els quals varen ser empresonats com és el cas de Luis Hernández Lahuerta, condemnat inclús a mort encara que després va estar suspesa la pena.

Com a conseqüència d'aquesta política repressiva, la biblioteca pertanyent al Grup Esperantista de València, actualment Grup Esperanto València, va dipositar-se en l'Ajuntament, i avui dia figura instal·lada en la Biblioteca Central Municipal de la plaça Magúncia. Les causes polítiques del seu dipòsit fruit d'un requisament són quasi inqüestionables. Consta d'un fons de 900 exemplars i està en línia dels quals es poden visualitzar només 585 exemplars, per motius tècnics i altres lingüístics per manca de traducció de l'esperanto.

L'any 1947 té lloc un revifament dels grups a tota Espanya on d'una manera especial el Grup Esperantista de València pren la iniciativa i torna a editar a l'any 1949 el *Boletín*, butlletí amb periodicitat mensual creat per propagar la llengua internacional i contactar i encoratjar a tots els esperantistes espanyols; com a cap redactor tornem a trobar a Luis Hernández Lahuerta. De fet, durant uns anys, el grup de València serà la seu de la Federació Esperantista Hispana.

És de destacar que els esperantistes de diverses faccions d'abans de la guerra ara formen un únic grup, encara que mantinguen les seues pròpies idees en alguns aspectes. Els valencians, èlit d'aquest nou moviment, viuen una etapa en la que nombrosos metges porten la tasca directora. Hi destaquen els doctors Herrero, Llorens, Tudela, Poveda i també altres noms que abans de la guerra ja estaven presents, homes com Caplliure, Soler y Valls, Hernández i Bosch. Aquesta circumstància fa que es cree inclús una Associació de metges esperantistes i que es celebren cursos en el Col·legi de Metges. Com a colofó, se celebra el XIII Congrés Nacional de 1952 en València, amb una bona acollida per part de les autoritats de la ciutat. Els nous temps fan que algunes activitats tinguen un caire diferent, la celebració de la Eucaristia és una mostra. Resumint, aquests anys és València el motor esperantista en Espanya.

Malgrat tot s'observa a nivell nacional una davallada del nombre de socis, reflex de les dures circumstàncies econòmiques i socials dels anys cinquanta. No obstant això, a València el grup té molta vitalitat: es realitzen cursos per a principiants i per a més

avançats. En tota la Comunitat existeixen grups amb gran activitat: Callosa de Segura amb F. Zaragoza Ruiz, a Ontinyent es crea una associació filatèlica, a Alacant es treballa mitjançant la ràdio. En 1958 té lloc el XIX Congrés en Castelló, una modesta ciutat en comparació amb Madrid seu de l'any anterior que en canvi va complir el seu paper amb una perfecta organització: conferències, excursió a Peníscola, etc.

A l'any següent, se celebra el centenari del naixement del Dr. Zamenhof amb nombrosos actes entre els quals podem destacar que l'alcalde Dr. Rincón de Arellano descobreix una placa de coure en el carrer del Dr. Zamenhof de València. El President del GEV, Dr. Herrero planteja queixes en els diversos congressos del final de la dècada dels cinquanta per no poder dur endavant les tasques financeres i les tasques de redacció del *Butlletí* per malaltia del seu cap redactor Luis Hernández la mort del qual l'any 1961 va ser una gran pèrdua per a tot el moviment esperantista. Per fi València cedeix la seu a Saragossa com a seu de la Federació Espanyola d'Esperanto l'any 1963.

La capital valenciana no deixà, però, el treball i prova és que organitzà el XXV congrés nacional l'any 1964. Després d'una recepció a la Llotja i una visita a la Casa d'Aragó, se celebrà una missa presidida per Monsenyor Marcelino Olaechea. Es realitzà una festa literària amb concursos literaris, excursions al Saler, Albufera i post congrés a Xest. Dos dies abans de finalitzar aquest congrés se celebra el 30 Congrés Internacional Catòlic també en València amb participació de 17 països i amb un notori caràcter religiós.

La dècada dels anys seixanta suposa un descans pel relleu en la plaça de la seu de la Federació espanyola però no deixa el grup de desenvolupar una tasca important. Així en el Congrés Universal a celebrar a Madrid en 1968 és nomenat el Dr. Herrero, president del GEV, com a vicepresident del comitè organitzador. El Congrés Universal de Madrid de 1968 és un èxit i va poder vèncer els problemes que imposava la dictadura; així és possible l'assistència dels esperantistes soviètics o de la Europa de l'Est. Fraga Iribarne, aleshores ministre d'Afers Exteriors s'encarregà de rebre als esperantistes. Es fan nombroses excursions. Assisteix l'esperantista Ivo Lapenna, magnífic orador i pensador de l'esperanto. Es concedeixen premis literaris a alguns valencians. Altres tasques realitzades en la dècada dels anys seixanta són la continuïtat

en els programes de ràdio, l'aparició del butlletí *Valencia Luno*, amb periodicitat mensual, que dona compte de l'activitat del grup i del món esperantista universal i la iniciació com a instructor de Félix Navarro Clemente, jove esperantista. També l'homenatge a Francisco Máñez en Xest per part de quasi tota la societat esperantista nacional pocs mesos abans de la seua mort.

Pel que fa a la dècada dels anys setanta, es constata una pèrdua d'influència de València a favor dels grups formats en Alacant amb més vitalitat en les seues activitats. En 1971 se celebra el Congrés Nacional a Alacant. Destaca durant tota la dècada l'activitat de Francisco Zaragoza Ruiz, que essent triat delegat de l'associació d'instructors de llengua d'esperanto va anunciar la celebració de cursos d'esperanto per correspondència. La seu oficial d'aquesta activitat es va centrar en el Col·legi Primo de Rivera de Callosa de Segura. El gran èxit d'aquesta activitat es veu reflectit en la gran participació als exàmens elementals d'esperanto. També es celebrà en 1978 en Callosa de Segura la Trobada de l'any de l'Esperanto i l'homenatge als Drets Humans. Aquesta tasca desemboca en l'any 1980 amb la reunió de la secció de ILEI o trobada de docents d'esperanto que demanen la introducció oficial de l'esperanto en les escoles. Es varen tractar nombrosos temes de tipus didàctic sobre la instrucció de la llengua internacional.

Malgrat la davallada de València respecte a Alacant, se celebra el 1er. Congrés de professors d'esperanto en el club d'estudiants de la Universitat Laboral de Xest on es tracten temes lingüístics però també assumptes de tipus professional i sindical. Una fita aconseguida aquest any molt important és l'acceptació de l'esperanto en la Universitat laboral de Xest com assignatura voluntària en el pla d'estudis.

La dècada dels anys vuitanta continua amb una bona tònica d'activitat dins de tota la Comunitat Valenciana, així podem citar la creació en La Marxuquera de Gandia, *Esperanto-Oasis*, d'un campament per a esperantistes, lloc agradable junt al mar, on es realitzaran trobades al llarg de la dècada i que serviran de contacte dels diferents grups de la comunitat i del país: Callosa de Segura, Alacant, Aspe, Bilbao, Elx, Madrid, Sevilla i València. Hem de remarcar la unió d'aquest anys en les trobades regionals de València i Murcia. En 1981 es celebra el Congrés Nacional en Murcia i en 1985 en Cartagena. L'any 1987 es celebra el centenari del naixement de la primera

obra de Zamenhof en el Congrés Nacional celebrat en Madrid. Hi intervenen gran número d'esperantistes, més de 350, i s'hi presenten nombroses publicacions, totes disponibles en la biblioteca actual. Molt important és el reconeixement públic als esperantistes valencians que en l'any 1947 reiniciaren el camí de restauració de la Federació Espanyola d'Esperanto després de la Guerra Civil.

En 1988 cal destacar com a fet més important el 48 Congrés Nacional en València, el Patronat Nacional de Turisme de València va editar una guia turística en esperanto molt útil per als esperantistes vinguts de tota Espanya. Es fan moltes activitats: conferències sobre la família dels Borja, sobre la traducció automàtica de l'esperanto, Maquiavelo, etc. Les publicacions d'aquest any també tenen un lloc de presentació en aquest congrés, títols ara presents en la biblioteca. El fet més espectacular del Congrés és la presentació de la candidatura de València per realitzar durant l'any 1992 ó 1993 el Congrés Universal. Aquest esdeveniment tan grandíós comporta molt d'esforç per tant és fa necessari la formació d'un comitè organitzador.

La candidatura no es veu acceptada fins 1991. Tot l'any 1992 es fan els preparatius, el Palau de la Música, serà el lloc triat i assignat gratuïtament per l'Ajuntament. Es concedirà una subvenció de 4.000.000.- de pessetes per la Conselleria de Cultura per a la seua organització. Es cercaren les instal·lacions de la Universitat Laboral de Xest per allotjament dels congressistes. El 78 Congrés Universal es desenvolupà del 24 al 31 de juliol, on participaren al voltant de 2.000 persones. Inaugurà el Congrés el President de la UEA (Associació Universal d'Esperanto) amb una conferència comparant el ideal esperantista amb una gegant paella. Una bona paella en la riquesa de llengües, ètnies, cultures i religions formant un tot únic i conservant les pròpies característiques els seus integrants o ingredients. El tema del Congrés va ser "La Instrucció en el segle vint-i-un". Augusto Casquero va ser el president del comitè organitzador. Es varen exposar les inquietuds perquè l'ensenyament de l'esperanto pugués aconseguir uns homes conscienciats en enderrocar els conflictes de la humanitat. Resumint va ser un èxit sota molts punts de vista. I a més a més cal dir que els socis actuals varen viure quasi tots aquest gran esdeveniment i el recorden amb gran satisfacció i orgull.

Aquest ambient actiu continua en els anys següents amb un esdeveniment clau: l'any

1996 tornà de nou l'esperanto a la Universitat de València, concretament a la Facultat de Filologia amb un curs de validesa oficial amb aportació de crèdits i amb una duració de vint hores. Els temes desenvolupats eren els següents: breu estudi de les llengües planificades, origen i evolució de l'esperanto, gramàtica resumida de la llengua d'esperanto i curs intensiu de conservació. Aquest curs va continuar fins l'any 2000. Els professors varen ser Augusto Casquero i Berta Raposo. A l'estiu en la mateixa Facultat de Filologia es varen celebrar unes setmanes de cultura esperantista amb participació de més de 100 esperantistes de diversos països i activitats lúdiques i instructives.

L'any 1997 tornà a ser València seu del Congrés Nacional Espanyol, alhora es celebrà el 50 aniversari de la oficialitat de la Federació Espanyola d'Esperanto tornada a instaurar en 1947 pel grup valencià. Aquest any té lloc la nova creació del grup d'esperanto de Castelló sota el nom de "Verda Rondeto" i sota la presidència de Francisco Conejero, fins a hui.

L'any 1998 té lloc un esdeveniment molt important, ja que quasi com un miracle reapareix la Biblioteca dels esperantistes valencians desapareguda al finalitzar la Guerra Civil Espanyola. La directora de la Biblioteca Municipal de València informà al Grup que els llibres aparegueren després d'estar molt anys tancats. Reaparegueren en molt bon estat i la quantitat d'exemplars és superior als 850. En conseqüència es signa un conveni per a la traducció de les dades necessàries per a la catalogació dels llibres. Aquesta activitat va estar desenvolupada per Félix Navarro Clemente i Pascual Pont.⁸ Aquest mateix any s'inaugurà la seu de l'avinguda Peris y Valero, 96, seu actual del grup, amb participació d'antics i nous membres. En 1999 tingué lloc el 58 Congrés Nacional Espanyol a Castelló organitzat pel seu president F. Conejero. Entre les activitats, interessant projecció per part del congressista de la Universitat de Barcelona d'Astronomia. Altra conferència es va desenvolupar amb el tema "la nova Biblioteca Britànica: construcció i tresors. Paella, balls folklòrics de diferents països. Inauguració d'una plaça amb un monument a l'esperanto, presidida per les autoritats locals. Aquest any va morir el professor, president del grup i un dels donants d'aquesta biblioteca, Félix Navarro Clemente, amb una llarga tasca pedagògica a través de cursos presencials i de la ràdio en Ràdio Klara.

Al segle XXI la vida esperantista es desenvolupa d'una manera similar a través dels seus congressos nacionals, comunitaris i universals que tenen lloc cada any i les trobades culturals. Entre els congressos cal destacar el Congrés Nacional celebrat el 2003 en València on es commemorava el centenari de la fundació del grup. Acompanyant aquesta labor en els congressos, existeix tota una activitat dins del grup durant tot l'any en l'organització de cursos presencials i duent a terme una activitat cultural innegable i que es reflecteix també en la biblioteca ara catalogada mitjançant Internet en un afany de progrés i d'adequació als temps que vivim.

2. CATALOGACIÓ DE LA BIBLIOTECA DEL GRUP ESPERANTO VALÈNCIA

2.1. Inici de la idea de treball

Aquest treball de la catalogació de la Biblioteca del Grup Esperanto de València (GEV) triat per al Màster de Patrimoni Cultural: "Identificació, Gestió i Difusió" va ser fruit d'una acumulació de circumstàncies i d'uns factors afavoridors, i de vèncer per altra part obstacles reals i imaginaris o subjectius que ara una vegada realitzat el treball em sembla quasi impossible que haja pogut enderrocar-los i s'haja pogut realitzar el treball.

Primerament he de dir que no tenia idea per cap referència del què consistia el Màster i degut a les meues circumstàncies personals allunyada de la Universitat 30 anys des de que vaig acabar la llicenciatura de Geografia i Història també em sentia desubicada i amb certs temors a no ser capaç d'integrar-me en el Màster. Les raons personals per fer l'elecció de l'itinerari Bibliogràfic varen ser la formació durant el curs 2010-2011 del mòdul que imparteix el IES El Cid, de Biblioteconomia, Arxivística i Documentació.

El que vull expressar en aquests antecedents és el meu desconcert dels 2 primers mesos del Màster ja que per les classes anava comprnent que el que es tractava era de fer un treball de reivindicació d'un bé cultural, però un treball personal, amb una tasca d'investigació, i amb una posada en valor per fer descobrir a la societat que l'envolta la seua existència i importància. El desconcert era degut a la dificultat que veia en el treball, i vaig iniciar-me en treballs al voltant de la població on visc des de fa 20 anys i encara que tots els temes els considerava rellevants, perquè considerava que eren dignes culturalment, no aconseguia veure el meu paper com a impulsora d'aquests béns ja que comprenia que existien ja entitats i persones que es feien càrrec d'aquests béns i que jo no anava a afegir res significat per a la seua revaloració.

Alhora treballava en aquests temes i assistia a les classes amb l'objectiu de poder eixir-me'n airosa del màster, vaig tenir el contacte amb el Grup Esperanto de València. Primerament a finals del mes d'octubre vaig anar acompanyant a Adolf, el meu marit, al congrés esperantista de Catalunya celebrat a Barcelona durant un cap de setmana. Allí varem prendre contacte amb Johano, Juan Antonio Jiménez, l'únic esperantista valencià que s'havia apuntat al congrés. Johano va ser molt amable i ens va comentar on estava el centre del Grup Esperanto València, ens va parlar de com funcionaven, del curs que s'impartia i va agafar les nostres dades per comunicar-nos les novetats interessants. Adolf es va apuntar a les classes que una vegada per setmana es celebraven en València i a mitjans de desembre ens convidaren a assistir a la celebració anual amb motiu de l'aniversari del naixement del Dr. Zamenhof el 15 de desembre de 1859. Allí varem visitar la seu i em varen ensenyar la Biblioteca i parlant per parlar Johano em va oferir la catalogació i l'ordenació de la biblioteca, cosa que el meu subconscient va assumir, però jo conscientment no me n'havia adonat.

Vaig enfrontar-me a un dilema entre l'atractiu de recuperar aquest patrimoni i la dificultat del treball. Aquelles prestatgeries plenes de llibres, alguns d'ells amb més d'un segle d'antiguitat, amb l'afegit de ser una llengua creada per la comunicació humana universal i per salvar les superioritats d'unes llengües sobre altres, m'atreien d'una manera molt forta. Vaig comprendre que igual que jo que havia sentit anomenar moltes vegades l'esperanto i no sabia en realitat què era ni el que havia suposat en els 125 anys d'història o el que en un futur podia suposar per a la humanitat, la societat en

general, també era una gran desconixedora de l'esperanto. Per tant, vaig pensar que una posada en valor de la biblioteca i també del Grup Esperanto de València, hereu del grup que es va crear en València en 1903, seria una manera bona de conèixer un patrimoni cultural i repassar la nostra història i la història mundial durant els darrers 125 anys.

D'aquesta manera, vaig pensar que no hi havia per a mi millor treball que aquest. No obstant això, les dificultats per a fer-lo realitat eren quasi insalvables, primer perquè no sabia Esperanto, també per la desconexió dels programes informàtics de catalogació de biblioteques i, finalment, per desconèixer si el treball els pareixeria interessant tant als professors de la Universitat com al GEV.

2.2. Fases de desenvolupament

2.2.1. Fase prèvia

He de dir que la Facultat de Geografia i Història a través dels seus professors Vicent Pons Alós i la professora Mª Milagros Cárcel Ortí varen ser molt receptius ja que varen acceptar el treball només els ho vaig comentar. La professora Cárcel va acollir-me com a tutora i ja vaig fer el meu primer treball de mòdul al voltant de l'Esperanto, *Catàleg de Gramàtiques i Diccionaris d'Esperanto de les Biblioteques de la Comunitat Valenciana* extretes de la Xarxa Pública de Lectura Valenciana (XPLV) i de la xarxa de biblioteques de la Universitat de València.

El GEV, a través dels seus socis més actius, també em varen donar el vist-i-plau i conformitat a la tasca. La professora Cárcel va fer una visita al Grup Esperanto de València i la impressió va ser bona respecte a la riquesa cultural que hi havia dipositada i al valor cultural del treball, però també va poder esbrinar la tasca feixuga que suposava per la quantitat de llibres, per la desconexió de la llengua i per la manca de mitjans informàtics. Així m'ho va transmetre, i jo també ho vaig assumir des del primer moment.

2.2.2. Fase de consolidació

Durant pràcticament sis mesos des de gener fins a final de juny ha estat una tasca de assentament de la idea, de plantejament, planificació i d'anar fent passos encaminats a poder desenvolupar l'objectiu: la catalogació de la biblioteca a través d'un sistema informàtic.

Primerament, gràcies al contacte amb el professor de la Facultat, Vicent Pons, director també de l'Arxiu de la Catedral de València, em va donar la possibilitat de comprovar com funcionava el programa de catalogació de l'Arxiu de la Catedral i així ho vaig fer. Aquest programa Abies vaig sol·licitar-lo al Ministeri de Cultura del qual depenia i em va ser denegat per no tenir signat la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana un acord amb el Ministeri, per tant vaig haver de renunciar a aquest programa.

Alhora que feia aquests tràmits havia estat investigant en la pàgina web de la Federació Espanyola d'Esperanto i havia pogut comprovar l'existència del catàleg de la seua biblioteca en línia, així com la possibilitat de posar-me en contacte amb ells per qualsevol consulta. Per la qual cosa els vaig enviar un e-mail on em vaig presentar i vaig comentar les meues intencions i la possibilitat que em digueren amb quin programa informàtic havien treballat per a la catalogació de la seua biblioteca. El projecte va ser acollit amb una resposta favorable i em varen indicar que el programa informàtic era lliure, amb cap despesa econòmica, qüestió molt important donat la impossibilitat de invertir ni per la meua part ni tampoc per part del GEV. Es tractava del programa Openbiblio.

He de dir que aquests mesos vaig continuar tenint un contacte personal amb els socis del grup i sempre que m'ho permetien les classes assistia a la seu en les seues reunions de dimecres sobre les 7 de la vesprada. Alhora també em vaig estudiar una gramàtica⁹, per tal de familiaritzar-me d'una manera bàsica en la llengua que havia d'utilitzar per catalogar els seus llibres.

Vaig fer un altre treball del màster, "*Les Biblioteques Esperantistes en Espanya: Enquesta sobre l'estat dels seus instruments de descripció*" amb el professor José Vicente Boscá Codina, una recerca de les biblioteques d'esperanto existents en Espanya, per a la qual cosa vaig posar-me en contacte principalment a través d'Internet amb les seues d'Esperanto existents actualment en Espanya. Tasca que va ser molt enriquidora per a conèixer la situació bibliogràfica (existència de biblioteques, nombre

⁹ *Esperanto Junul-Kurso*. París: SAT Amikaro, 2000.

de llibres, sistema de catalogació, biblioteques en línia) i per la resposta satisfactòria a les meues consultes.

I de nou he de dir que les converses amb el professor Boscá arran d'aquest treball em varen fer adonar de la necessitat de resoldre algunes qüestions prèvies per a encarar el Treball Final de Màster. Ell em va indicar la necessitat de tenir una pàgina web per poder tenir un treball de catalogació d'una biblioteca en línia. Aquesta qüestió em va impulsar a prendre de nou contacte amb el Grup Esperanto València per tal d'exposar-los la situació. Davant la impossibilitat de fer front a les despeses que significarien la creació i manteniment d'una pàgina web per part del grup no ens quedava més remei que l'opció de sol·licitar a la Federació la possibilitat que la nostra biblioteca estigués ubicada en el seu servidor. Una altra opció hauria estat fer una base de dades, però presentava l'inconvenient que les dades haurien estat a l'abast només dels socis del grup. L'opció que varen triar va ser demanar l'autorització a la Federació.

La resposta de la Federació va ser positiva i oberta cent per cent, d'aquesta manera es solucionava el tema per complet ja que ells inclús em facilitaven el programa informàtic perquè pogués treballar. Aquesta aprovació no obstant no va poder ser immediata pel treball que desenvolupava la biblioteca de la Federació en aquell moment i certs problemes tècnics a solucionar.

2.2.3. Fase d'execució

Per fi a finals del mes de juny em varen donar la direcció on podia treballar per introduir la catalogació dels llibres, la direcció i la contrasenya, així com unes orientacions essencials per dur a terme el treball. Vaig iniciar-me amb un gran interès i inclús amb satisfacció per veure que el treball que quasi em pareixia impossible de realitzar, sí era factible, perquè tenia les eines indispensables al meu abast.

He de dir que abans d'iniciar-me en el treball ja havia estat estudiant quina seria la manera idònia de desenvolupar el treball, si per CDU, si per número currens. La professora Cárcel m'havia aconsellat que per una biblioteca de les característiques que anava a realitzar, el criteri a seguir més convenient per a la seua catalogació podia ser per número currens, ja que aquest sembla el sistema més adequat per a una biblioteca especialitzada d'aquest tipus. La senyora Ana Manero, bibliotecària de la Federació

Espanyola d'Esperanto, em va confirmar que també havien organitzat la seua biblioteca per número currens.

Per altra part, els socis em varen traure fitxes d'antigues catalogacions existents i relacions incompletes de llibres. La majoria de llibres presentaven, també, els teixells d'antigues catalogacions. Aquestes fitxes em varen servir durant els mesos que no tenia el programa per familiaritzar-me amb els títols, autors i confrontar si la Federació espanyola d'Esperanto i una altra biblioteca en línia, la de Sant Pau d'Ordal a Barcelona, tenien les mateixes obres i com realitzaven el treball, per tal que em pogueren servir de guia.

No obstant tots aquests models, la posada en marxa del treball va ésser el 21 de juny quan em varen remetre la direcció per poder treballar, indicant-me que el programa estava allotjat en el servidor de la Federació Espanyola d'Esperanto. Es podia considerar com un servici de la Federació a un dels seus grups associats. Cada vegada que la Federació fera còpies de seguretat de la pàgina web i les seues bases de dades, inclouria també la nostra, cosa que era una garantia per a nosaltres. Així també em va convidar a una visita presencial a Madrid a la seu de la Federació Espanyola d'Esperanto on la bibliotecària, la senyora Ana Manero va estar durant un matí aclarint-me els dubtes que m'havien aparegut durant els primers dies de catalogació i donant-me les indicacions que ella considerava més oportunes per tal de dur a terme la tasca:

- Aproximació general al funcionament del programa, amb més intensitat en les funcions que requeria el meu treball, la catalogació i els informes.
- Confrontació de la obra a catalogar amb les catalogacions realitzades per la mateixa Federació o inclús amb altres catalogacions d'altres biblioteques esperantistes.
- L'ús correcte de minúscules i majúscules, molt important per tal de després les recerques siguen fructíferes. Per tant havia de saber si es tractava de noms propis o comuns, noms de localitats etc., per la qual cosa havia de tenir un diccionari d'esperanto al meu costat durant les catalogacions.
- Puntuació exacta, ortografia correcta, accents diacrítics sobre les lletres, molt important la correcció a l'hora de fer les fitxes de catalogació per poder després extraure resultats en les recerques.
- Les regles de catalogació acomplir-les amb la major perfecció possible.

- Diferenciació dels ordres dels cognoms en els portuguesos, anglesos i orientals, respecte als occidentals en general, ja que els segons cognoms són els primers. I els orientals el nom va normalment en segon lloc. Qüestió important per a omplir les dades de l'autor.
- Sigles utilitzades en el àrea d'edició si no existeixen dades. Si no existeix lloc d'edició, (s.l.), si no existeix editorial, (s. n.), si no existeix data (s. d.).
- Respecte a l'autor, si no tinc cap autor, donar la responsabilitat a l'Associació Esperantista que ha editat el llibre u organisme editor.
- Els autors en aquesta biblioteca on existeixen molts autors traductors són molt importants col·locar amb correcció les dades. L'autor és el creador del llibre en la llengua original, podria ser espanyol, català, anglès, francès, xinès, japonès i suec per exemple i altres autors participants en l'execució de l'obra serien els traductors a la llengua d'esperanto, o també en les obres amb dibuixos i gravats, els il·lustradors. Perquè a l'hora d'una cerca per autor figure també el traductor com autor, i també l'il·lustrador el programa permet donar l'autorització de més d'un autor, però no en el mateix camp.
- Els autors també en al cas que són més de 5, seguir les normes de catalogació posant el primer nom i "et al".
- En el cas que una obra inclogués diversos títols podríem obrir un nou camp anomenat contingut (*enhavo*) en el que podem fer figurar el nom de les diferents obres.
- També hi ha la possibilitat de posar bibliografia si els llibres tenen, amb un nou camp (*Bibliografio*).
- Notes es poden introduir també mitjançant l'obertura d'un nou camp.
- Col·lecció o Sèrie també es factible d'introduir amb la creació d'un nou camp.
- Les obres factícies u obres encuadernades amb un exemplar però que en realitat són dues obres o més diferents cal fer-les en diferents registres.
- Les obres que consten de diferents volums, s'han de catalogar en un mateix registre indicant v1, v2, v3 .
- La manera de catalogar revistes.
- L'ús correcte de catalogar els congressos.
- El codi de barres està constituït pel següent esquema: lbx0000gev0277yy, lbx1961gev0808lh, lbx2012gev0825jg. La significació d'aquests números i

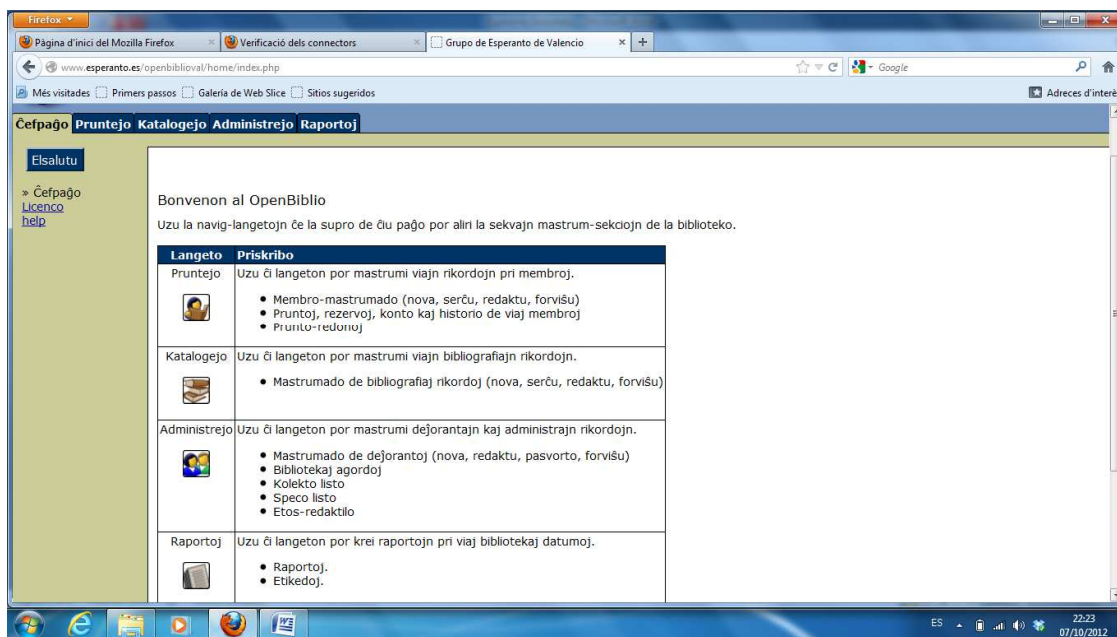
lletres és el següent: *lb* equival a llibre, si el que registrem és una revista utilitzem *mg*, si és un mapa, *mp*. Els quatre dígit següents corresponen a l'any que va entrar el document a la biblioteca, si el desconexem, utilitzem quatre zeros. Els dígit, *gve*, són la sigla corresponent a Grup Esperanto València. Els següents números corresponen a la signatura o número currens. I finalment les lletres finals són les inicials del donant del document o llibre o si es desconex el nom del donant o es comprada l'obra per la biblioteca es fa figurar yy.

2.3. Programa informàtic i procés de catalogació

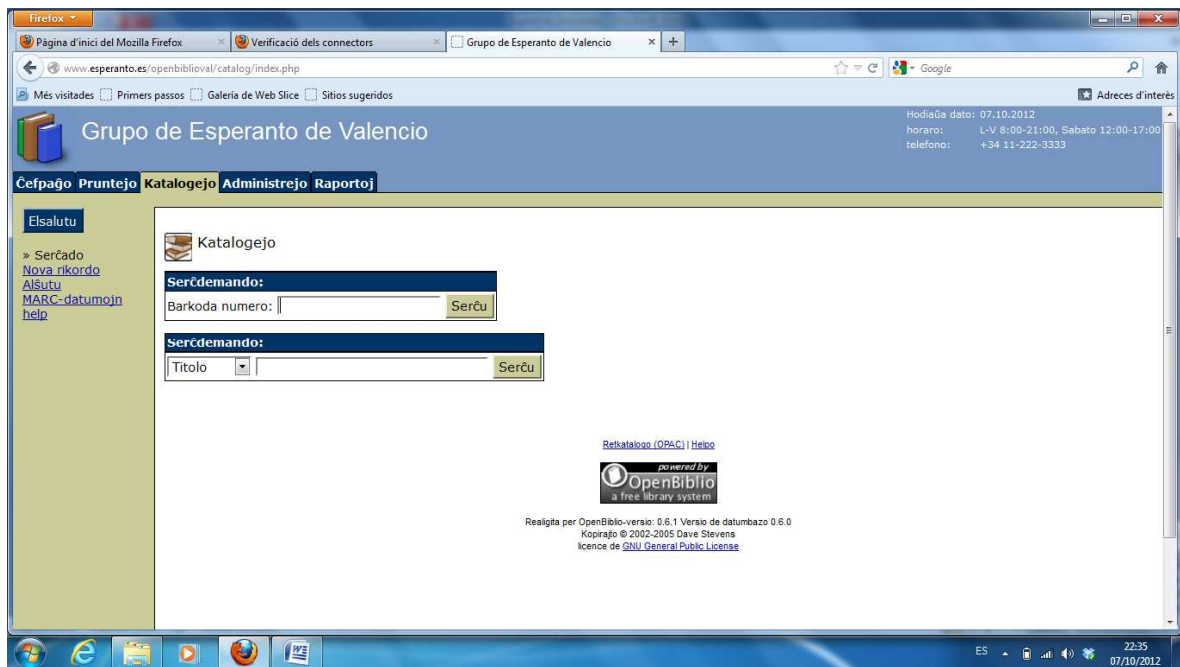
Primer ens introduïm en el programa informàtic a través de la direcció informàtica que em varen remetre des de la Federació Espanyola d'Esperanto i mitjançant les impressions de pantalla que considerem més oportunes explicarem el treball de catalogació.

1ª Pantalla: Usuari i contrasenya per poder entrar en el programa.

2ª Pantalla: Pàgina de capçalera on apareixen les 4 grans funcions del programa: Pruntejo (Préstec), *Katalogejo* (Catalogació), *Administrejo* (Administració) i *Raportoj* (Informes).

3ª Pantalla: L'opció *Katalogejo* (Catalogació) és la funció des de on es poden realitzar les recerques. Les *Serĉdemando* (les peticions de recerques) es poden realitzar a través de *Barkoda numero* (núm. codi de barres), *titolo* (títol), autor i *fakvorto* (paraula clau).

The screenshot shows a web browser window with the following elements:

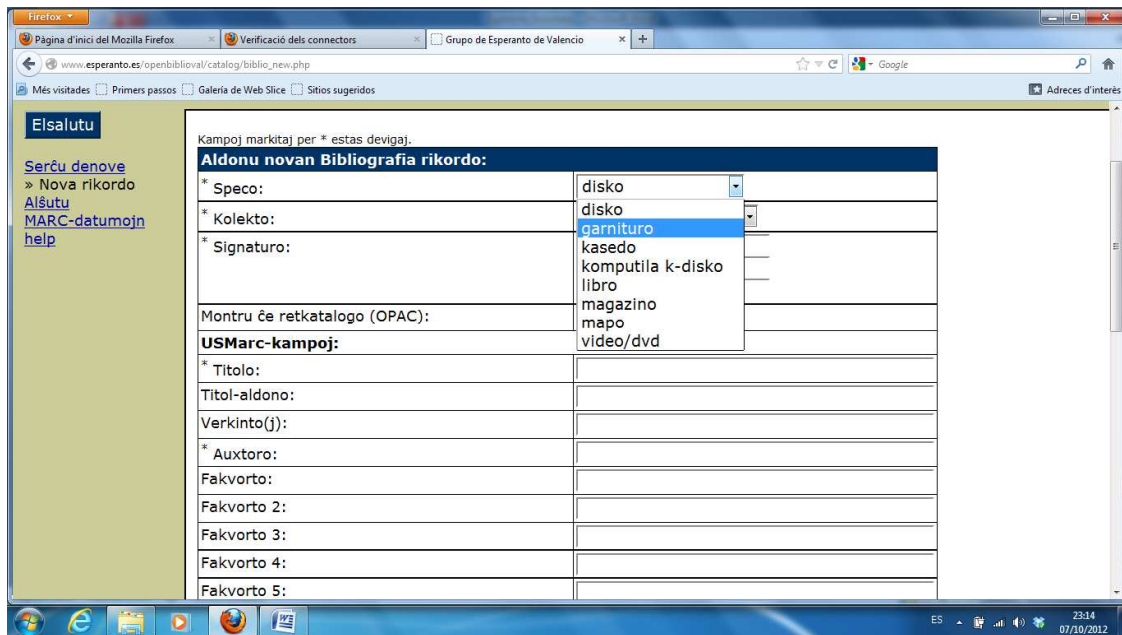
- Browser Title:** Verificació dels connectors
- Address Bar:** www.esperanto.es/openbiblioval/catalog/biblio_new.php
- Navigation:** Back, Forward, Home, Search, and a 'Google' search button.
- Left Sidebar:**
 - Elaŭluto
 - Serĉu detalojn
 - Nova rikordo
 - Aldonu
 - Modif. datumojn
 - helpo
- Main Content Area:**

Aldona nova Bibliografia rikordo:

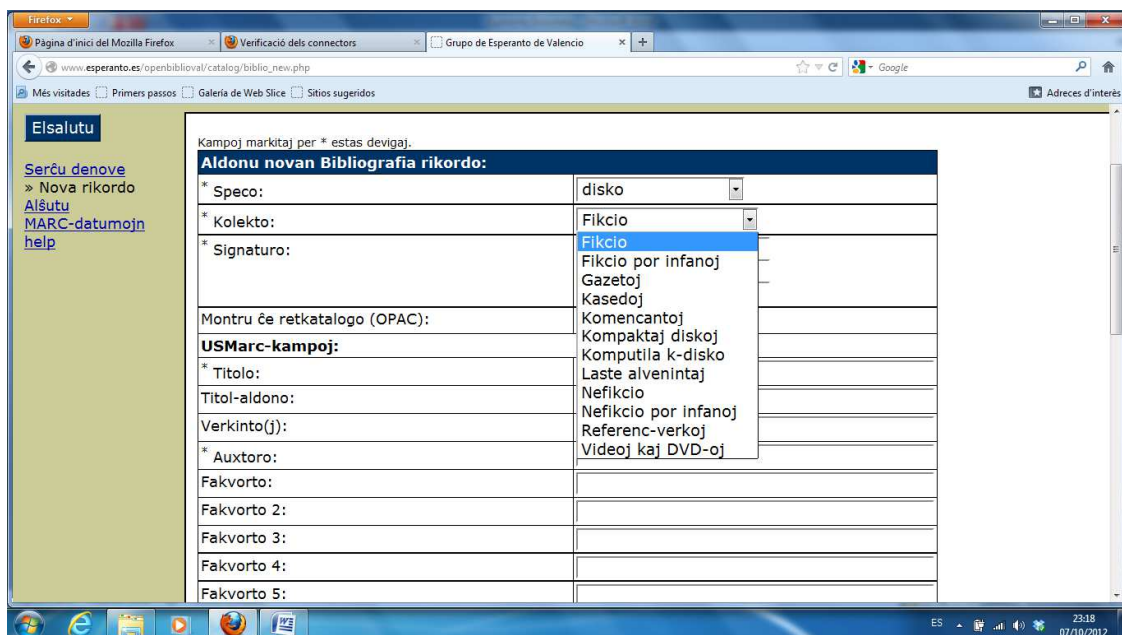
* Speco:	disko
* Kolekto:	Nafkcia
* Signaturo:	
Montru ĉe reŝkatalogo (OPAC):	☒
USMARC-kampoj:	
* Titolo:	
* Titol-alldono:	
* Verkinto(j):	
* Aŭtoro:	
Fakvorto:	
Fakvorto 2:	
Fakvorto 3:	
Fakvorto 4:	
Fakvorto 5:	
Eldono:	
LC control number:	
ISBN:	
Eldonloko:	
Eldoninto:	
Eldondato:	
Resumo:	
Fizika priskribo (Priskribo (Amplekso, paĝoj...)):	
Fizika priskribo (Priskribo (Aliaj detaloj)):	
Fizika priskribo (Priskribo (Mezuroj)):	
Fizika priskribo (Aldona materialo):	

Buttons: Akceptu, Nuligu
- System Tray:** Shows the date 07/10/2012 and time 22:52.

4ª Pantalla: Per la funció de catalogació utilitzem l'opció *Nova rikordo* (nou registre), és a dir per catalogar un document siga llibre, revista etc. s'utilitza aquesta pantalla que hem imprès completa i ara intentarem seguidament fer la impressió de les pantalles més detallades perquè es pugui veure millor. Inclou els següents camps: tipus de document (*Speco*), col·lecció (*Kolekto*), signatura (*Signaturo*), títol (*Titolo*), títol adjunt (*Titol-alldono*), autor (*Aŭtoro*), altres participants en la creació del llibre (*Verkintoj*), paraula clau 1, 2, 3, 4, 5, (*Fakvorto 1, 2, 3, 4, 5*), Edició (*Eldono*), ISBN, lloc d'edició (*Eldonloko*), editorial (*Eldoninto*) i data d'edició (*Eldondato*), Resumén (*Resumo*), descripció física: núm. pàgines (*Fizika priskribo: amplekso, paĝoj*), descripció física: altres detalls (*Fizika priskribo: aliaj detaloj*), descripció física: mesures (*Fizika priskribo mezuroj*). Al final les caselles verdes corresponen a Acceptat (*Akceptu*) o Anul·lat (*Nuligu*).

5ª Pantalla: Detall de la pantalla n.º 4, amb el desplegament del tipus de document, segons siga un disc, joc, casset, compact disc, llibre, revista, mapa o vídeo i els altres camps abans ja detallats. Cal dir que la signatura, el títol i l'autor son camps que s'han d'omplir obligatòriament, perquè del contrari no avança la catalogació.

6ª Pantalla: Detall de la pantalla n.º 4, amb el desplegament de la col·lecció, segons siga ficció, ficció per xiquets, revistes, cassetes, llibres per a principiants, discs compactes, discs d'ordinador, novetats, llibres de no ficció, llibres de no ficció per a xiquets, obres de referència, vídeos i dvd.

Fakvorto 5:	
Eldono:	
LC control number:	
ISBN:	
Eldonloko:	
Eldoninto:	
Eldondato:	
Resumo:	
Fizika priskribo (Priskribo (Amplekso, pagxoj...)):	
Fizika priskribo (Priskribo (Aliaj detaloj)):	
Fizika priskribo (Priskribo (Mezuroj)):	
Fizika priskribo (Aldona materialo):	

Akceptu Nuligu

7ª Pantalla: Detall de la pantalla núm. 4 on es poden veure amb claredat els camps abans enumerats, de paraula clau, edició, número de control, ISBN, lloc d'edició, editorial, data d'edició i la descripció física. I per finalitzar: Acceptat o Anul·lat.

Exemple pràctic

The screenshot shows a web browser window displaying the cataloging interface for the 'Grupo de Esperanto de Valencia'. The main content area shows a 'Baza bibliografia informo:' (Basic bibliographic information) section with the following details:

Speco:	libro
Kolekto:	Fikcio
Signaturo:	0277
Titolo:	Miguel Hernández, poeta de l' popolo
Titolo-aldono:	poem-antologio
Auxtoro:	Hernández, Miguel
Verkinto(j):	Miguel Hernández; Esperantigis Miguel Fernández
Montru ĉe retkatalogo (OPAC):	jes

Below this is an 'Aldonu ekzempleron' (Add exemplar) section with a table of exemplars:

Funkcio	Barkodo	Priskribo	Stato	Stato-dato	Redonenda
redaktu	forviŝu	lbx0000gev0277yy	Disponebla	2012-07-08 12:41:12	
redaktu	forviŝu	lbx2012gev0277bjg	Donado de Johano Giménez jaro 2012	Disponebla	2012-09-09 10:12:27

At the bottom, there is an 'Alдона bibliografia informo:' (Additional bibliographic information) section with details like 'Fakvorto: Hispanlingvaj poemoj', 'Priskribo (Amplekso, pagxoj...): 152 p.', and 'Auxtoro: Fernández, Miguel'.

Aquesta seria la fitxa catalogràfica del llibre de la Biblioteca del GEV amb la signatura núm. 0277. A continuació mostrem els passos realitzats per a la seua execució.

The screenshot shows the 'Edit Bibliografia rikordo:' (Edit bibliographic record) form in the Esperanto library cataloging interface. The form contains the following fields and values:

* Speco:	libro
* Kolekto:	Fikcio
* Signaturo:	0277
Montru ĉe retkatalogo (OPAC):	☒
USMarc-kampoj:	
* Titolo:	Miguel Hernández, poeta de l' popolo
Titolo-aldono:	poem-antologio
Verkinto(j):	Miguel Hernández; Esperantigis Miguel Fernánd
* Auxtoro:	Hernández, Miguel
Fakvorto:	Hispanlingvaj poemoj
Fakvorto 2:	Esperantaj tradukoj
Fakvorto 3:	
Fakvorto 4:	
Fakvorto 5:	

1ª Pantalla: Detall corresponent als primers camps de la part de l'elaboració dels camps bàsics (tipus, col·lecció, signatura, títol, subtítol, participants en l'obra, autor, paraula clau 1, 2.

Firefox - Página d'inici del Mozilla Firefox - Grupo de Esperanto de Valencia

www.esperanto.es/openbiblioval/catalog/biblio_edit.php?bibid=269

Més visites Primers passos Galeria de Web Slice Sitios sugeridos Adreces d'interès

Eldono:	
LC control number:	
ISBN:	
Eldonloko:	Valencia
Eldoninto:	Grupo Esperanto de Valencia
Eldondato:	1988
Resumo:	
Fizika priskribo (Priskribo (Amplekso, pagxo,...)):	152 p.
Fizika priskribo (Priskribo (Aliaj detaloj)):	
Fizika priskribo (Priskribo (Mezuroj)):	18 cm.
Fizika priskribo (Aldona materialo):	

Akceptu Nuligu

Retkatalogo (OPAC) | Helpe

powered by
OpenBiblio
a free library system

Realigita per OpenBiblio-versio: 0.6.1 Versio de datumbazo 0.6.0
Kopirajto © 2002-2005 Dave Stevens
licencie de GNU General Public License

ES 11:20 08/10/2012

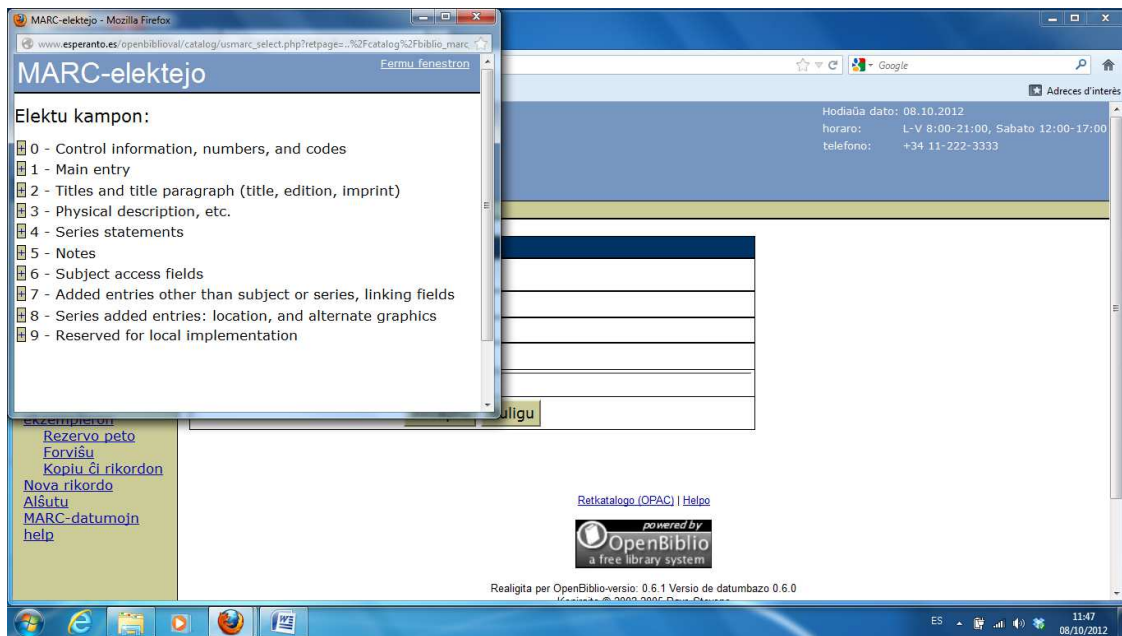
2ª Pantalla: Detall corresponent a la resta dels camps de la part de l'elaboració dels camps bàsics (edició, ISBN, en aquest cas en blanc, lloc d'edició, editorial, data d'edició, descripció física: núm. pàgines, descripció física: mesures.

Aldonu novan MARC-kampon

MARC-kampoj:

Funkcio	Etikedo	Etikeda priskribo	Ind 1	Ind 2	Subkampo	Subkampa priskribo	Datumoj
redaktu forviŝu	260	Publication, distribution, etc. (imprint)	N	N	a	Eldonloko	Valencia
redaktu forviŝu	260	Publication, distribution, etc. (imprint)	N	N	b	Eldoninto	Grupo Esperanto de Valencia
redaktu forviŝu	260	Publication, distribution, etc. (imprint)	N	N	c	Eldondato	1988
redaktu forviŝu	300	Fizika priskribo	N	N	a	Priskribo (Amplekso, pagxoj...)	152 p.
redaktu forviŝu	300	Fizika priskribo	N	N	c	Priskribo (Mezuroj)	18 cm.
redaktu forviŝu	490	Series statement	N	N	a	Serio	Hispana literaturo
redaktu forviŝu	490	Series statement	N	N	v	Volumo / numero	4
redaktu forviŝu	700	Added entry--personal name	N	N	a	Auxtoro	Fernández, Miguel

3ª Pantalla: Amb aquesta pantalla es visualitzen 3 dades noves que no es poden omplir directament en el formulari de dades bàsiques, però que es poden crear mitjançant altres mitjans del programa. En aquest cas he fet figurar la sèrie, número de la sèrie i l'autor corresponent al traductor. També podrien haver inclòs altres dades com notes, bibliografia, contingut, dipòsit legal, etc.

4ª Pantalla: Camps que complementen els camps bàsics de les fitxes catalogàfiques. En aquest camp, com necessitava fer figurar la sèrie, he utilitzat el camp núm. 4, i per l'autor he utilitzar el camp núm. 7.

www.esperanto.es/openbiblioval/shared/biblio_view.php?bibid=269&msg=Ekzemplera+informo+suksese+%26%232285%3Bisdigitita.

Més visitades Primers passos Galeria de Web Slice Sitios sugeridos

Sercu genove
 » Bibliografia
 informo
 Redaktu bazan
 bibliografian informon
 Redaktu
 MARC-informon
 Aldonu
 ekzempleron
 Rezervo peto
 Forviŝu
 Kopiu ĝi rikordon
 Nova rikordo
 Alŝutu
 MARC-datumojn
 help

Baza bibliografia informo:

Speco:	libro
Kolekto:	Fikcio
Signaturo:	0277
Titolo:	Miguel Hernández, poeto de l' popolo
Titol-aldono:	poem-antologio
Auxtoro:	Hernández, Miguel
Verkinto(j):	Miguel Hernández; Esperantigis Miguel Fernández
Montru ĉe retkatalogo (OPAC):	Jes

[Aldonu ekzempleron](#)

Ekzemplera informo:

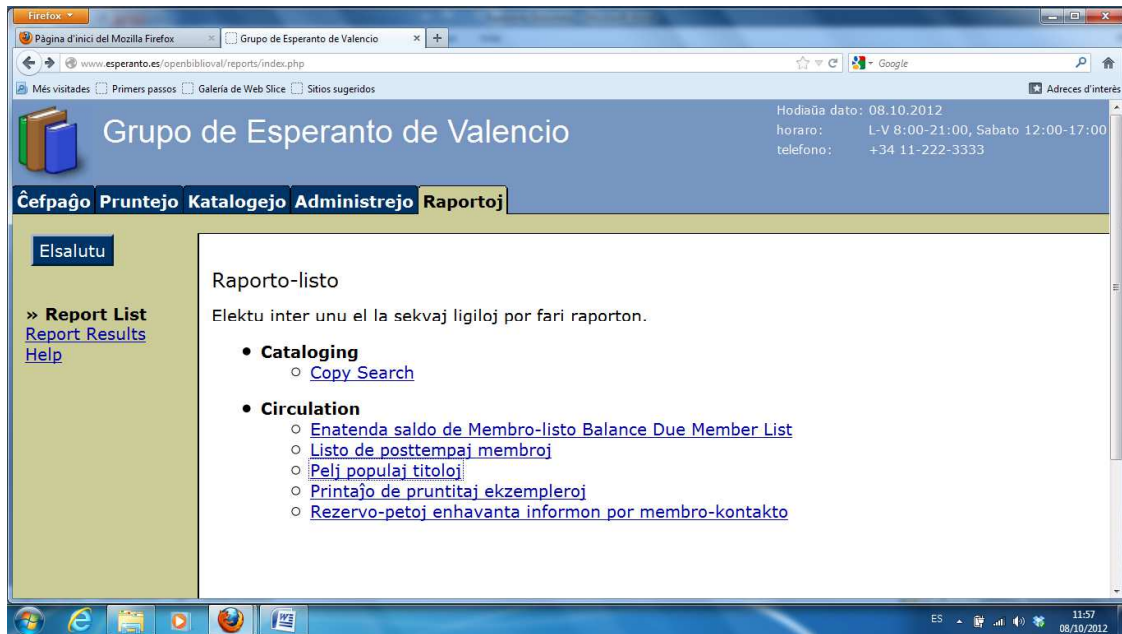
Funkcio	Barkodo	Priskribo	Stato	Stato-dato	Redonenda
redaktu forviŝu	lbx0000gev0277avy		Disponebla	2012-10-08 20:39:51	
redaktu forviŝu	lbx2012gev0277bjg	Donado de Johano Giménez Jaro 2012	Disponebla	2012-09-09 10:12:27	

Aldona bibliografia informo:

Fakvorto:	Hispanlingvaj poemoj
Fakvorto:	Esperantaj tradukoj
Eldonloko:	Valencia
Eldoninto:	Grupo Esperanto de Valencia
Eldondato:	1988
Priskribo (Amplekso, pagxoj...):	152 p.
Priskribo (Mezuroj):	18 cm.
Seno:	Hispana literaturo
Volumo / numero:	4
Auxtoro:	Fernández, Miquel

5ª Pantalla: Per omplir *Aldonu ekzempleron* (Afeĝiu exemplar) es redacta el *Barkodo* equivalent al codi de barres amb la numeració que he explicat anteriorment en les orientacions. En aquest cas tenim dos exemplars del mateix llibre, la signatura és la mateixa 0277, però he afegit la lletra *a* i *b* per diferenciar-los i en *Priskribo*, que significa descripció es pot posar qualsevol informació que sols correspon a l'exemplar que estem catalogant. En aquest cas un exemplar està en blanc i l'altre com es tracta de la donació del llibre a la biblioteca de Johano Giménez ho he fet constar.

Les altres dades, *stato dato*, significa la data en que es va introduir la fitxa catalogràfica i *stato*, significa condicions: disponible, deteriorada, extraviada, dades necessàries en cas de posar en circulació la biblioteca. *Redonenda*, significa tornada, i també està vinculada a la circulació de llibres.

6ª Pantalla: Aquesta pantalla visualitza la funció del programa per fer informes i en cas que es posaren en circulació els llibres de la biblioteca la possibilitat de gestionar els préstecs, devolucions, etc. a través del control dels socis i dels llibres.

1410 results found.

Result Pages: [1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) ... [Next](#)

Report Results:

Barcode	Call Num.	Author	Title	collection
lbf1x0000gev0283yy	0283	Wackrill, Alfred E. kaj Zamenhoff, L.L.	Konkordanco de ekzercaro	Nefikcio
lbf1x0000gev0532yy	0532	Dreher, Leopold	Supera kurso de Esperanto	Nefikcio
lbf2x0000gev0283yy	0283	Zamenhof, Ludwik L.	Fundamento de Esperanto	Nefikcio
lbf2x0000gev0532yy	0532	Mair, Alberto	Kompleta traktado pri la prepozicioj kaj pri la akuzativo per ekzemploj en Esperanto	Nefikcio
lhx0000gev0001yy	0001	de Silva, Aŭgusteno	Vivo de Zola	Nefikcio
lhx0000gev0002yy	0002	Pelé	Mi estas Pelé	Nefikcio
lhx0000gev0003yy	0003	Privat, Edmond	Vivo de Zamenhof	Nefikcio
lhx0000gev0004yy	0004	Mimó, L.	Perfekto de la esperantaj verboj	Nefikcio
lhx0000gev0004byy	0004	Mimó, L.	Perfekto de la esperantaj verboj	Nefikcio
lhx0000gev0005yy	0005	Mimó, L.	Decidaj argumentoj	Nefikcio

Result Pages: [1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) ... [Next](#)

[Retkatalogo \(OPAC\) | Helpo](#)

7ª Pantalla: Aquesta pantalla visualitza la primera pàgina dels registres que conté el catàleg de la biblioteca, primera pàgina dels 1.410 registres que conté en l'actualitat. Els quatre primers registres corresponen a les dos obres factícies existents en la biblioteca que degut a l'inici del codi de barres *lbf* se situen abans de la resta de registres que comencen per *lhx*. Després ja es poden visualitzar per ordre numèric des del núm. 1 correlativament fins el darrer registre. Altra variació en el llistat de registres es produeix en els casos que coneixem la data de donació dels llibres i per tant els llibres passen al final dels que es desconeix la data (0000), encara que el número currens siga anterior.

2.4. Funcionament del programa informàtic

The screenshot shows a Firefox browser window with the URL www.esperanto.es/openbiblioval/shared/biblio_view.php?bibid=269&msg=Ekzemplera+informo+sukcese+%26%23285%3Bisdatigita. The page content is as follows:

Baza bibliografia informo:

Speco:	libro
Kolekto:	Fikcio
Signaturo:	0277
Titolo:	Miguel Hernández, poeto de l' popolo
Titol-aldono:	poem-antologio
Auxtoro:	Hernández, Miguel
Verkinto(j):	Miguel Hernández; Esperantigis Miguel Fernández
Montru ĉe retkatalogo (OPAC):	jes

[Aldonu ekzempleron](#)

Ekzemplera informo:

Funkcio	Barkodo	Priskribo	Stato	Stato-dato	Redonenda
redaktu forviŝu	lbx0000gev0277ayy		Disponebla	2012-10-08 20:39:51	
redaktu forviŝu	lbx2012gev0277bjg	Donado de Johano Giménez jaro 2012	Disponebla	2012-09-09 10:12:27	

Aldona bibliografia informo:

Fakvorto:	Hispanlingvaj poemoj
Fakvorto:	Esperantaj tradukoj
Eldonloko:	Valencia
Eldoninto:	Grupo Esperanto de Valencia
Eldondato:	1988
Priskribo (Amplekso, pagxoj...):	152 p.
Priskribo (Mezuroj):	18 cm.
Serio:	Hispana literaturo
Volumo / numero:	4
Auxtoro:	Fernández, Miguel

Tornem a posar la pantalla de la fitxa catalogràfica per tractar d'analitzar el plantejament que aquest programa exposa:

- *Baza bibliografia informo* = Informació bibliogràfica bàsica, que compren el tipus de document, la col·lecció, la signatura, el títol, el subtítol, el autor i altres participants en la creació de l'obra.
- *Ekzemplera informo* = Informació exemplar, que compren bàsicament el *barkodo* o codi de barres.
- *Aldona bibliografia informo* = Informació bibliogràfica adjunta, compren les paraules claus, l'àrea d'edició: lloc, editorial, data, l' àrea de descripció física, la sèrie, i l'autor traductor de l'obra

Aquesta visualització que és la que troba qualsevol usuari en entrar en el catàleg és eficaç per poder esbrinar les dades més fonamentals dels llibres o documents catalogats d'un cop d'ull. Per altra banda les recerques es poden fer per títol, autor, paraula clau i per codi de barres, elements suficients per una recerca, com normalment funcionen tots els catàlegs.

Però hem de comentar que encara que creguem que aquest programa és complet perquè es poden registrar totes les dades que requereix una catalogació ben feta, té el problema de funcionament perquè podrien estar totes les àrees en el mateix formulari corresponent a informació bàsica i d'aquesta manera el procés de catalogació es simplificaria i estalviaria esforç i temps en la seua execució. Com ho hem mostrat a través de les pantalles impreses, les àrees de sèrie, de notes i de traductors no es poden posar directament i es necessari anar a Redacció Informació Marc, amb el treball afegit que suposa.

2.5. Altres qüestions d'execució

La biblioteca catalogada es troba situada en la seu del Grup Esperanto València en l'avinguda Peris i Valero, núm. 96 de València. Els socis es reuneixen normalment una vegada a la setmana, dimecres a les 7 de la vesprada. Vaig haver de demanar una clau de la seu per poder desenvolupar la tasca perquè m'hagués estat impossible realitzar-la en aquest espai de temps esmentat. Els socis varen accedir i em varen facilitar unes còpies de les claus, amb les quals he disposat de plena autonomia per entrar i eixir del centre i desenvolupar el treball.

Altra qüestió ha estat la inexistència d'instal·lació d'Internet en la seu, el que m'ha obligat a la adquisició d'un dispositiu de telefonia mòbil per tenir accés a Internet sense la connexió i poder treballar in situ en la biblioteca.

Aquests preparatius han estat útils i formaven part del pla de treball que m'havia organitzat però en realitat a l'hora de treballar ha estat un altre sistema el que he emprat generalment en la catalogació. Anava a la seu i carregava els llibres que anava a catalogar aproximadament durant una setmana i en la meua casa els catalogava, i els tornava a la setmana següent, així durant els tres mesos d'estiu aproximadament que m'ha ocupat el treball de la catalogació pròpiament dita.

Com anava el dimecres a fer l'intercanvi de llibres també coincidia d'aquesta manera amb els socis del grup i he pogut estar en connexió amb ells alhora que elaborava el treball. He pogut comentar amb ells alguns llibres que em semblaven de particular rellevància, o curiositat, i ells a la seua vegada em feien els seus comentaris. De vegades ells descobrien llibres que no sabien que existien, altres vegades recordaven antics companys que havien faltat i havien aportat al grup les seues biblioteques, parlant-me

d'alguns detalls de la seua vida personal i esperantista. El cas més significatiu en aquest aspecte de descobriment d'antics esperantistes és el de Luis Hernández, esperantista de gran rellevància, fundador de la *Sennacieca Asocio Tutmonda* (SAT) en València, agrupament esperantista d'ideologia obrera, que per la donació dels seus llibres i les cartes escrites en els fulls de guarda dels llibres és pot seguir tota una relació d'intercanvi de llibres i de correspondència que mantingué durant els anys trenta amb una esperantista russa. I també altres socis més actuals, la vida dels quals era recordada segons anaven eixint els seus llibres, tals com Félix Navarro Clemente, últim president conegut per tots els socis actuals que va realitzar una gran tasca pedagògica en cursos presencials i a través de programes de ràdio. Altres noms són Jesús Raposo, Ricardo Flórez, Vicente Miñana, Juan Bosch, etc.

2.6. Criteris de catalogació

Per explicar la biblioteca crec que la millor manera seria explicar des de la seua ubicació, que la podem trobar com he dit abans a València a l'avinguda Peris i Valero, n. 96 en el 3 pis, sense ascensor, en obrir la porta ens trobem a la sala de tertúlia del grup amb un sofà i unes butaques i a l'esquerra de la porta d'entrada en un entrant de la paret tenim uns armaris tancats amb portes de cristall i alumini, on es situa la biblioteca. L'habitació presenta una finestra però la biblioteca es veu protegida, de la llum directa d'aquesta finestra, i per tant dels perjudicis que pot comportar l'excessiva lluminositat, per un armari que compleix les funcions d'arxiu de l'administració del grup.

La biblioteca ocupa tot un pany de paret, de dalt a baix, del sostre al terra i està dividida en 2 parts. La part de dalt, amb 3 baldes, i inaccessible sense escala està ocupada per revistes antigues enquadrades, amb el rètol en el lloc: *Valencia Luno, Fronto, Monato, Heroldo espanyol* etc. La segona part amb les següents mesures 160 x 160 cm., està formada per 5 baldes totes unides, però separades per les portes. És a dir dona la impressió de 2 armaris junts però és un únic armari. Aquesta zona repleta de llibres i alguna revista barrejada amb ells és el material bàsic que ha estat objecte de la meua catalogació. També he de dir que ha hagut una altra donació de llibres per part del soci Johano Giménez qui ha decidit donar en vida la biblioteca i d'aquesta manera poder visualitzar els seus llibres en Internet. A més a més m'han tret alguna donació més que hi havia guardada en armaris. Aquestes circumstàncies han obligat als socis a pensar

que era necessària una altra balda, i així ho han fet, han col·locat una altra balda que ha aportat l'espai necessari per alliberar l'atapeïda biblioteca antiga, junt més a més amb les noves adquisicions. Aquest fet és remarcable també pel que significa d'implicació amb el projecte per part dels socis del grup.

L'estat de conservació en que m'he trobat els llibres en general és satisfactori, més tenint en compte que tenen ja una antiguitat considerable, alguns quasi de cent anys o més. Pot ser degut a que la llibreria actual compleix els requisits mínims adequats pel que fa a la protecció de la llum, la humitat, la calor i la pols. I una disposició correcta dels exemplars, sense amuntegaments excessius, que els hagen pogut deformar.

No obstant això, no lleva perquè haja hagut de realitzar amb alguns exemplars tasques menudes de restauració per tal d'apegar algun llom amb pegament o protegir amb algun tros de celo.

L'existència de portes de vidre, que fa que es tanquen completament les prestatgeries dels llibres crec que no és el més adequat perquè el paper del llibre requereix ventilació, per tal de tindre una bona conservació. Una contrapartida positiva és que protegeix els llibres de la pols, cosa important degut a la falta de manteniment regular de neteja d'aquest local. Durant la catalogació he intentat deixar obertes les portes, almenys un poc i no tancar-les hermèticament. I vaig aconsellar als socis del grup que normalment així ho feren per una conservació més correcta dels llibres.

Per les circumstàncies de temps, valoració del material i predilecció de consulta per part dels socis, vaig optar per iniciar el meu treball per la catalogació dels llibres, i quan finalitzara aquesta tasca fer les revistes i altre material de vídeos o gravacions sonores que pogueren existir. Finalment, he fet els llibres per aquest projecte i m'he deixat la catalogació de les revistes i altres documents per altre projecte posterior.

He catalogat la revista "*Valencia Luno*", com una excepció per considerar important el seu registre per diversos motius, un que és una creació del GEV, altre que ha tingut diverses èpoques d'impressió i l'última època, fins l'any 2002, ha estat viscuda per la majoria dels socis que han col·laborat en la seua creació.

L'ordre que vaig iniciar per la catalogació ha estat l'ordre que presentava la biblioteca sense fer cap classificació o ordenació prèvia i amb el criteri abans esmentat de número currens. Sí que és cert que l'existència anterior de catalogacions ha facilitat de trobar

certa unitat en alguns exemplars i de vegades m'apareixien els llibres d'una mateixa llengua tots junts, per exemple: nòrdics o de llengua anglesa, o llengua hispana, o llibres per estudiar esperanto, congressos etc. Però aquesta ordenació no és sistemàtica i regular per a tota la biblioteca i, per tant, la barreja de llibres ha estat irremeiable. Les paraules claus que ens donen idea de la matèria o de la llengua original del document abans de la seua traducció a l'esperanto es troben distribuïdes irregularment per tot el catàleg. Així com altres paraules claus també es troben disperses al llarg dels 1.410 registres.

La quantitat total de registres ha estat de 1.410. Els exemplars únics han suposat la quantitat de 1.109, la diferència es deu als exemplars repetits. La quantitat ha estat un poc superior a la que m'esperava aproximadament ja que en les relacions de llibres existents d'antigues catalogacions que em varen facilitar els socis havien anotats 800 registres.

A més a més del treball de catalogació mitjançant el programa informàtic, també he hagut de fer les altres tasques de qualsevol catalogació. Els teixells són elements indispensables per poder trobar qualsevol llibre catalogat. I els teixells estan ocupats pel número currens que equival amb la signatura en aquest cas. He prescindit de ficar les 3 inicials en majúscules de l'autor i les 3 inicials en minúscula del títol. La col·locació ha estat en el llom a un cm. aproximadament de la part inferior. Una etiqueta de paper blanca amb dimensions 16 x 22 mm, ha estat l'utilitzada.

I per completar aquesta tasca de teixells, per tal de prevenir possibles pèrdues del teixell i que quedara sense identificar el llibre, hi he anotat a l'angle superior dret de la portada el número currens amb llapis.

Com he comentat amb anterioritat cada llibre que havia de catalogar, cercava la portada o cercava les dades bàsiques per qualsevol catalogació, que de vegades podien estar al final del llibre i em feia la meua fitxa mental però abans de posar-me a fer la catalogació intentava cercar en el catàleg de la biblioteca Juan Régulo de la Federació Espanyola Esperanto per tal de confrontar les dades meues amb les que ells havien posat.

En cas de no existir exemplar idèntic, amb la meua experiència de catalogació i amb les directrius que tenia he pogut fer els exemplars amb plena autonomia. També he tingut

permanentment el suport de la biblioteca de la Federació Espanyola d'Esperanto que s'ha ofert a través de correu electrònic a resoldre qualsevol dubte i així ho he fet per confirmar les catalogacions dels exemplars facticis i de les revistes.

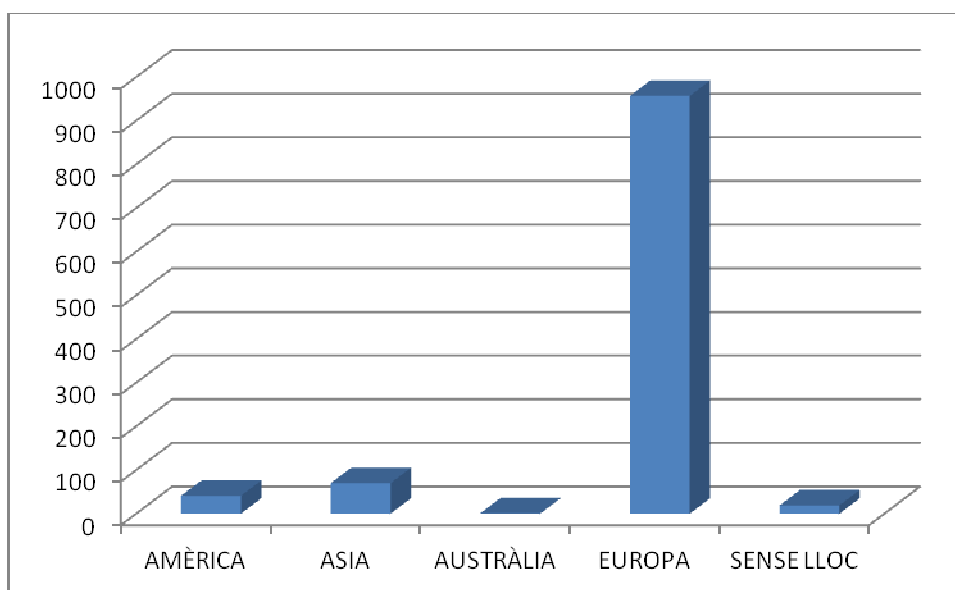
Està clar que per alguns camps m'ha servit molt la guia de la Biblioteca Juan Régulo o de la Federació Espanyola d'Esperanto, sobre tot en el cas de triar les paraules claus. Molt important en el cas dels llibres d'aprenentatge d'Esperanto perquè jo en un principi registrava la paraula "gramàtica" i en canvi ells utilitzen el terme "lernolibro". En les obres literàries traduïdes és molt corrent utilitzar el terme que designa de quina llengua procedeix l'original, per exemple: *hispanalingva*, *anglalingva*, *itallingva*, *pollingva*, *francalingva*, *ruslingva*, *nordlingva*, *svecalingva*, *nederlandlingva*, *germanlingva*, *hungarlingva*, *bulgarlingva*, etc. Altres paraules claus emprades: *Biografioj*, noms de persona (Zola, Goya, Pelé, Zamenhof, Tolstoy, etc.), *Religio*, *Filozofio*, *Originale Esperanto*, *Socialisma URSS*, *Gvilibro*, noms de països (URSS, Svislando, Pollando, etc.), *Nazismo*, *Sennaciismo*, *Kongresoj*, *GEV* (Grupo Esperanto València),

Cal destacar també l'existència de diverses edicions de llibres emblemàtics en l'Esperanto de tot tipus d'obres, però sobre tot de cara a l'ensenyament de la llengua, la qual cosa ha fet de fixar-me per tal de registrar totes les edicions.

3. ESTUDI BIBLIOMÈTRIC DE LA BIBLIOTECA

Hem aconseguit a través dels estudis matemàtics i de les estadístiques que permeten els equips informàtics acostar-nos d'una manera científica al fons d'aquesta biblioteca. Sota les indicacions de mi tutora Milagros hem traspassat tots els registres dels llibres sense duplicacions a una pàgina d'Excel per poder realitzar els càlculs. Hem estudiat les següents qüestions: de l'àrea d'edició, hem realitzat l'estudi del lloc i de la data d'edició; després hem efectuat un estudi temàtic, per a esbrinar els temes més tractats en els llibres, seguint la classificació de la CDU; Per finalitzar hem fet un estudi bibliomètric més concret dels llibres traduïts a l'esperanto des de la llengua hispana i del llibres editats en València. Els resultats obtinguts estan representats per gràfiques per tal de visualitzar-los millor i fer-los més comprensibles.

3.1. Lloc d'edició

Quadre núm. 1. Lloc d'edició per continents

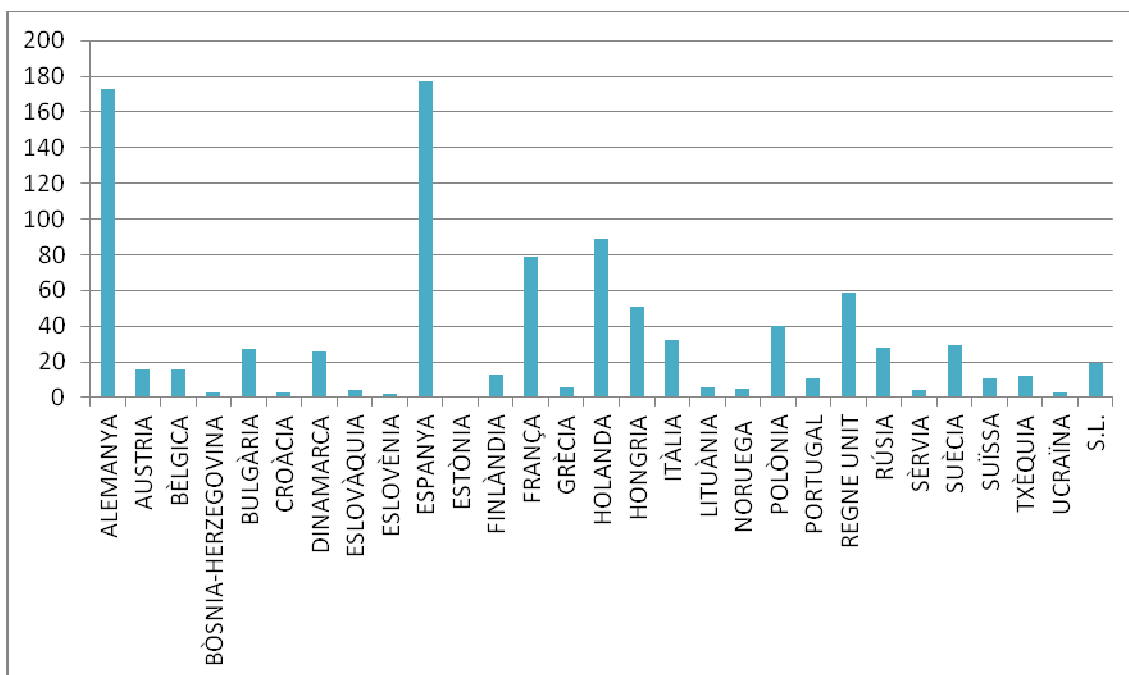
Aquesta gràfica de barres mostra el resultat del lloc d'edicions dels llibres de la biblioteca a nivell universal per continents.

El primer que observem és un predomini del continent europeu sobre la resta de continents, el segon continent en quantitat d'exemplars és l'asiàtic, seguit de l'americà, i

Austràlia tan sols té un exemplar, mentre que d'Àfrica no hi ha cap exemplar. En sense lloc figuren 19 exemplars en els quals no figurava el lloc d'edició.

Aquests resultats ens parlen de que la finalitat de l'Esperanto de ser una llengua universal es compleix parcialment en aquesta biblioteca perquè l'edició dels llibres està estesa per 3 continents (Amèrica, Àsia i, sobretot, Europa), degut en part a un menor desenvolupament dels grups esperantistes en els altres dos continent (Àfrica i Austràlia), però també a l'evolució del GEV, que no ha estat tant en contacte amb els grups d'aquests països.

L'abundància d'edicions en Europa és explicable pel seu origen i la seua primera difusió ja que des de 1887 els primers grups esperantistes es formen a Europa, primer a Rússia, Alemanya i països eslaus, per a molt prompte difundir-se a França, Anglaterra, Espanya. Altra causa del predomini europeu és la mateixa ubicació d'aquesta biblioteca dins d'Europa.

Quadre núm. 2. Lloc d'edició dels països europeus

És de destacar la difusió quasi completa per tota Europa, essent excepcions els països que no queden registrats en aquest gràfic.

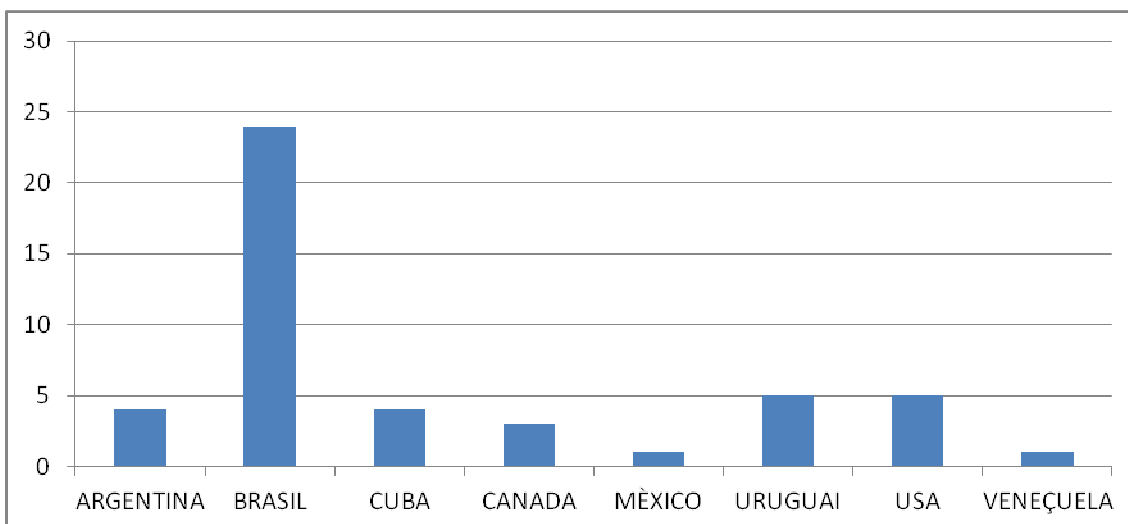
Dins dels llocs europeus d'edició, destaca per suposat Espanya per ser el lloc on està ubicada la biblioteca del GEV, però també perquè va constituir des dels inicis de l'Esperanto un focus important amb una introducció molt primerenca en 1890 en Màlaga i amb ràpida difusió per tota la península.

Alemanya, França, Holanda, Regne Unit, Hongria, Polònia són altres països que destaquen i les raons són múltiples, unes connectades amb el desenvolupament de l'Esperanto en Europa i d'altres amb l'origen dels llibres d'aquesta biblioteca.

Per una part, Alemanya en 1888 va ser el primer país on es va formar una associació nacional amb les associacions locals que havien sorgit a partir de la 1ª obra del Dr. Zamenhof . Destaquen Berlín i Dresde on es va celebrar un dels primers congressos esperantistes. Menció especial mereix Leipzig, amb la seua editorial EKRELO perquè hi han registrats 88 llibres, tots ells dels primers anys de la dècada dels anys trenta ja que després l'esperantisme va sofrir la persecució del nazisme en Alemanya i tots els països ocupats per aquesta, essent clausurada l'editorial i alguns esperantistes executats i empresonats.

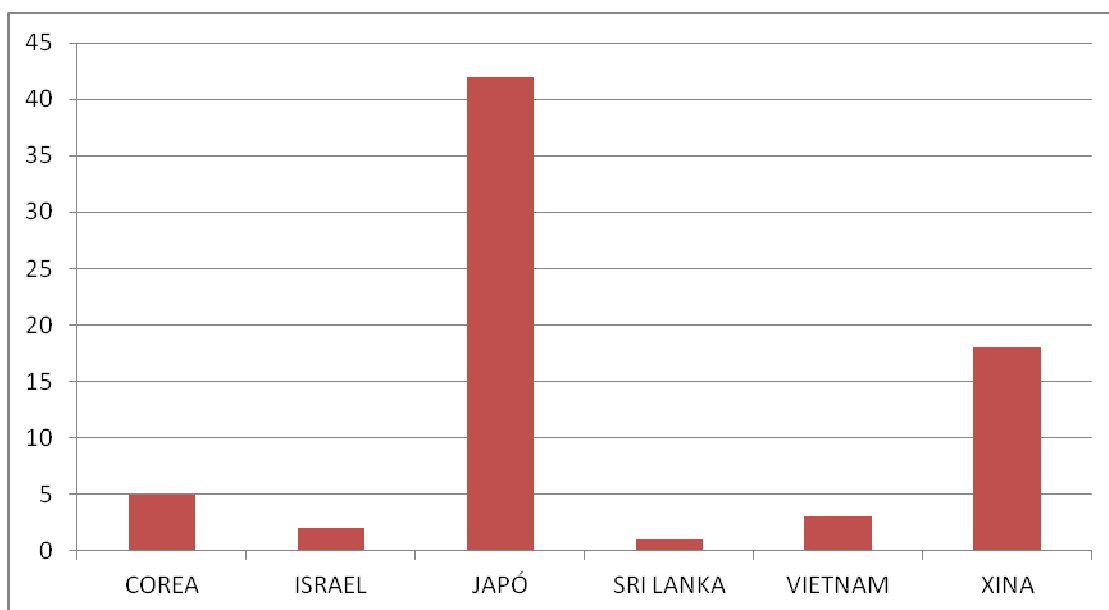
Per altra part, a Holanda resideix la Universala Esperanta Asocio (UEA) amb seu en Rotterdam, que és la més important de les organitzacions internacionals dels esperantistes. Pel que fa a Polònia, el fet de ser lloc d'origen del Dr. Zamenhof és motiu suficient per esdevenir un focus esperantista.

França i Regne Unit també varen ser dins del primer terç del segle XX uns centres molt dinàmics amb París com a lloc destacable a França, mentre que Londres i Richmanworth destaquen a Anglaterra. Per últim, Hongria ha estat i és un lloc on l'Esperanto ha aconseguit gran difusió i rellevància convertint-se en llengua oficial en la Universitat.

Quadre núm. 3. Llocs d'edició dels països americans

Aquesta gràfica ens dona la clara visió que la biblioteca posseeix molt baixa quantitat de llibres de Nord-Amèrica (USA i Canadà), i són superiors els exemplars d'Amèrica llatina. Destaca Brasil sobre tota la resta de països. La temàtica d'alguns d'aquests llibres brasilenys és l'espiritisme per haver considerat aquesta religió l'esperanto com a llengua idònea per a la humanitat. En comparació a Europa, s'hi observa un desenvolupament i extensió molt minsos.

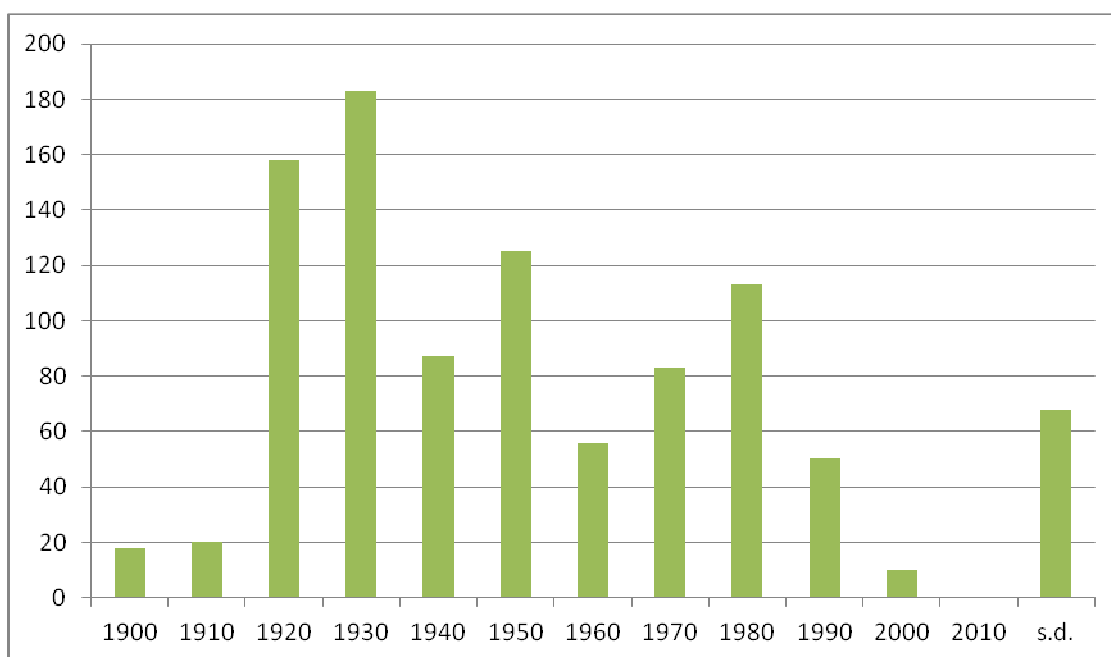

Quadre núm. 4. Llocs d'edició dels països asiàtics

Àsia constitueix després d'Europa el continent amb més llibres editats. Destaca Japó, seguit de Xina.

És de destacar que l'extensió de l'Esperanto per aquest continent ha estat més recent però també té més possibilitats de desenvolupament actualment.

3.2. Data d'edició

Quadre núm. 5. Data d'edició per dècades

Aquest gràfic mostra l'evolució cronològica basada en l'any de l'edició dels llibres de la Biblioteca des de pràcticament la formació del GEV i per tant des de l'inici de la biblioteca fins als nostres dies. S'observa una tendència ascendent des de la primera dècada del segle XX fins la dècada dels anys quaranta. La forta caiguda dels anys cinquanta es recupera en els anys seixanta per tornar a caure en els setanta i recuperar-se durant les dècades vuitanta i noranta, i de nou recaure durant l'última dècada del segle XX i primera del XXI. És a dir podem observar un moviment oscilatori o de dents de serra amb períodes de bonança seguits d'altres de declivi, trobant-se a dia d'avui en un estat límit de declivi.

Les dos primeres dècades del segle XX són de tendència ascendent. És l'època d'introducció de l'Esperanto en Espanya a través de la formació de grups locals, de cursos d'ensenyament, i amb esdeveniments notables per al seu afiançament com van ser el Congrés Universal en Barcelona en 1909 amb el post-congrés realitzat en València amb el recolzament per part del rei Alfons XIII, que va condecorar al Dr. Zamenhof. Destaquen llibres de gramàtiques i diccionaris editats a València. També cal esmentar que la primera guerra mundial, de 1914 a 1919, suposà un colp per a l'Esperanto, però que la neutralitat espanyola pogué influir en el manteniment de número d'exemplars de llibres i inclús en la seua ascensió.

La dècada dels anys trenta i quaranta, coincideix amb l'etapa al nostre país de la República i la Guerra Civil espanyola. En aquesta etapa es conegut que l'esperanto va complir un paper fonamental en diferents grups socials. La ideologia anarquista va acollir molt favorablement l'esperanto i en els ateneus s'impartien classes. Durant la guerra civil espanyola l'esperanto va estar adoptat pels republicans i es va utilitzar estesament per a informació internacional. Una de les causes de l'entusiasme per l'esperanto fou la revolució mateixa ja que es pensava que estaven davant les portes d'un món nou, més just, racional i l'esperanto complia un lloc preferent com a llengua internacional de tots els pobles sense cap imposició d'una llengua sobre altra.¹⁰

El final de la guerra va influir en la quasi desaparició de l'activitat esperantista i aquí en la biblioteca s'observa aquesta davallada, també unida a les conseqüències de la segona guerra mundial sobre tota Europa. La biblioteca del GEV va estar requisada i alguns dels seus socis empresonats per l'activitat realitzada durant la guerra, com Luis Hernández i Juan Bosch.¹¹

No obstant això, en la dècada dels seixanta s'observà una remuntada coincidint amb la formació en València de la Federació Espanyola d'Esperanto. Es torna a reeditar la revista *Valencia luno*, la qual amb una periodicitat mensual donava compte de les activitats del mateix grup, com excursions, cursos d'aprenentatge de la llengua d'Esperanto, noves del món esperantista mundial, jocs d'encreuaments, etc.

¹⁰ ESCRIVÁ, C. y MESTRE, R. *70 aniversario del 19 de julio de 1936. La Revolución libertaria*, Madrid: CGT, 2006.

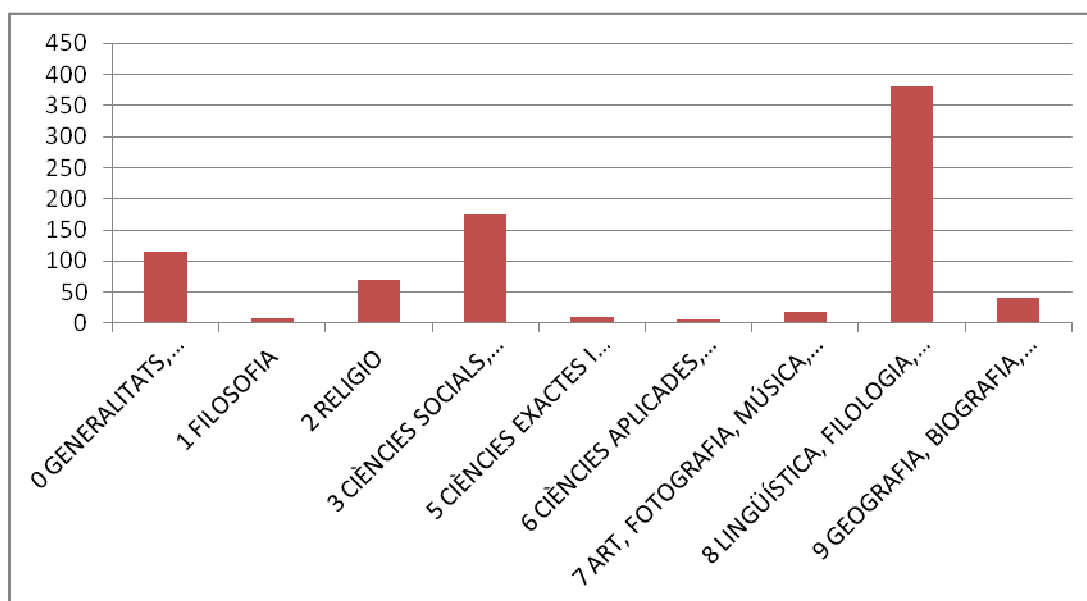
¹¹ NAVARRO NAVARRO, F.J. *Ateneos y Grupos Ácratas. Vida y Actividad Cultural de las Asociaciones Anarquistas Valencianas durante la Segunda República y la Guerra Civil*, Valencia: Generalitat Valenciana, 2002.

La dècada dels setanta, per contra, mostra un altre declivi que es vorà superat per la dècada dels vuitanta i noranta coincidint amb un creixement de les activitats del GEV. Prova d'aquesta puixança és la celebració del congrés universal de l'any 1993 i de congressos hispans també celebrats en València en 1988, 1997 i 2003.

Tampoc hem d'ignorar que les dos últimes dècades presenten una tendència descendent en nombre de llibres, fruit d'un estancament del GVE en nombre de socis i d'un canvi de tendències culturals amb més utilització dels mitjans informàtics i audiovisuals.

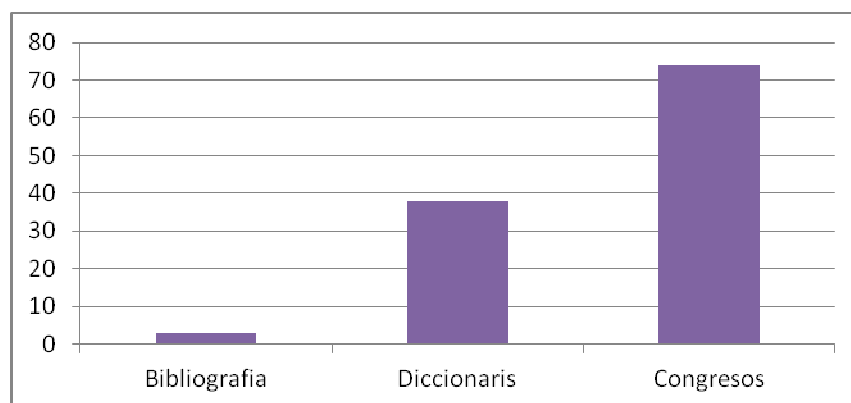
3.3. Temàtica

Aquest gràfic és el resultat de l'estudi dels temes de la biblioteca, basant-nos en les paraules claus que hem assignat a cada llibre en el moment de la catalogació i seguint l'ordenació de la Classificació Decimal Universal (CDU). Hem utilitzat els números del 0 al 9, és a dir les taules principals de la CDU. Sobre els resultats com es pot observar en la gràfica, quadre núm. 6, hi ha una preponderància del núm. 8 de la CDU, constituït per Lingüística, Filologia, Literatura, seguida de la núm.3 Ciències socials, Política, Educació i Ensenyament, en rellevància, seguit del núm. 0 format per Generalitats, Bibliografia, Obres de Referència, Congressos, i en menor quantitat el núm. 9, Geografia, Biografia i Història. Les altres núm. de la CDU, 1 (Filosofia), 5 (Ciències Exactes) i 6 (Ciències Aplicades) presenten molt pocs exemplars.

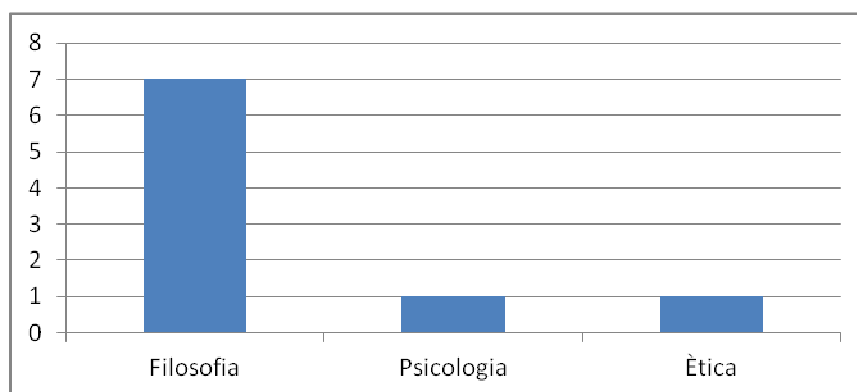
Quadre núm. 6. Temàtica segons la CDU

La temàtica corresponent al número 0, constituïda per Generalitats, Bibliografia, Diccionaris i Congressos, destaca en aquesta biblioteca per la gran quantitat de Diccionaris (*Vortaroj*) ; n'hi ha de molt antics i de diferents llengües. Aquesta temàtica també sobreix pels Congressos que es celebren anualment a nivell universal des de 1905 exceptuant els períodes de les guerres mundials, i que aquesta biblioteca posseeix com a l'exemplar més antic el del 5 Congrés celebrat l'any 1911 en París, així com d'altres de nivell nacional amb gran antiguitat i com no els celebrats a València, sobretot el Congrès Universal de l'any 1993, on els socis actuals varen ser participants de la seua organització i gaudi.

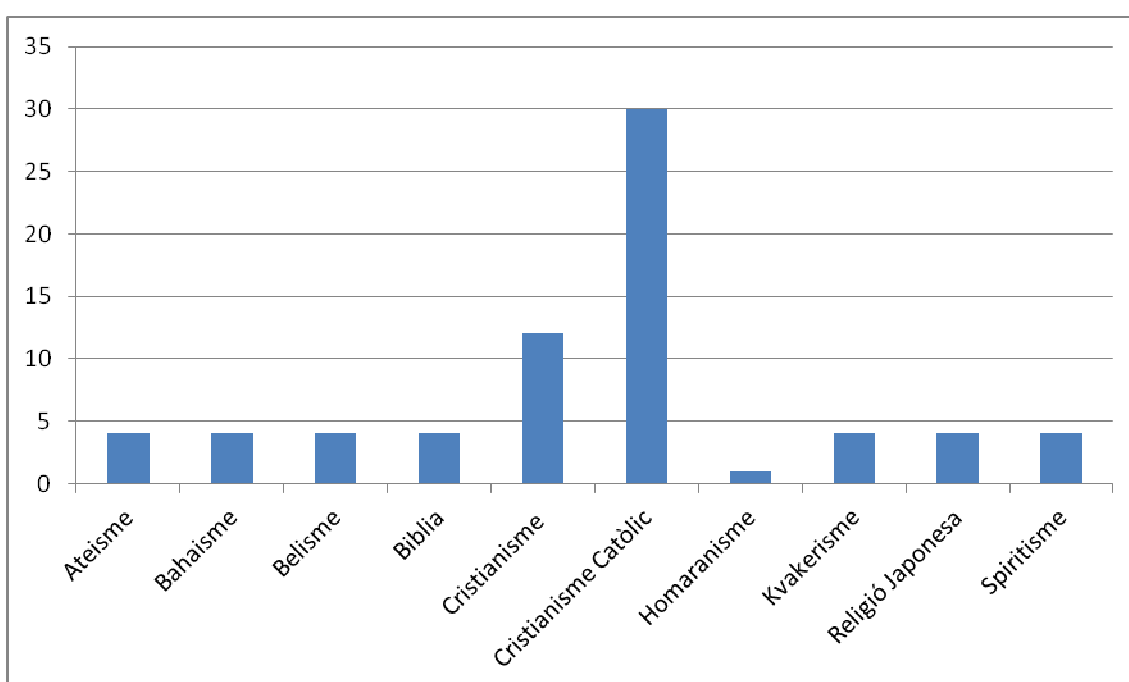
Quadre núm. 7. CDU 0. Generalitats, Documentació, Bibliografia, Diccionaris

La CDU 1, constituïda per Filosofia, Psicologia i Ètica té poc desenvolupament ja que en total existeixen 8 exemplars. No presenten cap unitat entre d'ells, realitzats en llocs diferents, i en dècades diverses. Per exemple un d'ells és *El Banquete* de Platón, altre tracta sobre l'existencialisme de Sartre, altre sobre psicologia sexual etc...

Quadre núm. 8. CDU 1. Filosofia, Psicologia, Ètica

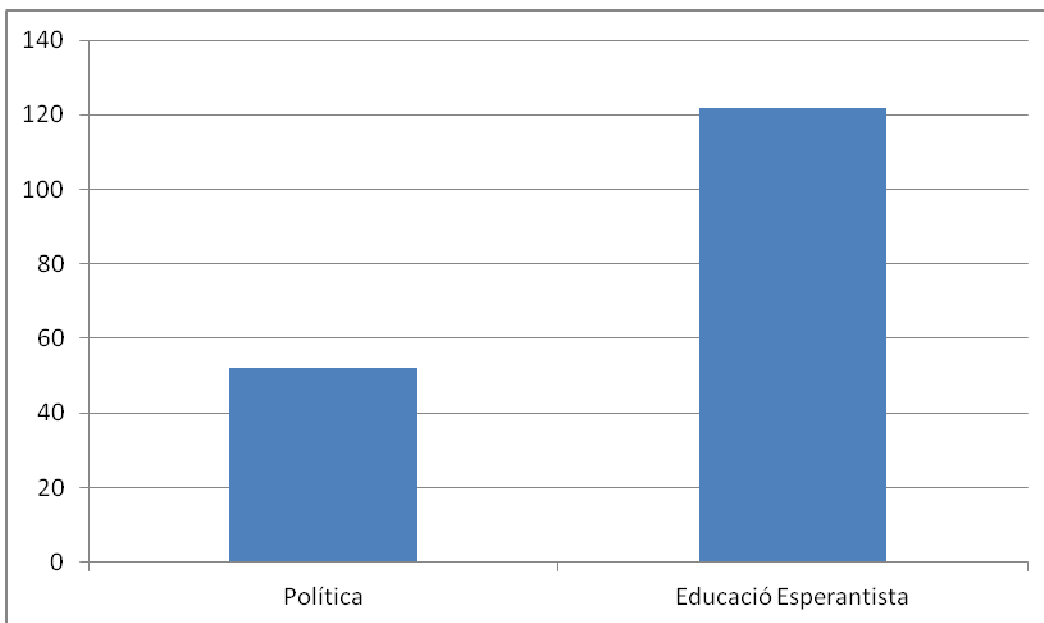
En la temàtica de Religió amb el número 2, hi tenim representacions de la religió Catòlica i de la Cristiana en major nombre com era d'esperar, però no falten altres exemplars d' una nova religió japonesa anomenada Oomoto, organitzat al marge del sintoisme, o del mateix ateisme, centrat sobretot entorn a l'època del Socialisme soviètic plasmat en nombrosos llibres dels anys trenta. També existeixen llibres que ens parlen de l'Homaranisme, religió que esperava crear Zamenhof però no va tenir èxit i com no de la religió Baha, que ha agafat l'Esperanto com a llengua pròpia per a unificar a tots els seus creients del món de diferents nacionalitats, cultures i llengües. L'espiritisme té alguns exemplars de creació brasilera .

Quadre núm. 9. CDU 2. Religió

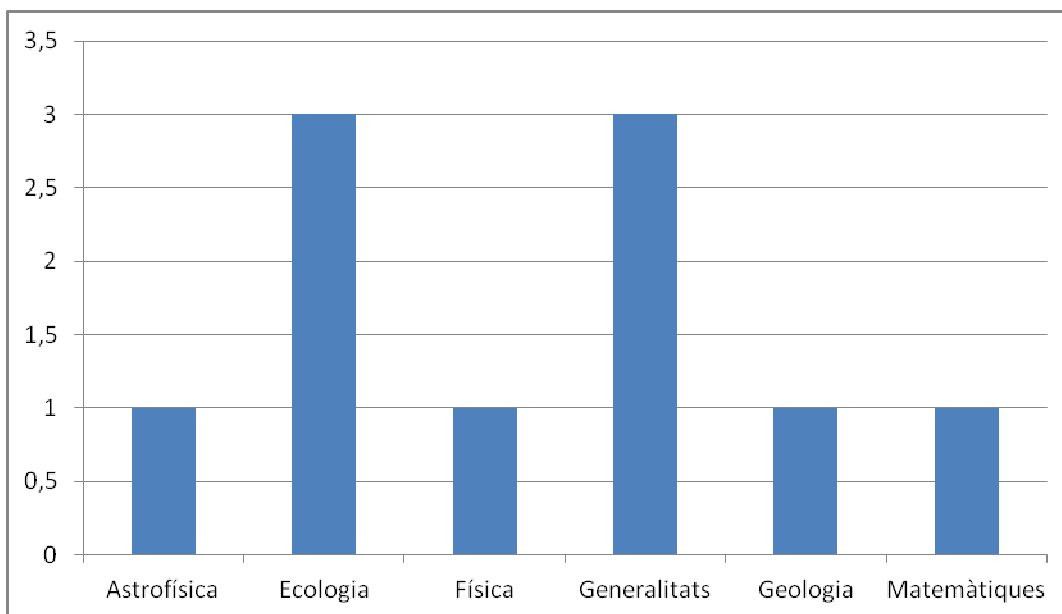
La temàtica de la CDU número 3, constituïda per les Ciències Socials, Política i Educació té un paper destacat, i és degut principalment a l'apartat d'Educació, seguit de la Política. Dins d'Educació hem considerat els llibres d'ensenyament de la llengua d'Esperanto (*Lernolibroj*). Aquests tenen una representació primordial en aquesta biblioteca, des dels primers anys del GEV. Hi destaquen creacions pròpies per part d'esperantistes valencians, que han estat reeditades en diverses ocasions per a servir de llibre de text als socis del grup. També existeixen exemplars antics que criden l'atenció per les seues il·lustracions, amb un plantejament didàctic molt actual. Existeixen per

suposat de diverses nacionalitats (hispanos, francesos, hongaresos, finesos, anglesos etc...). També hem inclòs els llibres de lectura per facilitar l'aprenentatge de la llengua (*Legolibroj*). En l'apartat polític cal remarcar una bona col·lecció de llibres menuts que il·lustren el socialisme de la URSS, llibres editats en els anys trenta, del mateix Stalin, Lenin, Marx i també del feixisme amb un llibre de Mussolini.

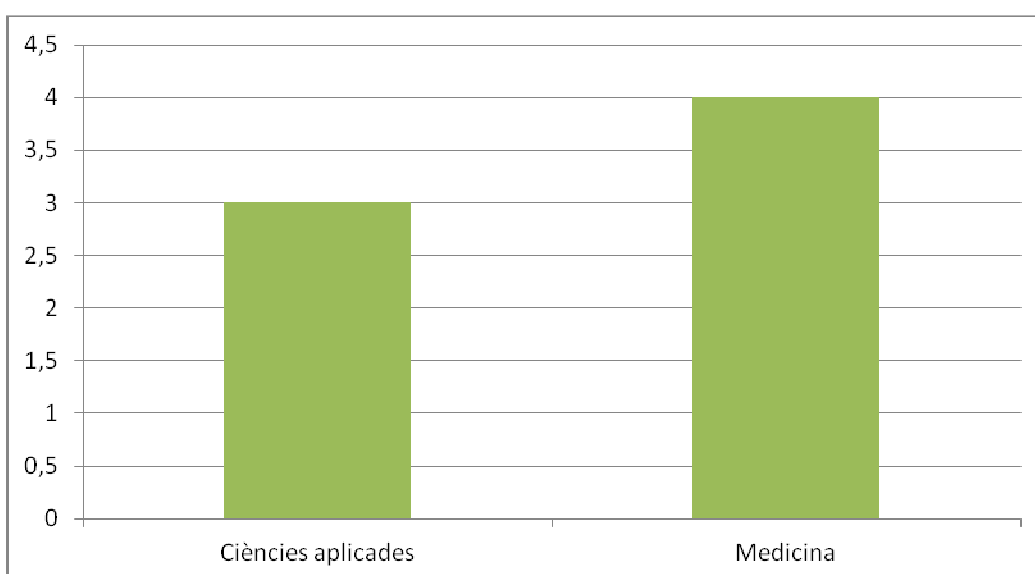
Quadre núm. 10. CDU 3. Ciències Socials, Política, Educació, Ensenyament

La CDU núm. 5, constituïda per Ciències exactes i naturals presenta només deu exemplars i de molts variats temes com s'observa en el quadre nº 10, predominant l'Ecologia i els temes científics generals.

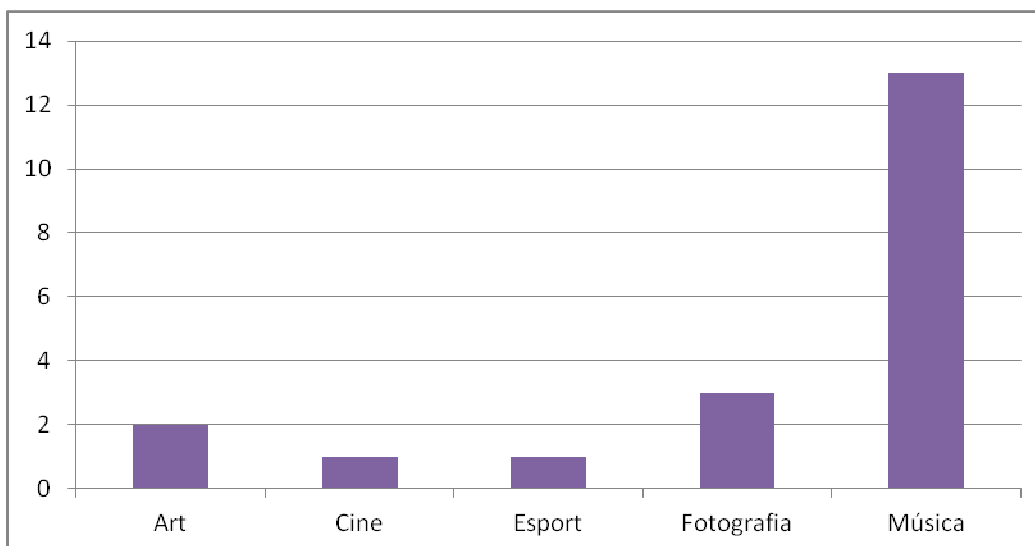
Quadre núm. 11. CDU 5. Ciències exactes i naturals

La CDU núm. 6, constituïda per les Ciències aplicades, Medicina i Tècnica és la de menor quantitat d'exemplars, ja que presenta només 7 exemplars. D'aquests destaca la Medicina, amb un llibre sobre Bibliografia mèdica del Japó i un altre de massatges terapèutics de la Xina, altres de nutrició vegetariana i de salut en general; en ciències aplicades, un llibre tracta sobre els ordenadors i les llengües humanes i altre sobre tècniques industrials

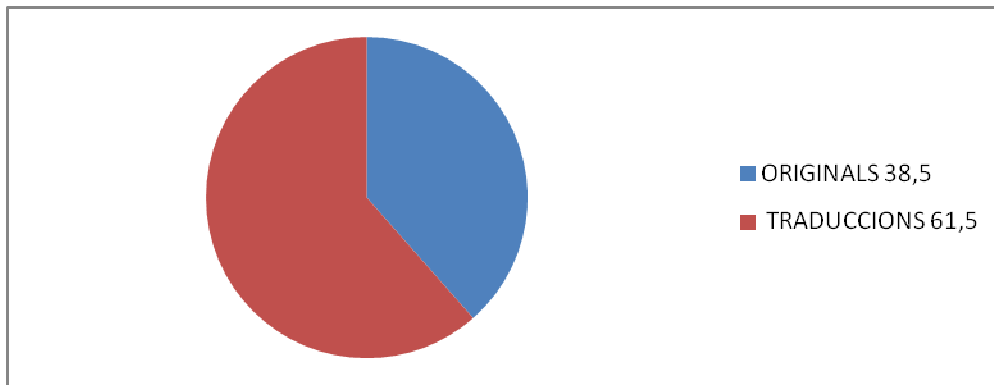
Quadre nº 12. CDU 6. Ciències aplicades, Medicina, Tècnica

La temàtica de la CDU núm. 7 està representada principalment per llibres de música, de cants esperantistes, seguida en importància per la Fotografia, l' Art per finalitzar l'Esport i el Cinema.

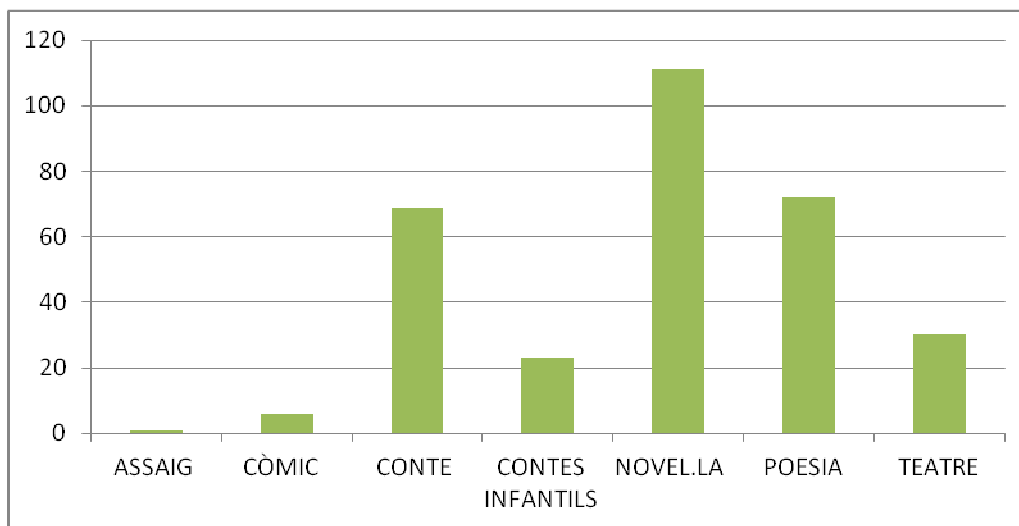

Quadre núm. 13. CDU 7. Art, Fotografia, Música, Esport, Jocs

Com es pot veure, existeix un predomini de la quantitat de llibres de la CDU número 8, que compren la Lingüística, Filologia i Literatura, sobre els altres números, fenomen natural essent l'Esperanto abans que tot una llengua. Constitueix la literatura el desenvolupament major. La causa és la importància que des del principi, des de Zamenhof es va donar a la literatura. Primer perquè com a llengua construïda l'Esperanto fou en essència una llengua escrita, per oposició a les llengües naturals. També Zamenhof va preferir sobre una base gramatical del *Fundamento*, no una gramàtica molt detallada, ocupar-se de traduir tantes obres mestres com puges. Segons ell, la traducció serviria per a elaborar la llengua enfrontant-la amb les dificultats i les subtils de les llengües naturals. El resultat d'aquest treball va ser en primer lloc l'enriquiment del vocabulari. També, la confrontació de l'Esperanto amb les obres mestres de les literatures nacionals feia que guanyes en expressivitat i en personalitat l'Esperanto. Respecte als gèneres literaris presents en la biblioteca, tant d'obres traduïdes com d'originals, existeixen tots els gèneres. Destaca la novel·la, seguida de la poesia, i el conte, per tenir una representació menor el teatre, el còmic i per últim l'assaig. Es pot visualitzar en el quadre nº 15 la distribució per gèneres literaris.

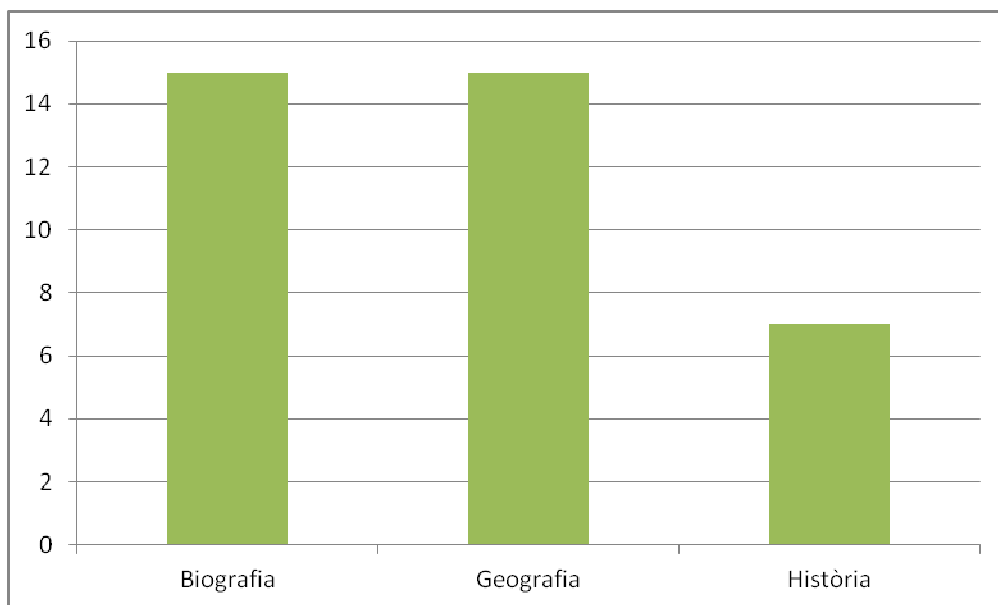

Quadre núm. 14. CDU 8. Literatura (traduccions i originals)

Quadre núm.15. CDU 8. Literatura (gèneres literaris)

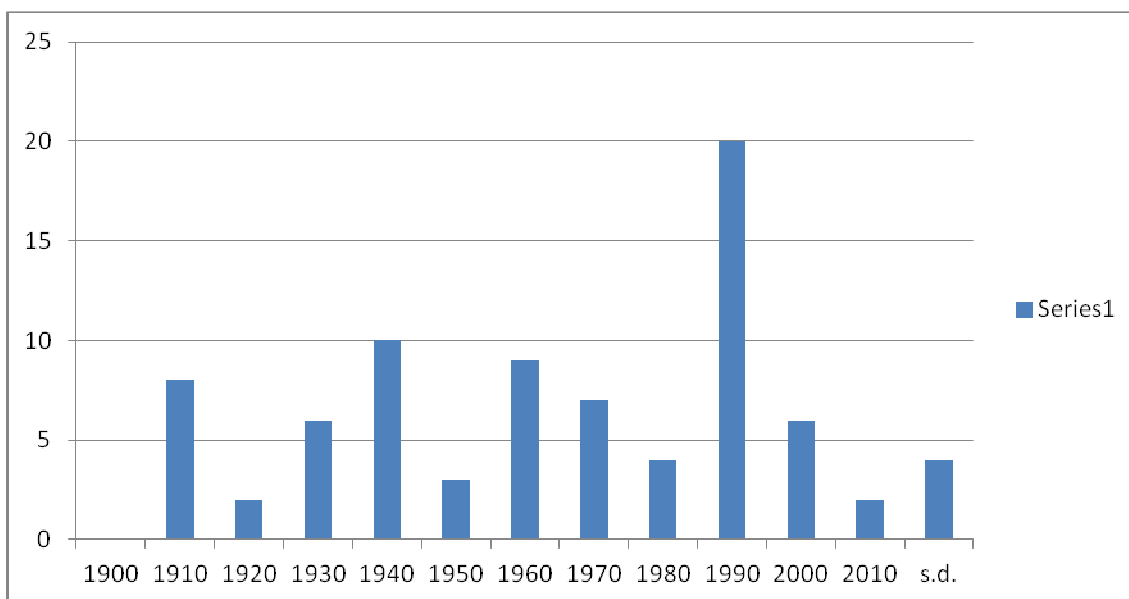
La temàtica de la CDU núm. 9 compren els apartats de Biografia, Geografia i Història, i encara que no es tracta d'una col·lecció sistemàtica ni completa, no deixa de tenir el seu interès i curiositat per la mateixa antiguitat dels llibres. En Biografia hi ha gran varietat: des de la mateixa de Zamenhof, de Fidel Castro, escriptors com Zola, artistes com Durero, Goya, l'autobiografia de Pelè, de S. Francisco d'Asis. En Geografia hem col·locat guies turístiques de ciutats i països com Paris, Suïssa, Australia, Holanda, Alemanya.

Quadre núm. 16. CDU 9. Geografia, Biografia, Història

3.4. Traducció de llengua hispana

Data d'edició

Quadre núm. 17. Data d'edició de les traduccions de llengua hispana

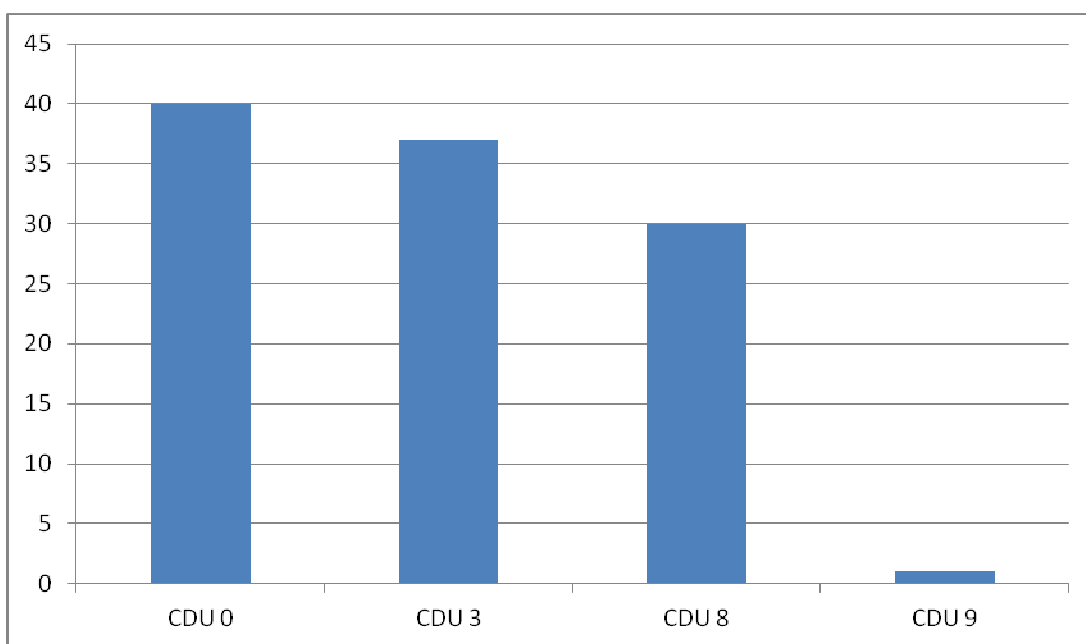
Aquesta gràfica per dècades dels llibres de llengua hispana, estàn majoritàriament editats en territori espanyol encara que hi ha excepcions, editats en altres països, bé d'Amèrica del Sud o d'altres localitats d'Europa.

Mostra una tendència oscil·latria de cicles de puixança i de declivi: la dècada de 1910 s'incicia amb una gran quantitat d'exemplars que baixa tot seguit en la dècada dels anys vint, coincidint en la primera Guerra Mundial, per remuntar en la dècada dels anys trenta i quaranta, malgrat la Guerra Civil. Els efectes d'aquesta es visualitzen en els anys cinquanta, però remunten de nou en la dècada del seixanta, per a de nou agafar una lleu tònica de baixada durant els anys setanta i vuitanta. Aquesta situació canvia molt favorablement agafant una forta embrancida la dècada dels anys noranta, coincidint en una època molt dinàmica del GEV, com és la celebració del Congrés Universal en 1993.

Els llibres d'aquesta dècada que va de 1981 a 1990 amb gran quantitat d'exemplars hi ha llibres de congressos, llibres d'ensenyament de la llengua, però sobretot abunda la literatura traduïda d'autors hispans imprescindibles: Miguel Hernández, Ana Mª Matute, Ramón de Campoamor, Federico García Lorca, Camilo José Cela, José Zorrilla i com a traductor destaca Fernando de Diego de la Rosa, autor així mateix d'un llibre de poesia.

Altres autors importants de la literatura hispana en altres dècades traduïts són Cervantes, amb el Quijote amb diverses traduccions, Jacinto Benavente, Antonio Machado, i els traductors d'aquestes obres són Julio Mangada Rosenörn i Vicente Inglada Ors.

Temàtica

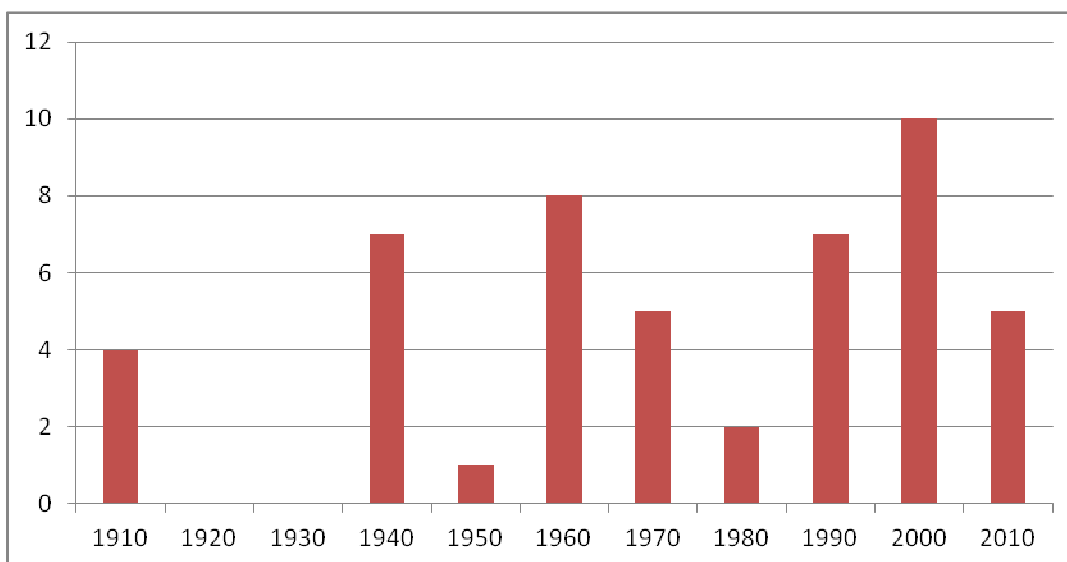
Quadre núm. 18 Temàtica de les traduccions de llengua hispana

Abunden la CDU núm. 0, constituïda principalment pels llibres de Congressos i pels diccionaris. En la CDU núm. 3, és també quantitativament molt important pels llibres d'ensenyament de la llengua i la CDU 8 és important per les obres literàries sobretot traduccions com és la nota general de la biblioteca, de tots els gèneres literaris, poesia, novel·la, conte, fàbula, llegenda i teatre.

3.5. Llibres editats en València

Data d'edició

Com es pot observar en el quadre n° 19 existeix un moviment oscilatori al llarg de la seua història, moviments ascendent i descendent que donen la característica visió de dents de serra, naturalment coincidint amb èpoques de major o menor activitat del GEV.

Quadre núm. 19. Data d'edició

En la primera dècada podem observar la seua iniciació amb aquestes 4 obres:

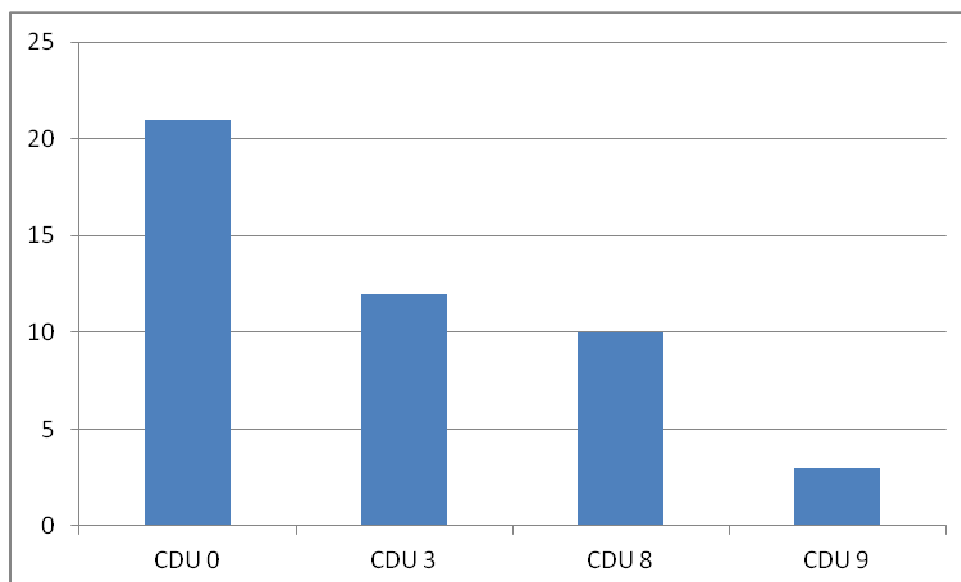
<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>	
La nesia hejmo	Benavente, Jacinto	V. IngladaOrs	1909
Cent dek tri humoraĵoj	Jiménez Loira, A.		1906
Prozo kaj versoj	Inglada Ors, V.		1908
Reglamento de la Sociedad GEV	GEV		1906

Aquestes obres les he volgut mostrar per visualitzar d'una manera més clara el seu contingut. Dues de les obres són de l'alacantí Vicente Inglada Ors, esperantista amb

gran tasca al llarg de la seua vida dins de l'esperantisme general i en el GEV en particular; traductor i autor original. Cal destacar l'obra de A. Jiménez Loira, esperantista pioner del GEV, ocupant la presidència del grup i que com a dada curiosa va publicar el llibre *Cent dek tri humoraĵoj* (Cent tretze acudits) sota el pseudònim esperantista 10.072. El darrer llibre és el Reglament del GEV de l'any 1906.

Després existeix un buit de dues dècades, superat per la dècada de 1931-1940 degut al gran vigor de l'Esperanto en els anys trenta, malgrat la Guerra Civil. La biblioteca del grup va estar requisada a causa del seu tarannà republicà i es troben els seus exemplars en la Biblioteca Municipal Central de València de la plaça Magúncia. Per tant el fons actual de la biblioteca és fruit de les donacions de diversos socis del grup que a mesura que han mort o en vida han deixat en herència els seus fons bibliogràfics a aquesta biblioteca actual. Als anys 50 despertà el GEV, fundació de la Federació Nacional Espanyola en València, Congrés Nacional de 1952, Congrés Nacional de 1964, fins als 70 hi ha una situació en alçada; trobem de nou altra davallada durant els vuitanta, de la que eixirà el grup amb gran empenta, traduïts-se en els esdeveniments dels Congressos celebrats en València, Universal en 1993, i espanyols en 1988 i 2003.

Temàtica

Quadre núm 20. La temàtica

La preponderància del núm. 0 de la CDU, corresponent a Generalitats, Biblioteconomia i Obres de referència, es deguda als diccionaris per una banda i sobretot als congressos (1952, 1988, 1993, 1997 i 2003). Dels diccionaris cal reseñar que es tracta de l'obra del mateix autor que ha estat reeditada durant els anys cinquanta i seixanta; aquest autor va ser soci del GEV, impartia cursos dins de les activitats del centre, era de professió metge.¹²

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Data</i>	<i>Pàgines</i>
Vocabulario español-esperanto	Tudela Flores, Ernesto	1956	232 p.
Vocabulario esperanto-español	Tudela Flores, Ernesto	1959	171 p.
Vocabulario español-esperanto	Tudela Flores, Ernesto	1966	527 p.
Diccionario elemental español-esperanto	Tudela Flores, Ernesto	1963	71 p.

La CDU núm. 3 corresponent a Ciències socials, Política i Ensenyament també disposa d'un número nombrós d'exemplars, gràcies als llibres d'ensenyament de la llengua, segons indiquem en aquesta relació:

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Data</i>
Curso práctico elemental de E°	Navarro Clemente, F.	[1987]
Esperanto a e i o u	Año Belda, José	1986
El idioma internacional auxiliar E°	Soler Valls, Fernando	1932
Elementos de Esperanto	Soler Valls, Fernando	1933
El idioma internacional auxiliar E°	Soler y Valls, Fernando	1976
El idioma internacional auxiliar E°	Navarro Clemente, Félix	[1970]
El idioma internacional auxiliar Esperanto al alcance de todos	Soler Valls, Fernando	1954

¹² Informació oferida pel President del GEV José Pérez Sempere.

El idioma internacional auxiliar		
Esperanto al alcance de todos	Soler y Valls, Fernando	1964
Esperanto, a e i o u de la internacia lingvo		
	Añó Belda, José	1988
Esperanto, idioma auxiliar internacional		
	Caplliure Ballester, M.	1933
El idioma internacional auxiliar Eº al alcance de todos		
	Soler y Valls, Fernando	1967
Elementos de esperanto	Soler y Valls, Fernando	1958

Com es pot observar dels 12 llibres, 7 corresponen al mateix exemplar reeditat des dels anys 30 fins als anys 70, obra de Fernando Soler y Valls, que havia estat galardonat en l'any 1908 i que va tenir molt d'èxit i difusió en l'aprenentatge de la llengua en el GEV.

Félix Navarro Clemente també és l'autor d'un altre llibre d'aprenentatge, de gran difusió durant els anys vuitanta i noranta, també va ser president del grup; mestre de professió va desenvolupar una gran tasca pedagògica en classes presencials i mitjançant la ràdio a través de *Ràdio klara*¹³ i donant de la seua biblioteca a aquesta mateixa biblioteca del GEV.

Manuel Caplliure Ballester¹⁴ també va ser un pioner i membre destacat dels primers anys del GEV, i va ensenyar esperanto en l'Institut d'Idiomes de la Universitat de València, per tant aquest llibre va ser el llibre que es seguia en la Universitat de València, ubicada aleshores al carrer la Nau durant els anys trenta del segle XX.

José Añó Belda, és soci del grup actual, i per tant ha desenvolupat una llarga tasca com esperantista fins l'actualitat.

¹³ Informació oferida pels socis del GEV i per la revuo *Valencia Luno*.

¹⁴ MARCO BOTELLA, A. *Esperanto en la Valencia Komunumo*, Zaragoza: Federación Esperantista Valenciana, 2001.

La CDU núm. 8, corresponent a literatura conté els següents exemplars:

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>	
La nesia hejmo	Benavente, Jacinto	V. Inglada Ors	1909
Miguel Hernández	Hernández, Miguel Cervantes Saavedra,	Miguel Fernández	1988
La malprudenta scivolulo	M.	Luis Hernandez	1955
La genia kavaliro Don- Kiĥoto	Cervantes Saavedra, M	Luis Hernandez	1949
Kiel fidela hundo	Ruiz Negre, Antonio		1993
Amkantoj / Cants d'amor	March, Ausiàs	Abel Montagut	1993

Cal destacar Luis Hernández, traductor d'un capítol del Quijote i d'altra obra de Cervantes *La curiosa impertinente (La malprudenta scivolulo)*, i altra obra editada fora de València, *Filosofia de fantasma (Filozofio de fantomo)*, per ser un esperantista notable, introductor de la Sennacieca Asocio Tutmonda en València, i membre molt actiu en l'esperantisme mundial; per altra part, donant de la seua biblioteca a aquesta biblioteca del GEV.

Per finalitzar, mostrarem els exemplars dela CDU núm. 9, corresponents a Biografia, Història i Geografia:

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>	<i>Data</i>
Dr. Zamenhof	Maryorie Boulton	Vale	2006
La internacia faŝismo detruas la arton de Hispanio	Informa servo de nacia patronado pri 1938		
Un idioma para el mundo proletario: el Esperanto	Monleón Burgos, Manuel		1933

Curiós exemplar és el llibre editat en 1938 per ésser testimoni de la vida esperantista durant la Guerra Civil, on mostren mitjançant fotografies la destrucció de la Guerra Civil.

El llibre de 1933 titolat *Un idioma para el mundo proletario: el esperanto* figura com autor Manuel M. Burgos i és tracta de Manuel Monleón Burgos¹⁵, un dels líders del grup d'ideologia anarquista *Grupo Laborista Esperantista*, excel·lent pintor e il·lustrador, autor també de la cuberta del llibre, així com del retrat de Zamenhof de data 1970-1971 que presideix la seu del grup.

El llibre sobre Zamenhof de Maryorie Boulton traduït per Vale, va estar realitzat sota la supervisió de Juan Antonio Giménez, esperantista actual del GEV.

¹⁵ Informació facilitada per la professora Cristina Escrivà.

4. LA LITERATURA ESPERANTISTA

Aquesta biblioteca del GEV fundada en 1903 ha viscut pràcticament la vida completa de l'Esperanto i queda reflectit en la seua riquesa literària, és per això que considerem necessari fer un repàs a la història de la literatura de l'Esperanto per poder esbrinar la importància cultural que suposa el seu fons, i poder d'aquesta manera donar-lo a conèixer als socis del GEV, als esperantistes d'Espanya i del món i perquè no a tota la societat valenciana i universal.

La literatura no es pot separar de la llengua de l'Esperanto, perquè originàriament com totes les llengües construïdes fou en essència una llengua escrita, per oposició a les llengües naturals. A més a més, es pot afegir que es va anar afirmant com a llengua parlada a mesura que es desenvolupava com a llengua escrita. Efectivament, gràcies a la literatura anava adquirint perfecció lingüística i alhora s'anava convertint en un vehicle cultural. Així Zamenhof més que fer una gramàtica molt detallada va traduir el màxim número d'obres mestres de la literatura que pogué: *Hamlet*, de Shakespeare (1894), *Ifigenia en Taurida*, de Goethe (1908), *Los bandidos* de Schiller (1908), *Georges Dandin* de Molière (1908), *El inspector de Gogol* (1908), *Marta* de Elisa Orzeskova (1910), *els contes de Andersen* i una part de *la Biblia*.

4.1. Les traduccions i els originals en l'esperanto¹⁶

Segons Zamenhof, la traducció serviria per l'elaboració de la llengua en enfrontar-la amb les dificultats i les subtileces de les llengües naturals. Els resultats positius d'aquest treball varen ser en primer lloc l'enriquiment del vocabulari. De 912 paraules en 1887 augmentaren a més de 2.000 amb les traduccions de 1908, i fins la seua mort en 1917 es varen introduir més de 1.000 neologismes, evolució que no ha finalitzat fins el dia d'avui i que es reflexa en els nous diccionaris que apareixen. Aquesta tendència ben vista pel literats no obstant es veu contestada per altres veus que opinen que aquest preciosisme pot perjudicar a la simplicitat i facilitat de l'Esperanto.

Però el més evident avantatge que sorgeix de la confrontació de l'Esperanto amb les obres mestres de les literatures és el seu guany en expressivitat i en personalitat. Tal

¹⁶ Per aquest apartat hem pres com a referència l'obra de JANTON P. *El Esperanto*, Barcelona:Oikos-tau, 1975, pp. 101-105.

com Zamenhof preveia no era suficient crear noves paraules, s'havien d'adaptar a l'expressió del sentiment i de la idea més perfectament representada en les grans obres. Per això l'Esperanto ha hagut de mobilitzar els propis recursos, que es desprenen de la seua estructura i de la seua naturalesa, i afinar-los al contacte amb la vida, fins al punt de poder adaptar-se a ella en qualsevol ocasió. És així com ha aconseguit esser al mateix temps vehicle de la comunicació utilitària i una llengua artística que s'expressa a través d'una considerable literatura.

Per començar hem de distingir clarament entre traduccions i literatura original. Abans ja hem parlat de la importància de les traduccions, això es va convertir en una gran quantitat d'obres traduïdes (10.000 en 1975). Aquesta producció és fruit d'una activitat des dels seus orígens fins al nostres dies, només interrompuda per les dues guerres mundials. Encara que de desigual qualitat constitueixen la més vasta antologia de la cultura universal mai empresa per a ús de tota la societat. Les grans figures literàries estan bàsicament totes traduïdes i les grans biblioteques esperantistes, Viena, Rotterdam, Londres, Praga, Tokyo consten dels seus exemplars.

Però aquesta biblioteca del GEV també pot vanagloriar-se d'aquest fet, com podem observar en les relacions de títols d'obres i d'autors per llengües visualitzades en l'annex nº 1. També cal remarcar el fet que quasi totes les llengües del món tenen llibres traduïts a l'Esperanto. Aquesta biblioteca consta de 27 llengües diferents traduïdes, tal com es pot comprovar en les relacions de l'annex nº 1. També cal constatar com en el quadre nº 14 es pot veure una preponderància de les traduccions sobre els originals, en una proporció de 38,5 % els originals i un 61,5 % les traduccions, situació d'acord amb la importància de les traduccions per a l'Esperanto en la seua història.

Els escriptors amb més prestigi de les llengües anglesa, francesa, alemanya, rusa, noruega, hispana, sueca, hispana,etc... es troben representats. Comentarem com exemple algunes figures, així de la llengua anglesa podem citar a Charles Dickens, Shakespeare, Edgard Allan Poe. De la llengua francesa, Charles Baudelaire, Alphonse Daudet, Guy de Maupassant, Prosper Mérimée, Voltaire, Gogol (traduït per Zamenhof). De l'alemany, trobem traduïdes les obres de Bertolt Brecht, Goethe (traduït per Zamenhof *Ifigenia i Tauride*), Schiller, Stefan Zweig. En la llengua russa Puskin, Tolstoi. Del danès es troben traduïts els contes d'Andersen per Zamenhof, així com una traducció

del *Diari d'Anna Frank* de l'holandès. En les traduccions de la llengua hispana tenim als autors: Jacinto Benavente, Camilo José de Cela, Miguel de Cervantes, Federico García Lorca, Miguel Hernández, Antonio Machado, Ana Mª Matute, Ramón de Campoamor, José Zorrilla. Del norueg Ibsen, disposa la biblioteca quatre traduccions.

Cal remarcar la importància de les traduccions per altres motius als ja esmentats, en primer lloc, perquè ni tan sols en els països occidentals, les persones no podran trobar traduïdes en la seua llengua materna totes les obres que ho han estat en esperanto . D'aquesta manera, l'esperantista té a la seua disposició una selecció absolutament representativa de la producció literària de la humanitat i això suposa l'únic avanç veritablement irreversible dut a terme fins avui en direcció a una cultura universal.

En segon lloc cal parlar de la pràctica molt arrelada en l'edició esperantista oferint al seu públic nombroses antologies que concentren infinitat d'informacions. Les antologies catalana, xinesa, brasilera, búlgara, belga, danesa, estona, hongaresa, japonesa, portuguesa, anglesa, sueca, txeca etc., són els ambaixadors d'aquestes cultures dins les capes populars dels altres països. És tracta moltes vegades de llengües minoritàries i per tant el mèrit de l'Esperanto és de dur al públic general uns coneixements que habitualment és patrimoni d'uns pocs especialistes. En aquesta biblioteca es pot gaudir de les antologies italiana, catalana, eslovaca, bulgara, hispana, polaca, estona, sueca, a més a més de diverses crestomaties u obres compostes de seleccions d'obres, com la *Fundamenta Krestomatia* de Zamenhof.

Però aquest esforç no es limita a les antologies, obres búlgares, fineses, romaneses, hongareses, xineses, japoneses, noruegues, sueques, daneses, i inclòs obres de la llengua àrab, sànscrit i de la llengua jidiô (traducció feta per Zamenhof) es troben representades en aquesta biblioteca del GEV com a bona representant de biblioteca esperantista. D'aquesta manera l'Esperanto pot acomplir el paper de llengua pont entre diferents cultures. Obres emblemàtiques en aquest sentit són la versió en esperanto de *Marta* de E. Orzeskova que ha servit per a la seua traducció al xinès i al japonès. També el text en esperanto de *Kon-tiki*, que ha estat punt de partida per diverses traduccions. Ambdues obres presents en aquesta biblioteca del GEV.

Com a llengua de traducció l'esperanto és certament de les que per la seua precisió i la seua sintaxi millor permeten circumscriure i seguir l'original. També cal dir que la traducció a l'Esperanto exigeix tanta subtileza i intuïció com en qualsevol altra

llengua. El fet que l'Esperanto siga fàcil de dependre no significa de cap manera que traduir d'Esperanto o a l'Esperanto siga tasca fàcil; l'avantatge és la inexistència d'irregularitats, i per tant els dubtes que comporten.

Per a finalitzar aquests comentaris sobre la traducció esperantista cal indicar l'avantatge que suposa que normalment el traductor tradueix obres des de la seua llengua materna cap a l'Esperanto i que malgrat no ésser la llengua materna de l'artista, aquest no la sent com un idioma estranger. L'absència de condicionants imposats per l'ús fa que l'escriptor se l'apropie ràpidament a fons. En aquest cas es tracta més d'una veritable mediació del text, ja que per al traductor representa com una segona creació, més que d'una transposició.

També caldria fer menció de les obres originals en Esperanto, que encara que en menor quantitat que les traduccions també tenen una gran representació en aquesta biblioteca i que podem visualitzar en l'annex nº 2. La base de la literatura original escrita en esperanto és la poesia. Les raons d'aquesta supremàcia són de tipus econòmic perquè publicar una grossa novel·la suposa un fort risc econòmic per a l'editor, i tal vegada per això les narracions curtes i contes abunden més. Existeixen no obstant novel·les mestres realitzades durant els anys vuitanta. Respecte al teatre, el motiu econòmic també és la causa del seu menor desenvolupament. No obstant la superioritat en quantitat de llibres de traducció sobre originals al llarg de la història de la literatura en esperanto, actualment està canviant aquesta tendència a favor dels originals.

4.2. Història de la literatura esperantista¹⁷

Per tal de poder seguir un ordre en la presentació de la obra literària que posseeix el fons de la biblioteca pensem que la millor manera seria seguir la història de la literatura de l'Esperanto.

En la història de la literatura en Esperanto es poden distingir tres fases. El primer període des de 1887 fins 1914 la literatura va obrir als esperantistes un camp d'experimentació de les seues teories lingüístiques. I alhora que es va traduir molt, també es va crear molta poesia original amb la idea de perfeccionar la llengua i fer-la mereixedora de prestigi. Es tracta més d'un mitjan propagandístic que una cerca

¹⁷ Per aquest apartat hem pres com a referència general l'obra de JANTON, P. *L'esperanto*, Barcelona: Oikos-tau, 1975, pp. 105-116 i per completar la informació l'obra de VALÉN, A. *El esperanto: lengua i cultura*, Santander: Mga, 2004.

d'expressió personal. El segon període entre 1919 i 1939 o període d'entre guerres viu una crisi de creixement amb una pugna entre els Antics i els Moderns, d'on emergeix la figura de Kaloksay, considerat per molts crítics com la figura cabdal de la literatura esperantista i per tant la seua obra desemboca en un classicisme didàctic. A partir de 1945, durant el tercer període la floració d'escoles, estesa pels cinc continents ens mostra que l'Esperanto ha entrat en una fase creativa i ha deixat d'esser experimental, els escriptors utilitzen l'Esperanto al servei de veritables vocacions literàries.

Aquests tres períodes amb els seus autors i obres i amb les característiques apuntades es troben representades en aquesta biblioteca del GEV, és per tant una biblioteca molt completa perquè podem a través de la mateixa estudiar la història de la literatura esperantista. Vaig a intentar fer un repàs dels autors més significatius d'aquests períodes i faré menció dels autors i de les obres de la biblioteca.

4.2.1. 1er. Període. Destaca Zamenhof amb la seua obra *Fundamenta krestomatio* (*Crestomatio fonamental*), antologia reunida pel mateix Zamenhof amb una finalitat normativa, perquè servirà de model estilístic d'Esperanto per a tots i impedirà que la llengua degenerarà perillosament en diferents dialectes.

Els escriptors d'aquest període són sobretot traductors o assagistes teòrics i propagandistes. No obstant apareixen dos tendències. La tendència eslava li dona a la llengua amplia llibertat d'estil i gran flexibilitat. Destaca Grabowski (1857-1921), químic polac autor de diverses obres científiques, capaç de traduir una trentena de llengües, qui intercanvià amb Zamenhof la primera conversació de la llengua internacional. La traducció de *Sinjoro Tadeo* (*Senor Tadeo*) de Mickiewicz el convertiren en el pare de la llengua poètica. Devjatnin (1862-1938), professor de llatí i de literatura russa, fou el pioner de les lletres esperantistes en Rússia; traductor de Pushkin.

La tendència francesa, més intel·lectual i més burgesa va destacar més a nivell d'organització que de creació. Matemàtics, generals, un altre filòsof rector de l'Acadèmia de Dijon varen fer que l'Esperanto s'estengués. També hi va contribuir l'aparició de dos periòdics *La Revuo* i *Lingvo Internacia*. Aquestes publicacions difoses per tota Europa però diferents per les seues opcions lingüístiques i literàries varen ser l'escenari de discussions que permeteren una confrontació i una reflexió beneficiosa per a la llengua. És natural que aquest període experimentes tota una floració de

manuals, diccionaris i els primers assaigs científics sobre la llengua entre ells els del suís René de Saussure. Es podria fer destacar en aquesta tendència a Edmond Privat (1889-1962), que comença a partir d'aquest període una dilatada carrera que anava a consagrar a l'esperantisme; va ser el primer biògraf de Zamenhof i el primer historiador de l'esperantisme; també un delicat poeta juvenil. Utilitzà la seua posició en la Universitat helvètica per a estendre l'esperantisme.

Títols de les Obres i Autors més importants del Primer Període en la Biblioteca del GEV (1887-1914)¹⁸

Llätzer Lluís ZAMENHOF (1859-1917)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Fundamenta krestomatio	Zamenhof, L. L.	
Lingvaj Responoj	Zamenhof, L.L.	
Leteroj de L.L.Zamenhof	Zamenhof, L.L.	
Leteroj de L.L.Zamenhof	Zamenhof,L.L.	
La kongresaj paroladoj	Zamenhof, L.L.	komentado de G. Waringhien
La Kongresaj paroladoj	Zamenhof, L.L.	komentado de G. Waringhien
Pensoj de Zamenhof	Zamenhof, L. L.	
Zamenhofa legolibro	Zamenhof, L.L.	
Originala verkaro	Zamenhof, L.L.	
La sankta Biblio	Zamenhof, L. L.	
Marta	Orzeszko, E.	kolektitaj de Joh. Dietterle
Ifigenio en Taŭrido	Goethe, J.W.	
La rabistoj	Schiller, F.	
La rabeno de Baĥaraĥ	Alejĥem, Ŝ.	
La batalo de l'vivo	Dickens, C.	L. L. Zamenhof
El dramoj	Goethe, J.W.	L. L. Zamenhof
El komedioj	Gogol, N.	L. L. Zamenhof
Fabeloj	Andersen	L. L. Zamenhof
La sankta Biblio	Zamenhof,L. L.	

¹⁸< <http://esperanto.net/literaturo/>> [Consulta: 13 noviembre 2012].

Antoni GRABOWSKI (1857-1921)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Nova antologio	Grabowski, A.	
Postrikolto	Grabowski, A.	
Bona feriado	Kos, Jan	A.Grabowski
Sinjoro Tadeo	Mickiewicz, Adam	A.Grabowski
Halka	Moniuszko, Stanisław	A.Grabowski

Vasilij Nikolajevič DEVJATNIN (1862-1938)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Elementa esperanta sintakso	Devjatnin, V.N.	
Ĉapajev	Furmanov, D. A.	Devjatnin, Eggers, Fedotov
La reĝo judea	K.R.	V. Devjatnin

René de SAUSSURE

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Fundamentaj reguloj de la vort-teorio en E°	Saussure, René de

Edmond PRIVAT (1889-1962)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Vivo de Zamenhof	Privat, Edmond
Karlo	Privat, Edmond
Tra l'silento	Privat, Edmond
Esprimo de sentoj en Esperanto	Privat, Edmond
Historio de la Lingvo Esperanto	Privat, Edmond
Kursa lernolibro	Privat, Edmond

4.2.2. 2n. Període. Període d'entreguerres,(1919-1939) l'Esperanto ja no és una novetat en l'opinió pública. Després de la fundació de la Societat de Nacions la seua propaganda insisteix més en les possibilitats pràctiques de la llengua que en el debat ideològic del moviment. També apareixen nombroses traduccions i aquest període està caracteritzat per dos corrents capitals.

La preocupació científica es generalitza entre els teòrics de la llengua, que aborden el problema de l'Esperanto des de l'angle de la investigació. Naix l'esperantologia amb lexicografs com Grosjean-Maupin, i gramàtics com G.Waringhien y K. Kalocsay, els quals redacten en Esperanto la *Plena Gramatiko*, en dos volums, esplèndid comentari de les setze regles originals. S'estableixen qüestions d'ortografia i sintaxi amb Teo Jung, T. Pumpr i T. Cart. Ernest Drezen publicà en 1931 su *Historia de la Lengua Internacional*, que continua essent la millor història de les llengües construïdes. En 1933 es publicà en Budapest una *Enciclopedia de Esperanto* en dos volum. Diversos historiadors escriviren la història del moviment esperantista, ja siga local o internacional. J. Dietterle va reunir *l'Obra original de Zamenhof* (1929) i P.E. Stojan va establir la seua *Bibliografia de la Llengua Internacional* .

També en l'aspecte de la creació literària és un període prolífic. Destaca l'escola de Budapest, agrupada a l'entorn de la revista *Literatura Mondo*, que va reunir una decena d'artistes amb gran creació d'obres originals. Cal nomenar a Julio Baghi (1891-1967), actor, director escènic, militant de la "idea interna", atent a la injustícia i al patiment, va ser alhora un poeta de la pau, autor de novel·les curtes, satíric i tendre en nombroses recopil·lacions –*Danzad marionetas* (1927), *Don Quijote verdes* (1933), *El Anfiteatro* (1924), *Colores* (1962)-, novel·lista de la guerra i de la societat que també avança l'avenir del món tècnic a través de la fantasia. Tenim en la biblioteca l'obra esmentada *Danzad marionetas*

Kalman Kalocsay ¹⁹(1891-1976), hongarés,metge, professor i compositor, a més a més de les seues traduccions ha donat treballs lingüístics (*Llengua, Estil i Forma* 1931), ha col·laborat en la *Guia del Parnàs*, que és un art poètic, i en la *Gramàtica Completa de l'Esperanto*. Ha introduït en la llengua, gràcies als seus poemes gran quantitat de neologismes. Segons Antonio Valén, es pot dividir tota la literatura

¹⁹ VALÉN, A. *El esperanto:lengua y cultura*, Santander: Mga, 2004, p. 71.

esperantista en abans i després d'aquest genial hongarés i ho ratifica amb la crítica d'altres grandiosos esperantistes com és Marjorie Boulton. D'aquest autor tenim 7 obres en la biblioteca.

En Gran Bretanya els autors s'agrupen al voltant de la revista *International Language* (1923-1931). En la Unió Soviètica es desenvolupen talents amb gran personalitat, l'assagista marxista N. Nekrasov, el poeta Mihalski, el teòric en interlingüística Varankin, observador dels esdeveniments en Moscú i en Berlin en la seua novel·la *El Metropolità*(1933). La recopil·lació única de N. Hohlov revetl·la que és un poeta destacat entre tots els poetes esperantistes. El cec Eroshenko presenta una poesia sincera i senzilla. Tots aquests autors anomenats estan representats amb diverses obres en la biblioteca.

Altres països europeus compten amb autors dignes d'interès, en Holanda cal nomenar H. Bulhuis. En Suecia cal parlar de Stellan Engholm (1899-1960), autor d'una trilogia amb gran força impetuosa i natural, *Hacia Torento*, *Niños en Torento* y *la Vida reclama*. En Polònia sobreix J. Forge, un humorista que uneix la sensibilitat a l'observació amb obres com *Abismos*(1923), i *Por encima de los milenios*(1924) y *Mr. Tot compra mil ojos* (1931). Catalunya destaca pels seus trovadors Jaume Grau i Casas y Artur Domènech i Mas. En França , destaca un *chasonnier* dins de la tradició de Montmartre, Raymond Schwartz, qui va dirigir cabarets esperantistes parisiens en els que va lluir per l'humor i el seu virtuosisme verbal. Obres seues són *Annie* y *Montmartre* i en 1971 va publicar la col·lecció de novel·les curtes que abasten tota la seua carrera. D'un estil molt diferent Bartelmes ha produït una obra centrada en l'educació i en la llibertat, a més a més de la traducció de *Fausto*.

Com ara seguidament relacionaré es pot veure que el GEV tenia vitalitat en el període d'entreguerres, ja que quasi tots els autors anomenats en la història literària de l'Esperanto són presents en la seua biblioteca.

Titols de les Obres i Autors més importants del 2 Període en la Biblioteca del GEV (1919-1939)²⁰

GROSJEAN-MAUPIN

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Dictionaire complet Français-E°		
Plena vortaro de Esperanto	Grosjean-Maupin, E.	G. Waringhien

E. DREZEN

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Historio de la mondolingvo	Drezen, E.	N. Hohlov N. Nekrasov

Gaston WARINGHIEN (1901-1991)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
La floroj de l' malbono	Baudelaire, Charles	K. Kalocsay, G. Waringhien
Poemoj	Kajam, Omar	G. Waringhien
Plena analiza gramatiko de Esperanto	Kalocsay, Kàlmàn	
Eseoj I Beletro	Waringhien, Gaston	
Plena Gramatiko de E°	Kaloksay K. , Waringhien	

Kálmán KALOKSAY (1891-1976)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Plena Gramatiko de E°	Kaloksay K. , Waringhien	

²⁰ <<http://esperanto.net/literaturo/>> [Consulta: 13 noviembre 2012].

Ezopa saĝo	Kaloksay, K.	
Streĉita kordo	Kaloksay, K.	
Dekdu poetoj	Kaloksay, K.	
La tragedio de l'homo	Madách, E.	K.Kaloksay; M. Zichi
Johano la brava	Petőfi, S.	K. Kaloksay
Rozinjo	Török G.	K.Kaloksay

Theo JUNG (1892-1986)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
La mistero de l' sango	Forst de Bataglia, Otto	T. Jung
Ek al batal' !	Jung, T.	
La alta kanto de la amo	Jung, T.	
De Muheddin ĝis Mundilatin	Jung, T.	

Julio BAGHI (1891-1967)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
La teatra korbo	Baghi, Julio
Dancu marionetoj!	Baghi, Julio
La verda koro	Baghi, Julio

N. NEKRASOV

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Ruĝa stelo	A. Bogdanov	N.Nekrasov ,S. Rublov
Historio de la mondlingvo	Drezen, E.	N. Hohlov , N Nekrasov

Sennaciismo kaj internaciismo	Nekrasov, N.	
Konstitucio	Nekrasov, N.	P. Gavrilov
Eŭgeno Onegin	Puŝkin, A. S.	N. Nekrasov

Vladimir VARANKIN (1902-1938)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Metropoliteno	Varankin, Vladimir

Nikolai HOHLOV (1891-1953)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Historio de la mondlingvo	Drezen, E.	N. Hohlov kaj N Nekrasov
La Tajdo	Hohlov, N.	
Sendiuloj-ŝturmas Dnepron	Levada, O.	N. Hohlov
La unua soveta blumingo	Suĥanov, A.A.	N. Hohlov
La morto de Danton	Tolstoj, Aleksej N.	Nikolao Hohlov

Stellan ENGHOLM (1899-1960)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Maljunulo migras ; Venĝo	Engholm, Stellan	
Infanoj en Torento. Unua parto	Engholm, Stellan	
Infanoj en Torento. Dua parto	Engholm, Stellan	
Al Torento	Engholm, Stellan	
Vivo vokas	Engholm, Stellan	
Gösta Berling	Lagerlöf, Selma	Stellan Engholm
La ringo de la generalo	Lagerlög, Selma	Stellan Engholm

Jean FORGE (1903-1980)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Abismoj	Forge, Jean

Jaume GRAU I CASAS (1896-1950)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Kataluna antologio	Grau i Casas, Jaume

Artur DOMÈNECH I MÁ S (1878-1936)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Poemoj	Domènech, Artur

Raymond SCHWARTZ (1894-1973)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Verdkata Testamento	Schwartz, Raymond	
La Ĝoja Podio	Schwartz, Raymond	Ilustraĵoj Raymond
Anni kaj Montmartre	Schwartz, Raymond	Laval
		Ilustraĵoj Raymond
La Stranga Butiko	Schwartz, Raymond	Laval
La pirato	Schwartz, Raymond	

Norbert BARTHELMESS (1897-1987)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Faŭsto. I	Goethe
Juneca ardo	Barthelme
Vatejoj	Barthelme
Diablidoj	Barthelme

4.2.3. 3er. Període. Malgrat la 2ª Guerra Mundial la continuïtat estigues assegurada principalment pels grans escriptors de la escola de Budapest, aleshores en la seua plenitud i per la seua revista la qual abans de deixar de publicar-se, inspirà una nova escola anomenada escocesa . Fou un període de treball que destacà per la proliferació de revistes i per una intensa activitat editorial, degut en part a la incorporació de l'Extrem Orient. En Hongria destaca Ferenc Szilagyí, redactor cap d'una revista i autor d'obres de gran qualitat. Imre Baranyai , també important com a poeta de *Exili i Asil* (1962).

Gran Bretanya ocupa un lloc privilegiat amb els quatre poetes de l'escola escocesa J.S. Dinwoodie, R. Rossetti, J. Islay Francis i W. Auld, els quatre publicaren *Quatuor* (1952), que reconeix la influència de Kalocsay y Grabowski. William Auld sobreeix sobre tots els seus companys reflectint-se en la quantitat d'obres que posseeix la biblioteca. També cal nomenar a Marjorie Boulton (1924) que alterna vers i prosa i cal dir que va realitzar una biografia en anglès de Zamenhof en 1963 i posteriorment en el 2005 el GEV a través d'un de l'assessorament d'un dels seus esperantistes actuals, Juan Antonio Giménez García es va fer la traducció de l'Esperanto al castellà publicat per l'Ajuntament de Cheste donant suport al grup esperantista d'aquesta localitat.

La prosa esta principalment representada per les recopil·lacions d'assajos, de discursos, d'articles i de tot el gènere oratori desenvolupat en els Congressos, en les campanyes de propaganda i en les controvèrsies. Podem anomenar a Waringhien, a Ivo Lapenna, Tibor Sekelji etc. Destaca Ivo Lapenna amb la seua obra *Retòrica*, il·lustrada amb nombrosos discursos i la presència del qual en aquesta biblioteca del GEV ocupa un lloc destacat.

En els contes destaca el norueg J.H. Rosbach, qui barreja l'emoció i la reflexió en un llenguatge simple i amb un admirable sentit dramàtic. També té presència destacable en la biblioteca del GEV.

Després de la 2ª Guerra Mundial sembla que la poesia haja estat el gènere més conreat, particularment en la Europa oriental, l'antiga Iugoslavia, Bulgària, Txèquia, Eslovàquia, Ucraïna compten amb nombrosos escriptors. En l'Europa Occidental cal anomenar al danès P. Thorsen, amb *Rosas y Ortigas*, emplaçada en la Biblioteca.

Aquesta expansió poètica esta caracteritzada pel fet que arriba als països més llunyans d'Europa. No solament cada continent té els seus traductors, sinó també els seus poetes originals. El país més important és sense dubte Japó amb gran quantitat d'escriptors. Aquest vigor queda demostrat per la gran quantitat d'obres en la Biblioteca. Xina també ha desenvolupat una literatura molt fecunda i en la Biblioteca del grup es tradueix amb la arribada de la revista *Poblo xinio*, així com contes infantils i d'altres obres.

Brazil també es un lloc destacable en producció i es reflecteix en aquesta biblioteca amb nombrosos autors dels quals sobreeix Geraldo Mattos.

²¹Dins d'Espanya, els anys cinquanta i seixanta estan marcats a nivell editorial per la gran obra desenvolupada per Juan Régulo Pérez en la editorial *Stafeto* (Relevo) des de La Laguna i també en la seua obra des de la càtedra de la Universitat, en la qual es va dur una gran tasca inclòs a nivell universal. I a nivell d'autors s'ha de destacar l'obra de Fernando de Diego (1919), traductor i assagista literari. La seua tasca original és mínima al costat de la labor traductora. Fernando de Diego és un cirurgià de la paraula: rigor, perfeccionisme i sobretot nitidesa, qui probablement és el millor estilista i l'autor de més ampli vocabulari que haja tingut l'esperanto.

²¹ VALÉN, A. *El esperanto: lengua y cultura*, Santander: Mga, 2004, p. 74, 78

Títols de les obres i Autors del 3r. Període en la Biblioteca del GEV (1939-2012)²²

Sandor SZILÁGYI (1895-1967)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Koko krias jam!	Szilágyi, F.
Dua rapsodio	Szilágyi, F.
Tria rapsodio	Szilágyi, F.
Kvara rapsodio	Szilágyi, F.
Sveda novelaro	Szilágyi, F.
Ellernu!	Szilágyi, F.
A practical course in esperanto	Szilágyi, F.
Sveda novelaro	Szilágyi, F.
Tiel okazis aŭ Mistero minora	Szilágyi, F.

Imre BARANYAI (1901-1961)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
La profeto	Imre,Baranyai

Jhon Sharp DINWOODIE (1904-1980)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Kvaropo	Dinwoodie, J.S.

²² <<http://esperanto.net/literaturo/>> [Consulta: 13 noviembre 2012]

William AULD (1924-2006)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Paŝoj al plena posedo	Auld, William
El Esperanto: fenomeno de la komunikación	Auld, William
Enkonduko en la originalan literaturon de E°	Auld, William
Kvaropo	Auld, William

Reto ROSSETTI (1909-1994)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
El la maniko	Rossetti, Reto	
Otelo	Shakespeare	Rossetti, R.

Marjorie BOULTON (1924-)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Virino ĉe la landlimo	Boulton, M.
Kontralte	Boulton, M.
Faktoj kaj fantazioj	Boulton, M.
Reeĥoj	Boulton, M.
Dr. Zamenhof	Boulton, M.

Ivo LAPENNA

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
La Internacia Lingvo	Lapenna, Ivo
Retoriko	Lapenna, Ivo
Esperanto en perspektivo	Lapenna, Ivo
Aktualaj problemoj	Lapenna, Ivo
La internacia lingvo	Lapenna, Ivo
Hechos fundamentales acerca de la lengua internacional (esperanto)	Lapenna, Ivo
Hechos fundamentales acerca de la lengua internacional (esperanto)	Lapenna, Ivo
Universala deklaro de homaj rajtoj	Lapenna, Ivo

Tibor SEKELJ (1912-1988)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Mondmapo	Sekelj, T.

Johan Hammond ROSBACH (1921-2004)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Bagatelaro	Rosbach, Yohan Hammond
Homoj kaj riveroj	Rosbach, Johan Hammond

Poul THORSEN (1915-2006)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Pluk	Thorsen, P.	

Rozoj kaj urtikoj	Thorsen, P.	
Faktoj pri Danlando	Larsen, H.	Thorsen,P.
Eta krestomatio	Neergaard, P.	de Paul Neergaard, Poul Thorsen

Poul NEERGAARD

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Sciencaj studoj bazitaj	Neergaard, Paul
Scienca Revuo	Neergaard, Paul
Eta krestomatio	Neergaard, Paul
Fremdvortoj en Esperanto	Neergaard, Paul

Geraldo MATTOS (1931-)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>
Ivan la sesa	Mattos, Geraldo
La nigra spartako	Mattos, Geraldo
La tento de la junulo	Mattos, Geraldo

Fernando de DIEGO

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
La lando de Alvargonzález	Machado, Antonio	Fernando de Diego
Astura bukedo	Campoamor, Ramón de	Fernando de Diego, Jorge Camacho, Liven
Sentempa simfonio	Diego de la Rosa, Fernando	Fernando de Diego
Cigana romancaro	García Lorca, Federico	Fernando de Diego
La familio de Pascual		
Duarte	Cela, Camilo José	Fernando de Diego

STAFETO (EDITORIAL DE JUAN RÉGULO PÉREZ)

<i>Títol</i>	<i>Autor</i>	<i>Traductor</i>
Koko krias jam!	Szilágyi, Ferenc	
Ombroj de la kvara	de Kock, Edwin	
Kvaropo	Auld, William	J. S. Dinwoodie, J. Francis, R. Rossetti
El la maniko	Rossetti, Reto	
Kontralte	Boulton, Marjorie	
Jozefo	Applebaum, Jakob David	
Reeĥoj	Ĝivoje, Marinko (prol.)	
La floroj de l' malbono	Baudelaire, Charles	K. Kalocsay, G. Waringhien
Cigana romancaro	García Lorca, Federico	Fernando de Diego
Brand	Ibsen, Henrik	Erling Anker Haŭgen
Eseoj I Beletro	Waringhien, Gaston	
Esperanto aŭtodidakte	Childs-Mee, Audrey	[ilustrita de Stano Markoviĉ]
La bapto de Caro Vladimir	Borovský, Havlíček Karel	Karel Havlíček Borovský; Tomáš Pumpr
Senĝenaj dialogoj	Fernández, Alberto	
Otelo	Shakespeare, william	Reto Rossetti
La profeto	Gibran, Kahlil	Roan Orloff Stone
Vojaĝo inter la tempoj	Kalocsay, Kálmán	
29-a Hispana Kongreso E°	Hispana Esperanto-Federacio. Kongreso (29a. 1969. Tenerife)	

5. 125 ANYS D'ESPERANTO: PROPOSTA D'EXPOSICIÓ DE LA BIBLIOTECA DEL GRUP ESPERANTO VALÈNCIA

Aquesta exposició vol ser un descobriment de la cultura esperantista, aprofitant l'aniversari de la creació de la primera obra del Dr. Zamenhof en 1887. Durant aquests 125 anys l'esperanto ha desenvolupat una interessant cultura pròpia, de caràcter internacional, que es manifesta sobretot a través de la seua literatura.

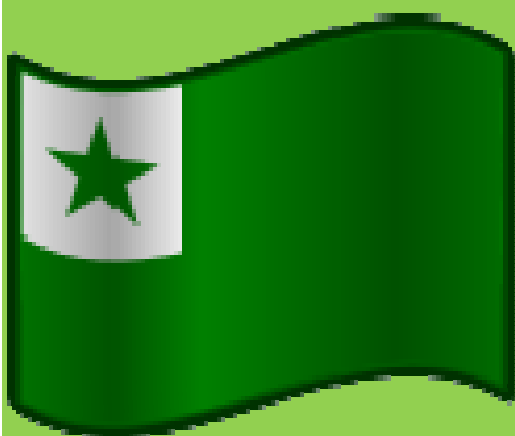
Aquesta exposició se centra en el fons bibliogràfic de la biblioteca del Grup Esperanto València, i s'articula en dos eixos fonamentals, el primer una informació general sobre l'esperanto. El segon eix és la mateixa biblioteca del Grup Esperanto València que s'articula en tres seccions: cronològica, temàtica i altra més específicament centrada en les publicacions i activitats del Grup Esperanto València.

La secció cronològica segueix el desenvolupament de la literatura esperantista universal, per poder seleccionar els autors i obres més importants entre les 1.410 obres catalogades que posseeix la biblioteca. Els estudiosos d'aquesta literatura hi han vist tres períodes, tots tres

representats en aquesta biblioteca. Primer període, des de 1887 fins la 1ª Guerra Mundial, etapa de consolidació, rica en traduccions, i lògicament en manuals de la llengua i diccionaris, destaquem al propi Dr. Zamenhof amb 22 obres en aquesta biblioteca. El segon període o d'entreguerres, 1919-1945, molt dinàmic, que desemboca en la figura de Kaloksay, important sobretot en el gènere de la poesia. En el tercer període, des de 1945 fins l'actualitat destaquen l'escola de Budapest i l'escolesa, i especialment l'extensió d'escoles per tot el món, Japó, Xina, Brasil. En Espanya destaca l'editorial Juan Régulo Pérez de La Laguna durant els anys seixanta i setanta. Actualment es pot parlar de l'Escola Ibérica integrada per poetes bàsicament.

La secció temàtica segueix la CDU (classificació decimal universal) per dur una ordenació sistemàtica i universal. Destaquen la CDU núm. 8 de Lingüística, Filologia i Literatura, seguida de la núm. 3 per la gran quantitat d'exemplars de llibres d'ensenyament de la llengua, i la CDU núm. 0, pels diccionaris i els llibres dels Congressos esperantistes. També la resta de números de la CDU posseeixen exemplars.

La secció que porta el nom del Grup Esperanto València està integrada per una descripció de l'origen d'aquesta Biblioteca i alguna data històrica, pels llibres d'ensenyament i diccionaris que han estat usats en aquest grup des de 1903, any de la seua fundació. També pels llibres dels Congressos celebrats en València, per la revista *Valencia Luno* i pels llibres editats pel mateix grup. Un lloc especial ocupa Luis Hernández Lahuerta per la seua trajectòria esperantista, fundador de la SAT, gran orador, traductor, i un dels donants d'aquesta biblioteca amb la curiositat de poder mostrar els llibres tramesos per una amiga camarada des de Rússia en els anys trenta amb les cartes incloses.

Pintura del Dr. Zamenhof que presideix la seu del GEV pintada per Monleón, esperantista del grup l'any 1970-71

5.1. Primer eix de l'exposició: 125 anys de l'esperanto

Aquest apartat està constituït per 15 panels, amb les mesures de 100 x 70 cm. cadascú, amb il·lustracions, fotografies, dades resumides, amb un contingut rigorós però alhora didàctic i divertit ens enfonsa de ple en la cultura esperantista. Els epígrafs que constitueixen els panels per donar la visió de conjunt del seu contingut són:

1. La comunicació internacional
2. Zamenhof, l'home que desafià a Babel
3. Un poc d'història
4. Esperanto en Espanya
5. La Llengua
6. La literatura
7. La literatura espanyola en esperanto
8. ...i l'esperanto en la literatura espanyola
9. La cultura i la organització del moviment
10. Música i revistes
11. L'esperanto i el cinema
12. Ràdio i Internet
13. Preguntes freqüents
14. Sabies què ...?
15. Per a saber més...

Aquesta primera part de l'exposició es pot visualitzar mitjançant l'enllaç següent:

[http://www.esperanto.es/hef/images/PDFBiblio/paneles.p](http://www.esperanto.es/hef/images/PDFBiblio/paneles.pdf)

[df](http://www.esperanto.es/hef/images/PDFBiblio/paneles.pdf)

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

Ludwik Lejzer Zamenhof (1859-1917). Médico oftalmólogo, creador de la lengua internacional auxiliar esperanto.

Zamenhof tenía un talento especial para las lenguas; sus idiomas nativos eran el ruso, el polaco y el yidish o judeoalemán, aunque también hablaba el alemán con fluidez; posteriormente aprendió latín, hebreo, francés, griego e inglés. De español, italiano y algunas otras lenguas tenía sólo conocimiento básico. Pero siempre consideró el ruso como su lengua materna (sólo en ella y en esperanto escribió poesía).

Este poliglotismo era el reflejo de las condiciones en que vivía y que no pudieron dejar de influir en su pensamiento. En la ciudad de Bialystok, la población se dividía en aquella época entre las etnias judía, polaca, rusa y alemana. De acuerdo con su testimonio, ya en su infancia había observado cómo la diversidad de lenguas podía originar serios conflictos entre los pueblos. Esto le motivó para buscar una solución al problema, y con el paso de los años fue desarrollando el esperanto, en un proceso que fue largo y laborioso.

En 1887 logró publicar un folleto en el que exponía los principios del nuevo idioma: *Lengua Internacional: prefacio y libro de texto completo*, con el seudónimo de *Doktoro Esperanto* (que en español puede traducirse como Doctor Esperanzado). Esta palabra posteriormente acabó por convertirse en el nombre de su creación lingüística. Y la obra, con el añadido posterior de un vocabulario básico, pasó a ser conocida como el **Fundamento de Esperanto**.

Zamenhof, el hombre que desafió a Babel

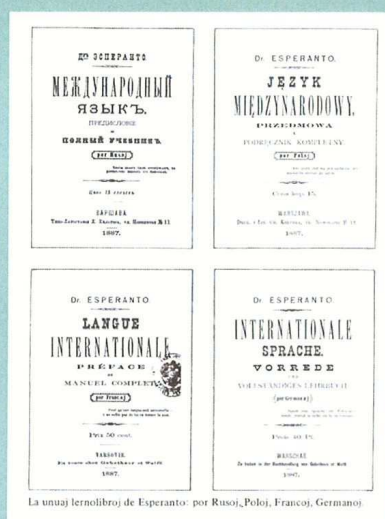
El iniciador del esperanto en 1887.

Zamenhof en su gabinete alrededor de 1910.

La calle *Długa* en Varsovia, alrededor de 1900, donde Zamenhof tenía su consulta.

La unuaj lernolibroj de Esperanto: por Rusoj, Poloj, Francoj, Germanoj.

Los primeros manuales de esperanto en ruso, polaco, francés y alemán.

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

El esperanto nació en una época histórica optimista y favorable a la idea de una lengua internacional. Zamenhof lo lanzó en 1887 y ya el año siguiente se fundó la primera asociación de esperanto en Nüremberg (Alemania). El primer Congreso Universal se celebró en Boulogne-sur-Mer (Francia) en 1905 con la asistencia de 688 hablantes de veinte países.

El intento de reforma, *Ido*, amenaza con producir un cisma entre los hablantes de la lengua y dificulta durante algunos años el progreso del esperantismo, aunque su consecuencia positiva es la fundación en 1908 de la *Universala Esperanto-Asocio* (Asociación Internacional de Esperanto).

Tras la Primera Guerra Mundial, la clase trabajadora esperantista fundó la *Sennacieca Asocio Tutmonda* (Asociación Mundial Anacional), que contó con la ayuda de la URSS bolchevique hasta la llegada del estalinismo y la subsiguiente persecución del esperanto en la URSS. También en la Alemania nazi, la Rumanía de Ceaucescu, los EEUU de McCarthy y la España franquista se persiguió el esperanto. A partir de la Segunda Guerra Mundial, la Asociación Internacional de Esperanto adquirió mayor prestigio, presentando un modo de actuar más acorde con los nuevos tiempos.

Reconocimientos interestatales

- La Tercera Asamblea de la Liga de Naciones acepta un informe sobre el esperanto como lengua auxiliar internacional en el que se le reconoce como "lengua viva de fácil aprendizaje" (1922).
- Durante su asamblea general en Montevideo (Uruguay), la UNESCO aprueba una resolución a favor del esperanto y otorga a la Asociación Internacional de Esperanto el estatus de "en relaciones consultivas con la UNESCO" (1954).
- La 23ª Asamblea General de la UNESCO en Sofía acepta una resolución a favor del esperanto con ocasión de su próximo centenario (1985).

Un poco de historia

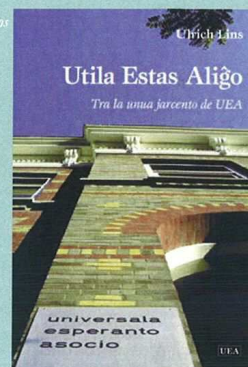

Primer congreso de esperanto en Boulogne-sur-Mer, 1905.

Las familias Zamenhof y Michaux durante el congreso de Boulogne-sur-Mer en 1905.

Aflírese es útil un recorrido por los 100 primeros años de la UEA.
Libro editado en 2008 con ocasión del centenario de la Asociación Internacional de Esperanto.

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

El esperanto penetra en España muy pronto. **Francisco Pi y Margall**, expresidente de la I República Española, lo dio a conocer en Madrid mediante un artículo publicado en el periódico *El nuevo régimen*, y el primer grupo esperantista se funda en Málaga ya en 1890. En 1909 tiene lugar en Barcelona, el 5º Congreso Internacional de Esperanto, bajo la Protección de Honor de Alfonso XIII. Los años 20 y 30 son la época dorada del esperanto en nuestro país, con una notable difusión del idioma en ámbitos muy diversos.

La Guerra Civil y los años posteriores casi acaban con el esperanto en España. Con tenacidad y esfuerzo se consigue restablecer la infraestructura necesaria para continuar con las actividades. El hecho más destacado de esta época es la fundación en 1947 de la **Federación Española de Esperanto**, cuya labor continúa hasta el día de hoy.

En 1963 se crea la primera cátedra de esperanto en la **Universidad de La Laguna**, ocupada por el **Dr. Juan Régulo Pérez**, que fue también, desde 1952 y durante 25 años, el promotor y editor de obras en esperanto más importante de su tiempo. En 1968, el movimiento está ya lo suficientemente recuperando como para permitir la organización del 53º Congreso Universal en Madrid. Ese mismo año se fundó el **Museo del Esperanto** en Sant Pau d'Ordal (Barcelona). En 1969 se creó la **Fundación Esperanto**, cuyo objetivo es el apoyo a las actividades de difusión del idioma; entre ellas, merece destacarse la publicación en 1977 de la primera traducción completa de **El Quijote**.

La Federación Española de Esperanto continuó su presencia tras el regreso de la democracia. Asimismo, se incrementó el contacto con el resto del movimiento esperantista mundial y en 1993 tuvo lugar un nuevo Congreso Universal en Valencia. En la actualidad, el movimiento continúa desarrollando sus actividades. Existen grupos en todas las ciudades importantes, y la impartición de cursos y la incorporación de nuevas personas no ha cesado.

El esperanto en España

Francisco Pi y Margall.

Juan Régulo Pérez.

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

La lengua

El esperanto se basa en la **regularidad** y la **internacionalidad**. Las raíces de origen indoeuropeo proporcionan internacionalidad al léxico. Sin embargo, la verdadera clave de la facilidad de aprendizaje del esperanto no es su léxico sino su estructura morfosintáctica.

En esperanto las reglas gramaticales no tienen excepciones, los elementos que forman las palabras son intercambiables y las terminaciones nos indican si una palabra es sustantivo, adjetivo, verbo, etc. Por ejemplo: el verbo en infinitivo siempre termina en **i**, el sustantivo en **o**, el adjetivo en **a** y el adverbio en **e**. Por tanto, conociendo la palabra **kisi** (besar) conoceremos también **kiso** (beso), **kisa** y **kise** (adjetivo y adverbio inexistentes en castellano). Podemos traducir **kisa** por "relativo al beso". Y la frase **mi salutis lin kise** debe ser traducida por medio de una paráfrasis: le saludé con un beso.

Es muy habitual la formación de palabras compuestas, como **kissaluti** [kis/salut/i] (saludar con un beso).

Nueve prefijos y una treintena de sufijos estructuran la lengua y simplifican su aprendizaje al regularizar la formación de palabras. El ahorro de esfuerzo que proporciona un sistema regular de afijos es enorme. obtenemos:

Raíz	Sufijo	Significado	Obtenemos	Significado
	-o	sustantivo	pork/o	<i>cerdo</i>
	-in-	"sexo femenino"	pork/in/o	<i>cerda</i>
Pork-	-ej-	"lugar adecuado para"	pork/ej/o	<i>pocilga</i>
	-id-	"descendiente de"	pork/id/o	<i>lechón</i>
	-ar-	"reunión, conjunto"	pork/ar/o	<i>piara</i>

Como en esperanto las reglas aprendidas se pueden aplicar siempre y sin excepción obtenemos la serie 1, que corresponde a la serie 2 en español:

Serie 1:	porko	kolombo	bovo	hundo
	porkino	kolombino	bovino	hundino
	porkejo	kolombejo	bovejo	hundejo
	porkido	kolombido	bovido	hundido
	porkaro	kolombaro	bovaro	hundaro

Serie 2:	cerdo	palomo	toro	perro
	cerda	paloma	vaca	perra
	pocilga	palomar	establo	perrera
	lechón	pichón	ternero	cachorro
	piara	bandada	rebaño	jauría

El esperanto combina elementos y estructuras de diversas familias de lenguas, pero desembarazándose del peso muerto que las lastra en fonética, morfología y sintaxis. Es una lengua **sencilla**, **flexible** y **regular**, y tan **natural** como todas.

Cuando un niño pequeño dice en español: "Se ha *rompido*", "El caballo y *la caballa*", "Ayer *andé* mucho", etc; no hace sino seguir el proceso natural de regularizar la lengua: una regla aprendida se aplica siempre. Exactamente esto es lo que ocurre en esperanto. Gracias a esta regularidad, el estudiante de esperanto sabe que lo que aprende en un contexto es aplicable siempre y sin excepción a cualquier otro contexto similar.

Del mismo modo, cada letra representa siempre el mismo sonido, por lo que no hay problemas de ortografía. El esperanto satisface así nuestro deseo psicológico de **facilidad** y **coherencia** al expresarnos en una lengua extranjera.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO FEDERACIO

Zamenhof puso a prueba su lengua desde el principio mediante traducciones: Andersen, Goethe, Gogol, Molière, Orzeszkowa, Schiller, Shakespeare, etc. Prefirió traducir y dar ejemplos en lugar de elaborar una complicada gramática de uso.

La literatura traducida tuvo una enorme importancia en los inicios de la lengua, pues era una manera de probar que el esperanto servía efectivamente para tareas literarias. En la actualidad se cuenta con **más de 10.000 obras traducidas** desde más de cuarenta idiomas. Aunque hoy es mayor el volumen de producción original, se ha conservado el gusto por verter obras nacionales al esperanto, que se ha mostrado perfecto para traducir cualquier obra meritoria.

La figura central de las letras esperantistas es el húngaro **Kálmán Kalocsay** (1891-1976) y se puede dividir toda la literatura esperantista en anterior (primitiva) y posterior (moderna) a él. Su influencia es enorme.

Otros grandes autores son Luis Lázaro Zamenhof (judío de lengua rusa, autor del esperanto), Raymond Schwartz (francés), Gastón Waringhien (francés), Lajos Tarkony (húngaro), Fernando de Diego (español), Karolo Piĉ (checo), **William Auld** (escocés), Marjorie Boulton (inglesa) y Trevor Steele (australiano).

La **Escuela de Budapest** (1921-¿1952?), en torno a K. Kalocsay, supuso una revolución que marcó la madurez del esperanto como vehículo literario. Del mismo período son también Baghy, Schwartz, Miñalski y Hohlov.

La **Escuela escocesa** (1952-¿?), en torno a W. Auld y R. Rossetti, actualizó y superó los principios establecidos por su predecesora. Nervi, por su parte, inaugura y determina las tendencias de la poesía moderna.

Desde 1993, a raíz de la publicación del poemario colectivo *Ibere libere* de Gonçalo Neves, Liven Dek, Miguel Fernández y Jorge Camacho se empieza a hablar de la **Escuela ibérica**. Otros autores que forman parte de este grupo literario son Abel Montagut, Joxemari Sarasua y Antonio Valén, aunque sin duda la figura que mayor influencia ha tenido en el desarrollo del grupo es **Fernando de Diego**.

La literatura

Jorge Camacho.
(Foto de Kike Calvo)

Marjorie Boulton.

Cada año se editan más de 300 títulos en esperanto, entre traducciones y obras originales.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

La literatura española en esperanto...

Miguel de Cervantes La inĝenia hidalgo don Quijote de La Mancha

En vilaĝo de La Mancha, kies nomon mi ne volas memori, antaŭ nelonge vivis hidalgo el tiuj kun lanco en rako, antikva ŝildo, osta ĉevalaĉo kaj rapida levrelo. Stufaĵo pli ofte bova ol ŝafa en la matenoj, haketita viando kun salo preskaŭ en ĉiu nokto, grivoj kaj frititaj ovoj sabate, lentoj vendrede, kaj plie kolombido dimanĉe prenis tri kvaronojn de lia enspezo. La alian kvaronon konsumis velura saĵo, pluŝaj kuloto kaj pantofloj por la festaj tagoj, dum en la cetero de la semajno li kontentiĝis portante delikatan lanaĵon.

El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha

En un lugar de la Mancha, de cuyo nombre no quiero acordarme, no ha mucho tiempo que vivía un hidalgo de los de lanza en astillero, adarga antigua, rocín flaco y galgo corredor. Una olla de algo más vaca que carnero, salpicón las más noches, duelos y quebrantos los sábados, lentejas los viernes, algún palomino de añadidura los domingos, consumían las tres partes de su hacienda. El resto de ella concluían sayo de velarte, calzas de velludo para las fiestas, con sus pantuflos de lo mismo, y los días de entresemana se honraba con su vellorí de lo más fino.

Gustavo Adolfo Bécquer Rimo XIIIa

Tutan mondon por rigardo,
la ĉielon por ekrido,
kaj por kiso via... kion
mi ne donus por la kiso!

Rima XIII

Por una mirada un mundo;
por una sonrisa, un cielo,
por un beso... ¡yo no sé
qué te diera por un beso!

Fray Luis de León Izola vivo

Mi volas vivi sola,
regali min per bonoj de l' ĉielo
kaj vidi min izola
sen amo kaj sen celo,
sen la ĵaluzoj mordaj, sen kverelo.

Vida retirada

Vivir quiero conmigo,
gozar quiero del bien que debo al cielo,
a solas, sin testigo,
libre de amor, de celo,
de odio, de esperanzas, de recelo.

Federico García Lorca Somnambula romanco

Verda, ĝin mi volas verda.
Verda vento. Verdaj branĉoj.
La ĉevalo sur la monto
kaj la ŝipo sur la maro.
Kun la ombro ĉe la zono
kaj arĝento-frida gapo,
verda karno, haroj verdaj,
pensas ŝi en la verando.
Verda, ĝin mi volas verda.
Sub cigana lunoklaro
la ĉirkaŭo ŝin observas,
sed ŝi vidas nur la vakon.

Romance sonámbulo

Verde que te quiero verde.
Verde viento. Verdes ramas.
El barco sobre la mar
y el caballo en la montaña.
Con la sombra en la cintura
ella sueña en su baranda,
verde carne, pelo verde,
con ojos de fría plata.
Verde que te quiero verde.
Bajo la luna gitana,
las cosas la están mirando
y ella no puede mirarlas.

Si quieres saber qué otras obras de nuestra literatura se han traducido al esperanto consulta la base de datos *Tradukoteko* en la sección Biblioteca de nuestra página en Internet.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO FEDERACIO

... y el esperanto en la literatura española

La regla de tres (*Antonio Gala*)

La música sí que puede encararse con la muerte y preguntarle dónde está su victoria. Es el auténtico **esperanto**, el idioma universal que empieza donde no alcanzan los otros, y nos revela la esencia íntima del mundo.

Las edades de Lulú (*Almudena Grandes*)

A Pablo le divertía mucho mi actitud de perpetua sorpresa, y la fomentaba con regalos inequívocamente individuales, cosas maravillosas para mí sola, plumas estilográficas, peines, una caja de música con cerradura, un diccionario griego-**esperanto**, un tampón de goma con mi nombre completo grabado en espiral, unas gafas con cristales neutros, eso fue lo que me hizo más ilusión, nunca las he necesitado, pero me apetecía tanto tener unas gafas...

Juan de Mairena (*Antonio Machado*)

El libro de la Naturaleza -habla Galileo- está escrito en lengua matemática. Como si dijéramos: el latín de Virgilio está escrito en **esperanto**. Que no os escandalicen mis palabras. El paisano sabía muy bien lo que decía. Él hablaba a los astrónomos, a los geómetras, a los inventores de máquinas. Nosotros, que hablamos al hombre, también sabemos lo que decimos.

Niebla (*Miguel de Unamuno*)

En este momento entró en la sala un caballero anciano, el tío de Eugenia, sin duda. Llevaba anteojos ahumados y un fez en la cabeza. Acercóse a Augusto, y tomando asiento junto a él le dirigió estas palabras:

- (Aquí una frase en **esperanto** que quiere decir: ¿y usted no cree conmigo que la paz universal llegará pronto merced al **esperanto**?)

Augusto pensó en la huída, pero el amor a Eugenia le contuvo. El otro prosiguió hablando, en **esperanto** también.

Augusto se decidió por fin.

- No le entiendo a usted una palabra, caballero.

- De seguro que le hablaba a usted en esa maldita jerga que llaman **esperanto** -dijo la tía, que en este punto entraba.

Para leer mientras sube el ascensor (*Enrique Jardiel Poncela*)

Y hacia el fondo (...) adivino la cabellera emocionante de miss Joërgen. Pero está muy lejos miss Joërgen; tan lejos como las pirámides de Egipto o la hegemonía del **esperanto**.

Hay muchas más citas que puedes leer en la sección
Literatura/Menciones literarias de nuestra página en Internet.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

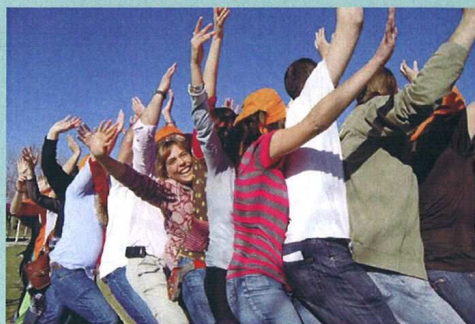
Los hablantes de esperanto comparten lengua, historia, literatura, refranero e instituciones. El esperanto, cuya vocación original era servir de **punto entre las culturas** nacionales, ha desarrollado con el tiempo una cultura autónoma y una comunidad identificada con los valores que representa.

Las **instituciones** que salvaguardan la cultura esperantista son la Asociación Internacional de Esperanto (*Universala Esperanto Asocio, UEA*), la Academia de Esperanto (*Akademio de Esperanto*), las editoriales, bibliotecas, emisoras de radio y centros culturales esperantistas, así como las asociaciones de esperanto y el tesoro formado por la literatura original.

Los hablantes de esperanto están muy diseminados por todo el mundo. Para difundir la lengua y facilitar los contactos se ha desarrollado una compleja infraestructura de asociaciones y grupos de distinto nivel, desde clubes locales hasta asociaciones internacionales de diversa índole. Su principal actividad es la organización de congresos, seminarios y encuentros.

Los **congresos** de esperanto resultan fundamentales para la cultura esperantista porque en ellos se crea la **ligazón emocional** del hablante con la nueva lengua en un medio lingüístico concreto. Esta ligazón nunca podría darse en un aula, pues no basta conocer el idioma si ese conocimiento no se transforma en la voluntad de pertenecer a un colectivo lingüístico y cultural.

La cultura y la organización del movimiento

Los encuentros juveniles son esencialmente lúdicos. (Foto de Manuel Pancorbo).

Congreso Universal de Esperanto en Rotterdam, 2008. (Foto de Kalle Knivilä).

La Federación Española de Esperanto colabora con otras instituciones.

Asociaciones de interés:

La **Asociación Internacional de Esperanto** es la mayor organización internacional para los hablantes de esperanto con miembros en 117 países. UEA trabaja no solamente para difundir el esperanto, sino también para estimular la discusión sobre el problema lingüístico mundial y llamar la atención sobre la necesidad de igualdad entre los idiomas.

La **Federación Española de Esperanto** es una asociación sin ánimo de lucro ni ideología, cuyo objetivo es el uso y la difusión del idioma internacional esperanto y su cultura. A nivel internacional realiza tareas de **difusión de la cultura hispánica** en sus diversas manifestaciones e intercambios culturales, siempre por medio del esperanto.

La **Asociación Mundial Anacional** (*Sennacieca Asocio Tutmonda*), con ideología propia, que agrupa a trabajadores de todo el mundo.

La **Organización Mundial Esperantista Juvenil** (*Tutmonda Esperantista Junulara Organizo, TEJO*), que organiza encuentros juveniles y edita el *Pasporta Servo* (Servicio de pasaporte), red de hospedaje que actualmente cuenta con más de 1.200 anfitriones en 80 países de todo el mundo.

La **Academia de Esperanto**, cuya misión es "conservar y proteger los principios fundamentales de la lengua y supervisar su evolución". En 1905 se creó el *Lingva Komitato* (Comité lingüístico), que en 1948 dio paso a la *Akademio*, formada por cuarenta y cinco miembros.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

Música...

Una posibilidad de escuchar esperanto, y de disfrutarlo aunque no se domine el idioma, es mediante la música. Es un aspecto que suele llamar la atención a los que no conocen la lengua, pero que no tiene nada de misterioso: el esperanto no sólo puede transmitir toda clase de sentimientos, sino que además **suenan bien**, por lo que es un buen vehículo musical.

Aunque la cantidad de grupos y discos no sea muy elevada, ya que los costes para ediciones pequeñas son relativamente altos, no obstante existe un considerable surtido de productos de calidad con buenas voces y textos valiosos.

La música en esperanto cuenta hoy con una diversidad de estilos, cada vez más internacionales: rock, pop, música coral, lírica, folclórica, punk, hardcore, thrash metal, hip hop, música electrónica (techno, trance, dance, drum and bass, trip hop) reggae y músicas del mundo.

La casa discográfica más importante en la actualidad es **Vinilkosmo**, creada en Francia en 1990 por Floréal Martorell.

Música y revistas

...y revistas

El hablante de esperanto tiene a su disposición más de cien revistas sobre los más **variados** temas: ciclismo, ciencia, literatura, homosexualidad, política, pedagogía, salud, jurisprudencia, vegetarianismo, etc.

La primera, fundada en 1889, fue *La Esperantisto* (*El Esperantista*). Algunas de las más interesantes editadas hoy son:

Monato (*Mes*). Revista mensual independiente sobre política, ciencia y cultura, con corresponsales en muchos países.

Kontakto (*Contacto*). Bimestral. Enfocada a jóvenes, trata temas de actualidad. Artículos de varios niveles de dificultad lingüística. Muy atractiva, ideal para principiantes.

Beletra Almanako (*Almanaque literario*). Revista muy interesante para los que desean estar al corriente de las novedades y las tendencias literarias.

Esperanto. Órgano oficial de la Asociación Internacional de Esperanto. Mensual, ilustrada. Informa sobre el movimiento esperantista a nivel internacional y otros temas culturales.

Boletín. Órgano de la Federación Española de Esperanto. Bimestral. Sobre el movimiento esperantista en España.

Heroldo de Esperanto (*Heraldo de Esperanto*). Fundada en 1920 en Colonia (Alemania). Actualmente se edita en Italia, después de un periodo de edición en España.

La Kancer-Kliniko (*La Clínica de Cáncer*). Revista trimestral irreverente y sin censura, de contenido indefinido: desde artículos serios literarios, culturales y políticos hasta cuentos pornográficos, pasando por tebeos y humor negro.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

En el caso del cine la dispersión de los hablantes del idioma es un factor que dificulta tanto la distribución como la creación de obras cinematográficas dirigidas específicamente a sus hablantes, o que empleen el movimiento esperantista como protagonista de sus historias.

No obstante, es interesante conocer películas en las que este idioma ha sido empleado, o bien ha desempeñado algún papel más o menos destacado. En total, se pueden distinguir tres casos distintos, que a veces se superponen:

Películas filmadas en esperanto: *Incubus* (de Leslie Stevens y protagonizada por William Shatner), *La patro* (cortometraje realizado por Imagu Filmoj).

Películas que reflejan algún elemento propio del idioma o de la comunidad de sus hablantes: *El coche de pedales* (2003, dirigida por Ramón Barea y protagonizada por Álex Angulo), *La ciutat cremada* (dirigida por Antoni Ribas en 1976, sobre la Semana Trágica de Barcelona).

Películas en que se emplea el esperanto como efecto para representar escenarios extranjeros, exóticos o internacionales: *El gran dictador* (de Charles Chaplin), *Ginga tetsudó no yoru* (película de animación japonesa de 1985), *Idiot's delight* (protagonizado por Clark Gable y Norma Shearer), *Gattaca* (1997, de Andrew Niccol), entre otras.

El esperanto y el cine

El coche de pedales

Estrenada en noviembre de 2003 en el Festival de Cine de Huelva.

Dirigida por Ramón Barea, protagonizada por Pablo Gómez, Álex Angulo, Rosana Pastor, y ambientada en la España del año 1959.

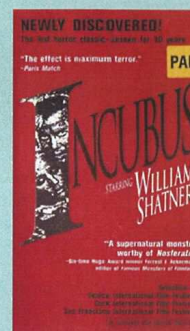
En su argumento tiene cabida el esperanto pues varios de los personajes protagonistas lo hablan.

La traducción de las escenas correspondientes del guión ha contado con el asesoramiento de la Federación Española de Esperanto.

Incubus

Fue filmada íntegramente en esperanto para dar un efecto de misterio; se trata de una especie de fábula demoníaca, acerca del dominio del mal sobre el bien. Dirigida por Leslie Stevens y protagonizada por William Shatner, el equipo no conocía el idioma y la pronunciación es espantosa, por lo que en realidad no es apreciada por los hablantes de esperanto.

Sin embargo, se ha convertido en una película de culto debido a las circunstancias que rodearon su distribución: los originales de 1965 se quemaron y durante muchos años se dio por desaparecida. Recientemente se recuperó una copia de forma casual y ha sido posible distribuirla de nuevo en vídeo.

La patro (El padre)

Realizada por Imagu Filmoj, productora brasileña que hace cortometrajes en esperanto.

Dirigida por Joe Bazilio y protagonizada por José García, Marlene Belo y Cleber Veloso.

La patro es una adaptación de una obra de la literatura japonesa de 1906, cuyo autor es Kikui Kan. La película dura 40 minutos y tiene subtítulos en 13 idiomas.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

Radio...

¿Nunca has oído hablar esperanto? Ningún problema: ojeando el programa de emisiones en esperanto se puede elegir una estación de radio adecuada, donde escuchar diariamente la lengua internacional desde Radio Zagreb a Radio Vaticano. Destacan las emisiones desde Varsovia (últimamente sólo mediante "podcast") o Pekín.

¿Por qué las emisiones en esperanto son importantes? Antaño los esperantistas, principalmente en los entonces países socialistas de Europa Oriental, sentían avidez de ellas puesto que posibilitaba los contactos con occidente. Entre otras cosas, aprendían por eso la lengua internacional. Pero aun ahora los programas de radio desempeñan un papel importante en la información recíproca.

Radio e Internet

...e Internet

Internet parece un invento hecho a la medida de los esperantistas: nada mejor para la comunicación internacional, barata, rápida y sin barreras lingüísticas. La persona interesada no tiene más que buscar un poco para encontrar miles de referencias.

La red es el medio de comunicación de más rápido crecimiento entre los hablantes de esperanto. Existen centenares de listas de correo sobre todo tipo de temas, desde el uso familiar del idioma hasta la teoría general de la relatividad. El esperanto se utiliza ampliamente en protocolos de chat como ICQ, IRC y PalTalk. Las principales emisoras de radio en esperanto también ofrecen su programación en la red. El esperanto se puede aprender en la red gratuitamente de forma tutorizada o autodidacta. En los últimos años se ha observado un notable incremento del número de personas que acuden al movimiento esperantista habiendo aprendido por su cuenta.

A través de Internet es posible acceder a la literatura original y traducida, así como a numerosas revistas y publicaciones periódicas.

Si algo distingue a los esperantistas es posiblemente su creatividad. Esto puede verse también en Internet: numerosos hablantes poseen páginas personales, y la existencia de bitácoras (blogs) ha crecido con la misma rapidez que en otros idiomas.

He aquí, como ejemplos, algunas direcciones interesantes:

Asociación Internacional de Esperanto (UIEA): <http://uea.org>
 Federación Española de Esperanto: <http://www.esperanto.es>
 Lernu (uno de los sitios más visitados para aprender esperanto desde muchos idiomas): <http://www.lernu.net>
 Wikipedia (Wikipedia en esperanto): <http://eo.wikipedia.org>
 Libera folio (revista electrónica): <http://www.liberafolio.org>
 Vinilkosmo (catálogo de discos en esperanto):
<http://www.vinilkosmo.com>
 Radio Polonia (en esperanto): <http://www.polskieradio.pl/eo/>

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

Preguntas frecuentes

¿Cuánta gente lo habla?

En total hay 14.285.723 esperantistas. No, es broma. En realidad no se sabe, pues no hay estadísticas. Las cifras son muy dispares dependiendo de las distintas fuentes consultadas: cien mil según la *Gran Enciclopedia Larousse*, un millón según el *Libro Guinness*, dos millones según una encuesta entre los propios esperantistas, ocho millones según la revista británica *The linguist* y de ocho a doce millones según la UNESCO y otras fuentes.

¿Cuánto tiempo se tarda en aprender esperanto?

De dos a tres años para "dominarlo", aunque personas con buena disposición para aprender lenguas pueden reducir el tiempo de estudio a seis meses/un año.

¿Por qué se suele estudiar esperanto?

¿Qué mueve a aprender esperanto más allá de una vaga simpatía a la idea implícita en una lengua auxiliar neutral? Según una encuesta de la *Asociación Checa de Esperanto* en 1981, se suele aprender esperanto porque contribuye a la comprensión y la paz entre los pueblos, facilita contactos internacionales y es una lengua fácil.

¿Para qué sirve?

Principalmente, para "perder el tiempo" o para aprovecharlo de otro modo con personas de países y culturas diferentes, evitando la discriminación lingüística. En otras palabras, para viajar, para leer o escribir (literatura traducida así como original, tanto poesía como prosa), para navegar por la red (que parece haber sido creada ex profeso para los esperantistas), para hacer amistades de otro tipo...

¿Hay tacos en esperanto?

Claro que sí.

¿Es artificial o es natural?

Es, como todas las lenguas, una creación cultural, y en ese sentido también es artificial (las palabras no caen de los árboles ni surgen por generación espontánea). La diferencia estriba en su regularidad y facilidad, debidas a su origen conscientemente encauzado. Entre los idiomas nacionales encontramos diversos grados de planificación, desde el ortográfico (coreano, castellano, turco tras Atatürk) hasta operaciones de fijación de la lengua estándar (finés, euskera, hebreo moderno). Es una lengua natural desde cualquier otro punto de vista lingüístico, literario o sociológico.

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPANA ESPERANTO-FEDERACIO

...en 2007 la **Asociación Internacional de Esperanto** fue candidata al premio Nobel de la Paz?

La candidatura fue promovida por dos parlamentarias suizas, Gisèle Ory y Francine John-Calame argumentando que "el esperanto posibilita establecer **contactos democráticos** porque los interlocutores están al mismo nivel, ya que el esperanto no tiene vínculos políticos o históricos con ningún Estado".

... en la novela inconclusa de **Julio Verne**, *Voyage d'études* (1903) el esperanto tenía un papel importante?

En el primer manuscrito el autor describía una colonización ideal y armónica del Congo francés donde el esperanto facilitaba la civilización y el comercio. Las noticias que le llegaron sobre la cruel explotación de la colonia le obligaron a cambiar el planteamiento.

... **William Auld** ha sido candidato en varias ocasiones (1999, 2004 y 2006) al premio Nobel de Literatura por su obra en esperanto?

Entre los libros originales de Auld destaca especialmente *La infana raso* (La raza infantil), largo ciclo poético, que ha sido traducido y editado también en inglés, holandés, portugués y húngaro.

...han existido más de **novecientos proyectos de lenguas planificadas** a lo largo de la historia?

Más de seiscientos de estos proyectos son posteriores al esperanto que, además, acapara el 95% de la literatura existente en lenguas planificadas. El otro 5% se lo reparten las demás (volapuk, ido, occidental, interlingua, etc.).

...el símbolo del movimiento esperantista es una **estrella verde** de cinco puntas?

Las cinco puntas significan los cinco continentes. El color verde se eligió como color de la esperanza (esperanto = esperanzado).

... **Mirinda** significa "maravilloso/a" en esperanto? El nombre surgió para hacerle la competencia a otra fantástica bebida refrescante.

...en todo el mundo hay cerca de 1300 **calles y monumentos** dedicados al esperanto repartidos en 58 países de los cinco continentes?

El de más reciente inauguración en España (13 de diciembre de 2008) es el de la Glorieta del Esperanto de Zaragoza.

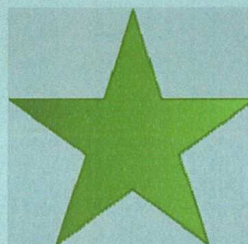
¿Sabías que...

Julio Verne.

Artículo publicado en *La Razón* el 18 de septiembre de 2006.

Estrella verde.

Anuncio de Mirinda.

Monumento conmemorativo en la Glorieta del Esperanto de Zaragoza.

Para saber más

Un sitio:

www.esperanto.es

FEDERACIÓN
ESPAÑOLA
DE ESPERANTO
HISPAÑA ESPERANTO FEDERACIO

Y tres libros:

El esperanto: lengua y cultura
(Antonio Valén)

El hombre que desafió a Babel
(René Centassi, Henri Masson)

El esperanto: fenómeno de la comunicación
(William Auld)

Y para aprender, dos libros:

Esperanto: curso del idioma internacional
(Miguel Gutiérrez Adúriz)

Nuevo método de esperanto para clases y autodidactas
(Fernando de Diego)

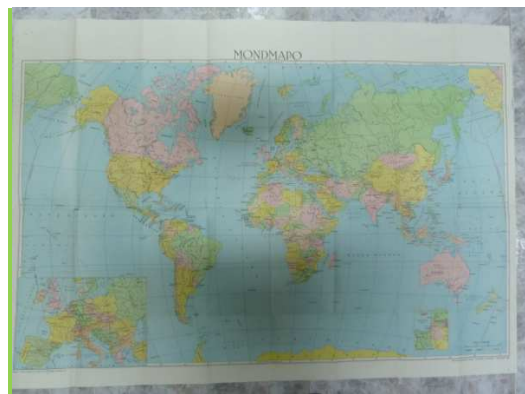
Dankon pro via vizito!

www.esperanto.es

5.2. Segon eix de l'exposició: Biblioteca del *Grup Esperanto València*

La nostra intenció és fer una mostra del fons dels 1.410 exemplars que constitueix la biblioteca del Grup Esperanto València que hem catalogat i que estan ara en Internet a l'abast de qualsevol persona que tinga interès en acostar-se. Per tal d'estimular i ajudar a aquest acostament hem pensat realitzar l'exposició.

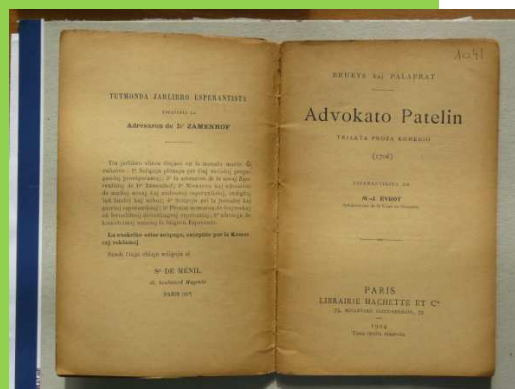
Creguem aconsellable tres criteris fonamentals, un cronològic, altre temàtic i un més específic que anomenarem del Grup Esperanto València. El criteri cronològic segueix l'ordre evolutiu natural que ens ajudarà a comprendre les etapes de l'esperanto al llarg dels seus 125 anys d'història i alhora seguir també les vicissituds històriques ocorregudes en aquest camí. El criteri temàtic ens pot ajudar a no deixar de banda cap dels temes d'aquesta biblioteca; seguint la classificació bibliogràfica de la CDU ens obligarà a emprar una metodologia clara i universal. El tercer criteri, anomenat Grup Esperanto València, està integrat per alguns dels llibres que tenen relació més directa amb el GEV, per tal de endinsar-nos més detalladament en el seu àmbit més pròxim.

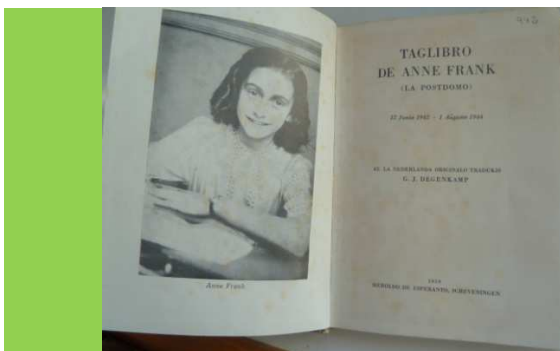
T. Sekelj. Mondmapo. Beograd: Internacia Instituto por Oficialigo de Esperanto, 1971

Biblioteca del GEV

Llibre més antic de la Biblioteca Brueys kaj Palabrat. Evrot *Advokato Patelin*. Paris: Hachette, 1904

Anne Frank. G.J. Degenkamp *Taglibro de Anne Frank (Diari d'Ana Frank)* Scheveningen: Heroldo de Esperanto, 1959

5.2.1. Criteri Cronològic

El primer període des de 1887-1914 Els autors més importants es troben representats en aquesta biblioteca i amb varietat d'obres, tal és el cas del creador i mestre de la llengua, Zamenhof, del seu amic Grawotski, de Kabe, de Devjatnin i d'Edmon Privat.

Els escriptors d'aquest període són sobretot traductors, o assagistes teòrics i propagandístics. No obstant, s'observen dos tendències: l'eslava que s'esforça en donar a la llengua una ampla llibertat d'estil i flexibilitat i la francesa, més intel·lectual i més burgesa, va realitzar una tasca més organitzativa que de creació. En aquest període és natural la floració de manuals, de diccionaris i els primers assaigs científics sobre la llengua.

Escola Eslava

Zamenhof (1859-1917).-

Oftalmòleg, creador de l'esperanto. De Zamenhof en aquesta biblioteca podem disposar de 22 obres, entre traduccions d'autors de literatura cèlebre universal, Dickens, Goethe, Schiller, la Bíblia i altres obres, sobretot *La Fundamenta krestomatio*, antologia reunida per a servir de model estilístic per a tots els que volgueren crear qualsevol obra.

Grawotski (1857-1921).-Químic polonès, amic de Zamenhof, amb el qual entaulà la primera conversació en esperanto, traductor de nombroses obres. El seu paper fonamental va ser la traducció de l'obra poètica de Mickiewicz *Synioro Tadeo* (Sr. Tadeo) pel que es considera pare de la Poesia.

Charles Dickens. L.L. Zamenhof, *La batalo de l'vivo (La batalla de la vida)*. Amsterdam

L.L. Zamenhof *La Sankta Biblio*. Londono: Brita kaj Alilanda Biblia Societo, 1931

L.L.Zamenhof *Fundamenta krestomatio de la lingvo Esperanto*. París: Esperantista C. Librejo, 1924

Adam Mickiewicz. Grawotski. *Sinjoro Tadeo (Sr. Tadeo)* Varsovio: "Polonia"

Devjatinin (1862-1938).-
Professor de llatí i de literatura russa.
Va ser el pioner de les lletres esperantistes en Rússia. Va traduir a Pushkin i va fer obres originals.

Escola Francesa

Edmond Privat (1889-1962).-
Comença en aquest període una vida consagrada a l'esperantisme que s'allargarà en els altres períodes; va ser biògraf de Zamenhof, historiador de l'esperantisme, poeta, orador i la seua posició en la Universitat helvètica la va utilitzar per estendre l'esperanto.

Dimitrij A. Furmanov. Devjatinin. *Ĉapajev*. Leipzig: Ekrelo, 1933

Devjatinin. *Elementa esperanta sintakso (Elements esperantistes en la Sintaxi)*. Thüringen: Komerca Esperanto- Servo, 1920

Devjatinin. *La reĝo judea (El regne jueu)*. Kaunas (Litovujo): P.D. Medem, 1923

E. Privat. *Kursa lernolibro (llibre d'ensenyament Curs)*. Berlin: Friedrich Ellersiek, 1930

E. Privat. *Tra l' silento. (A través del silenci)*. Den Haag: Internacia CSEH-Instituto de esperanto, 1937

E. Privat. *Historio de la Lingvo Esperanto (Història de la Llengua esperanto)* Leipzig: Ferdinand Hirt & Sohn 1923

E. Privat. *William Penn*. Ventnor: Kvakera Esp. Societo, 1958

Esprimo de sentoj en Esperanto. Den Haag: Internacia Cseh-Instituto de Esperanto, 1937

Eliza Orzeszko. Kabe. *La interrompita kanto* (*El cant interromput*). París: Hachette et Cia., 1908

El segon període (1919-1939).- Transcorregut el lapsus per la Primera Guerra Mundial, s'obrí una etapa cabdal per l'esperanto i la seua obra literària. Existeixen 2 corrents capitals. Una corrent constituïda per la preocupació científica entre els teòrics de la llengua, així naixen lexicògrafs de gran importància com Grosjean-Maupin, gramàtics com Waringhien i Kaloksay s'entaulen controvèrsies referents a ortografia i sintaxi. L'altra corrent en l'aspecte de la creació literària suposa un període molt madur. Destaca l'escola de Budapest que se prolongaria després de la Segona Guerra Mundial amb creadors com Baghy, Kaloksay, Tarkony, Szilágyi i altres focus dins d'Europa: Gran Bretanya, la Unió Soviètica, Països Baixos, Suècia, Polònia, Catalunya, Espanya, França

Kaloksay (1891-1976).- Hongarès, metge, compositor. Figura importantíssima, de manera que hi ha autors que el consideren frontera de la literatura esperantista, abans o després de Kaloksay, sobretot per la revolució que va realitzar en la poesia. Però va ésser un Leonardo de l'esperanto en el sentit que no sols va destacar com a poeta i traductor, també lingüista, gramàtic, crític literari, redactor, editor i recensor. Va ser cap redactor de la revista *Literatura Mondo* i al seu voltant treballaven una desena d'artistes.

Baghi (1891-1967). actor, director escènic infatigable militant de l'esperantisme.

Charles Baudelaire. K. Kaloksay. G. Waringhien. *La floroj de l'malbono* (*Les flors del mal*). La Laguna: Juan Régulo Pérez, 1957

K. Kaloksay. *Ezopa saĝo* (*Saviesa d' Esopo*). Kopenhago: Koko, 1956

J. Baghi. *La verda koro. (El cor verd)*
Rotterdam: La Nederlandaj geamikoj de la
aŭtoro, 1947

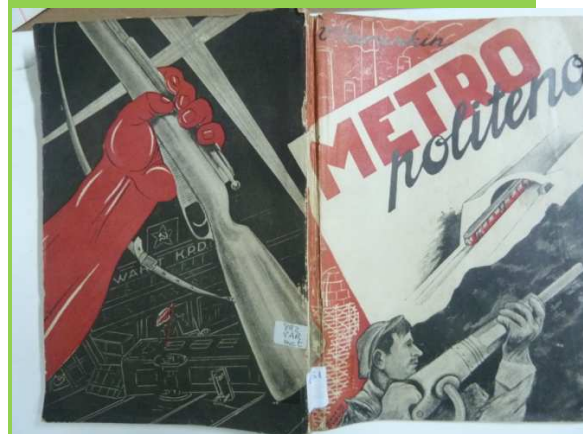
J. Baghi. *La verda koro. (El cor verd)* Budapest:
Hungara Esperanta Asocio, 1982

J. Baghi. *La teatra korbo (La cistella teatral)*
Leiden: Eldono de la geamikoj de l'aŭtoro, 1934

J. Baghi. *Danco marionetoj! (Balleu titelles!)*
Budapest: Eldono de la aŭtoro, 1927

En Gran Bretanya els autors s'agrupen al voltant de la revista *International Language (1923-1931)*. En la Unió Soviètica es desenvolupen talents amb gran personalitat, l'assagista marxista N. Nekrasov, el poeta Mihalski, el teòric en interlingüística Varankin, observador dels esdeveniments en Moscó i en Berlin en la seua novel·la *El Metropolità* (1933) i executat per Stalin al igual que Drezen i Mihalski. La recopilació única de N. Hohlov revetlla que és un poeta destacat entre tots els poetes esperantistes. Tots aquests autors anomenats estan representats amb diverses obres en la biblioteca.

Altres països europeus compten amb autors dignes d'interès, en Suècia cal parlar de Stellan Engholm (1899-1960), autor d'una trilogia amb gran força impetuosa i natural, *Hacia Torento*, *Niños en Torento* y *la Vida reclama*. En Polònia sobreix J. Forge, un humorista que uneix la sensibilitat a l'observació amb obres com *Abismoj (Abismes)* de 1923, i *Mr. Tot aĉetas mil okulojn (Mr. Tot compra mil ulls)* de 1931. Catalunya destaca pels seus poetes i traductors com Jaume Grau i Casas y Artur Domènech i Mas. En França, destaca un *chasonnier* dins de la tradició de Montmartre, Raymond Schwartz, qui va dirigir cabarets esperantistes parisencs en els que va lluir per l'humor i el seu virtuosisme verbal. Obres seues són *Annie* y *Montmartre*.

V. Varankin. *Metropoliteno (Metropolità)*:
Amsterdam: Ekrelo, 1933

Jean Forge *Abismoj* (*Abismes*). Leipzig: Ferdinand Hirt&Sohn,

Jean Forge *Mr. Tot aketas mil okulojn*

J. Grau Casas *Novaj amaj poemoj* (*Nous poemes amorosos*). Barcelona, 1927

J. Grau Casas *La lasta poemo* (*El darrer poema*)
Barcelona, 1936

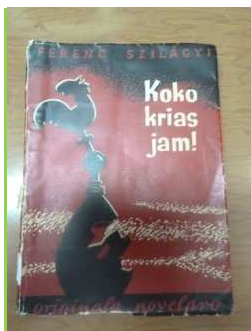
El tercer període (1945-2012) A partir de 1945 l'aparició d'escoles, imitades en els 5 continents, testimonia que l'esperanto ha entrat en una fase creativa i ha deixat de ser un terreny experimental. Els escriptors utilitzen l'esperanto al servei de veritables vocacions literàries. Malgrat la Segona Guerra Mundial la continuïtat estigué assegurada pels grans escriptors de l'escola de Budapest, en plena maduresa i per la seua revista que abans de deixar

de publicar-se en 1949 inspirà una nova escola, l'anomenada escocesa.

Escola de Budapest: Destaca Ferenc Szilàgyi, redactor d'una nova revista, i autor d'obres com *Koko krias jam!* (*Ya canta el gallo*), present en la biblioteca.

Escola Escocesa (1952-?): Al voltant dels poetes Dinwoodie, Islay Francis i sobretot Reto Rossetti i William Auld autors els quatre de *Kvaropo* (Quartet) actualitzaren i superaren els principis establerts per la poesia de l'escola de Budapest . Marjorie Boulton (1924) que alterna vers i prosa i cal dir que va realitzar una biografia en anglès de Zamenhof en 1963 i posteriorment en el 2005 el GEV a través de l'assessorament d'un dels seus esperantistes actuals, Juan Antonio Giménez García, es va fer la traducció de l'Esperanto al castellà publicat per l'Ajuntament de Chestre.

La prosa està principalment representada per les recopilacions d'assajos, de discursos, d'articles i de tot el gènere oratori desenvolupat en els Congressos, en les campanyes de propaganda i en les controvèrsies. Podem anomenar a Waringhien, a Ivo Lapenna, Tibor Sekelji, etc. Destaca Ivo Lapenna

F. Szilágyi *Koko krias jam!* La Laguna: J.Régulo, 1955

Auld; Dinwoodie; Francis; Rossetti. *Kvaropo. (Quartet)* La Laguna: Stafeto, 1952

W. Auld. *El esperanto: fenómeno de la comunicaci6n.* Madrid: Liceo de Madrid,

M. Boulton *Faktoj kaj fantazioj (Fets i fantasies)*. Rotterdam: UEA, 1993

M. Boulton *Kontralte (Contralte)*. La Laguna, Juan Régulo Pérez, 1955

M. Boulton. *Dr. Zamenhof.* Cheste: Ayuntamiento de Cheste, 2006

M: Boulton *.Virino ĉe la landlimo (Dona en la frontera)*. Kopenhago: Koko, 1959

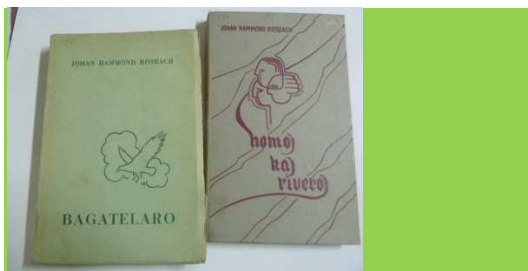
En els contes destaca el noruec J.H. Rosbach, qui barreja l'emoció i la reflexió en un llenguatge simple i amb

un admirable sentit dramàtic. També té presència destacable en la biblioteca del GEV.

Després de la Segona Guerra Mundial sembla que la poesia haja estat el gènere més conreat, particularment en la Europa oriental, l'antiga Iugoslàvia, Bulgària, R. Txeca, Eslovàquia i Ucraïna compten amb nombrosos escriptors. En l'Europa Occidental cal anomenar al danès P. Thorsen , amb *Rozoj kaj Ortikoj (Roses i Ortigues)*, també a la nostra Biblioteca.

Aquesta expansió poètica està caracteritzada pel fet que arriba als països més llunyans d'Europa. No solament cada continent té els seus traductors, sinó també els seus poetes originals. El país més important és sense dubte Japó amb gran quantitat d'escriptors. Aquest vigor queda demostrat per la gran quantitat d'obres en la Biblioteca. Xina també ha desenvolupat una literatura molt fecunda i en la Biblioteca del grup es tradueix amb la arribada de la revista *Poblo xinio (Poble xinès)*, així com contes infantils i d'altres obres.

Brasil també es un lloc destacable en producció i es reflecteix en aquesta biblioteca amb nombrosos autors dels quals sobreix Geraldo Mattos.

J.H. Rosbach *Bagatelaro* (*Bagatel-la*). Oslo: Eldonis Esperanto forlaget, 1951

J.H. Rosbach *Homoj kaj riveroj* (*Homens i rius*). Kopenhago: Koko, 1957

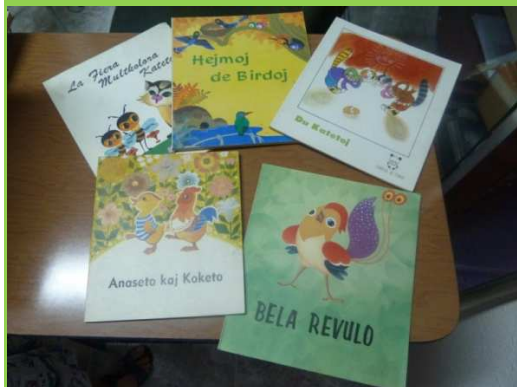

P. Thorsen. *Pluk*. Kopenhago: Dana Laborista esperanto Asocio, 1960

P. Thorsen. *Rozoj kaj urtikoj*. Kopenhago: Komuna Konversacia Klubo, 1954

Autors japonesos

Autors xinesos

Dins d'Espanya, els anys cinquanta i seixanta estan marcats a nivell editorial per la gran obra desenvolupada per Juan Régulo Pérez en la editorial *Stafeto* (Relleu) des de La Laguna i també en la seua obra des de la càtedra de la Universitat de La Laguna, en la qual va desenvolupar una gran tasca inclòs a nivell mundial. Altra editorial espanyola a destacar és la col·lecció *Hispana literaturo*. Sobre producció pròpia cal destacar l'obra de Fernando de Diego (1919), traductor i assagista literari. La seua tasca original és mínima al costat de la labor traductora. Fernando de Diego és un cirurgià de la paraula: rigor, perfeccionisme i sobretot nitidesa, qui probablement és el millor estilista i l'autor de més ampli vocabulari que haja tingut l'esperanto.

També es pot parlar d'una poesia espanyola desenvolupada a partir dels anys noranta, la denominada Escola Ibèrica, integrada pels noms de Gonçalo Neves, Liven Dek, Miguel Fernández i Jorge Camacho, fruit de la influència positiva de Fernando de Diego sobre ells.

C. J. Cela. Fernando de Diego. *La familia de Pascual Duarte*. Barcelona: Esperanto- Centro, 1985

F. García Lorca. Fernando de Diego. *Cigana Romancaro* La Laguna: Stafeto, 1971

Editorial Stafeto o de Juan Régulo Pérez

William Shakespeare. E. Reto Rossetti *Otelo* La Laguna: Juan Régulo Pérez, 1960

E. Reto Rossetti *El lamaniko* (*De la màniga*) La Laguna: Stafeto, 1954

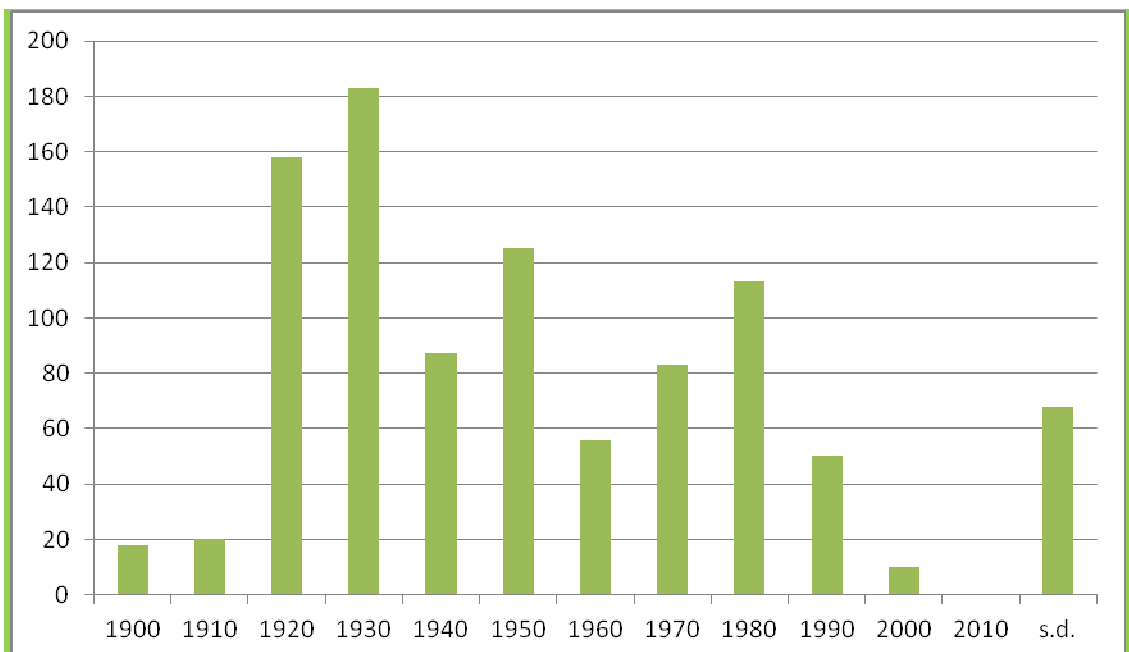

Col·lecció Hispana Literaturo

M. Hernández. M. Fernández *Poeto de l' popolo* (*Poeta del poble*) València: Grupo Esperanto Valencia, 1988

Ramón de Campoamor. Fernando de Diego. Jorge Camacho. Liven Dek. *Astura bukedo* (*Ramillet asturià*). Gijón: Asturiana Esperanta-Asocio, 1987

Ana Mª Matute. Liven Dek. *La stultaj infanoj* (*Els xiquets estupits*). Santander: Miguel Gutiérrez Adúriz: 1988

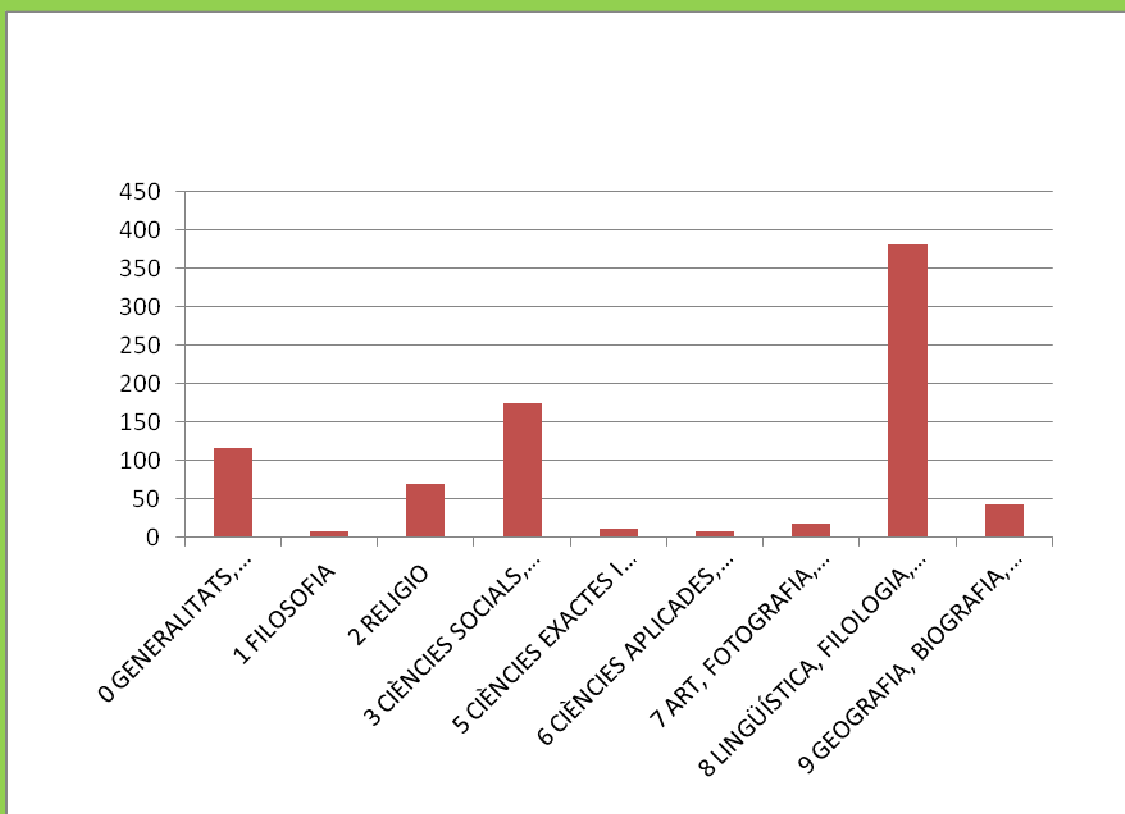

Data d'edició dels llibres de la biblioteca del GEV

Aquesta gràfica mostra la quantitat de llibres existents en la biblioteca per dècades; és visible el seu caràcter oscil·lant o de dents de serra amb períodes de creixement i períodes de declivi. La dècada dels anys vint i trenta compten amb els de major nombre d'exemplars, malgrat la Guerra Civil; això es pot explicar per la gran activitat de l'esperanto i d'aquest grup en particular. Els anys quaranta reflecteix la davallada per la victòria franquista i la Segona Guerra Mundial; no obstant, els anys cinquanta registren un revifament com a conseqüència de ser

València el motor esperantista dins d'Espanya. De nou baixarà en els anys seixanta, per tornar a remuntar sobretot en els anys vuitanta, amb gran activitat que es plasmarà en l'organització dels Congressos nacionals de 1988, 1997, 2003 i sobretot del Congrés Universal de 1993.

5.2.2. Criteri Temàtic

Aquesta gràfica mostra la temàtica de la biblioteca segons la classificació de la CDU (Classificació decimal universal). És pot apreciar el predomini del núm. 8 corresponent a la Lingüística, Filologia i Literatura, fonamentalment pel predomini de la literatura en tots els seus gèneres: poesia, novel·la, conte, teatre, assaig i amb un predomini de la traducció sobre la literatura original en un percentatge de 61,5% i 38,5%. Raons econòmiques impossibiliten la creació i edició massiva d'obres no literàries (tècnica, filosofia, religió, ciències naturals i socials, art, etc.).

CDU núm. 0 formada per Generalitats, Bibliografia, Diccionaris, Congressos, es pot dir que posseeix de tots els apartats però destaquen els llibres de diccionaris i de Congressos, ambdós imprescindibles per a la llengua de l'esperanto i la vida esperantista respectivament.

Congressos Universals i Hispans

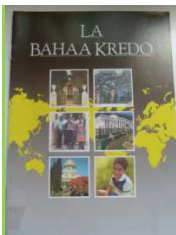

La CDU núm. 1 constituïda per la Filosofia, Psicologia, Ètica té poc desenvolupament ja que en total existeixen 8 exemplars. No presenten cap unitat entre d'ells, realitzats en llocs diferents, i en dècades diverses. Per exemple un d'ells és *El Banquete* de Platón, altre tracta sobre l'Existencialisme de Sartre, altre sobre psicologia sexual etc.

Julius Glück. *La grandaj filozofoj kaj la universala lingvo* Purmerend: Muusses, 1937

La CDU núm. 2 formada per les Religions hi tenim representacions de la religió catòlica i de la cristiana en major nombre com era d'esperar, però no falten altres exemplars d'una nova religió japonesa anomenada Oomoto, organitzada al marge del sintoisme i amb simpatia cap a la llengua internacional de l'esperanto; també del mateix ateisme, centrat sobretot entorn a l'època del Socialisme soviètic plasmat en nombrosos llibres dels anys trenta. Altres llibres ens parlen de l'Homaranisme, religió que esperava crear Zamenhof però no va tenir èxit, i com no de la religió Baha, que ha agafat l'esperanto com a llengua pròpia per a unificar a tots els seus creients del món de diferents nacionalitats, cultures i llengües. L'espiritisme, que accepta la ideologia de la llengua de l'esperanto té alguns exemplars de creació brasilera.

Internacia Bahaa K. *Bahaa kredo* New York

La Brita kaj Eksterlanda Biblia Societo (eld.) *La Nova Testamento de nia Sinjoro kaj santo Jesuo Kristo*. Londono, 1912

La Brita kaj Eksterlanda Biblia Societo (eld.) *La Nova Testamento de nia Sinjoro kaj santo Jesuo Kristo*. Londono, 1929

Zamenhof. *El la Biblio (De la Biblia)*. Berlin kaj Dresde: Ellersiek & Borel, 1930

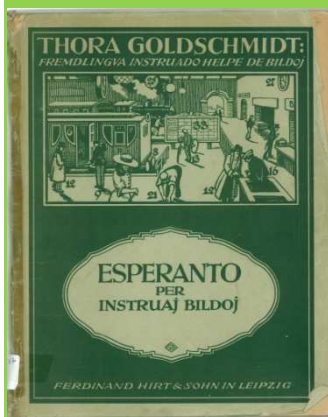
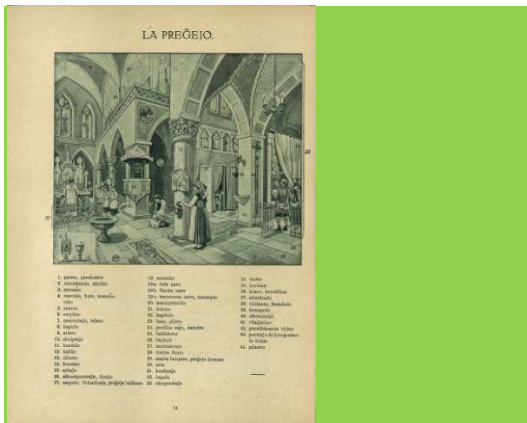
Patro Angelo Rainero. *La Virgulino de la malriĉuloj (La Verge dels pobres)* Milano: Modesto Carolfi, 1933

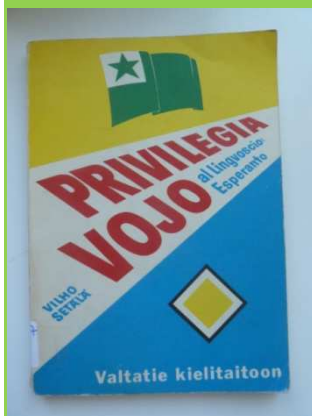
Martinus. Graversen. *Kio estas la vero (Que és la veritat)* Kopenhago: Instituto Martinus, 1950

Martinus. Graversen. *La homaro kaj la mondbildo (La humanitat i la imagen del món)* Kopenhago: Instituto Martinus, 1953

La temàtica de la CDU núm. 3, constituïda per les Ciències Socials, Política i Educació té un paper destacat, i és degut principalment a l'apartat d'Educació, seguit de la Política. Dins d'Educació hem considerat els llibres d'ensenyament de la llengua d'Esperanto (*Lernolibroj*). Aquests tenen una representació primordial en aquesta biblioteca, des dels primers anys del GEV, entre els quals destaquen creacions pròpies per part d'esperantistes valencians. També existeixen exemplars antics que criden l'atenció per les seues il·lustracions, amb un plantejament didàctic molt actual. Existeixen per suposat de diverses nacionalitats (hispanos, francesos, hongaresos, finesos, anglesos etc...). També hem inclòs els llibres de lectura per facilitar l'aprenentatge de la llengua (*Legolibroj*). En l'apartat polític cal remarcar una bona col·lecció de llibres menuts que il·lustren el socialisme de la URSS, llibres editats en els anys trenta, del mateix Stalin, Lenin, Marx i també del feixisme amb un llibre de Mussolini.

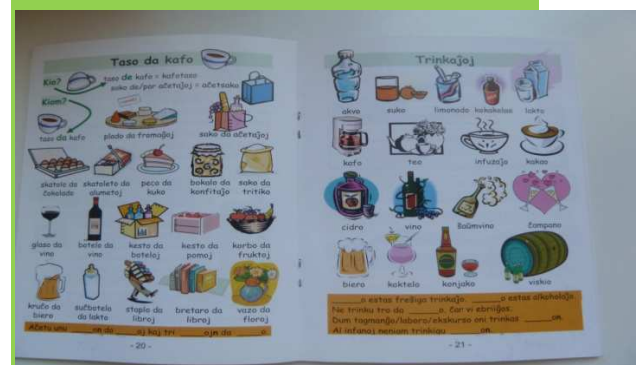
J. Dietterle. Thora Goldschmidt Leipzig: Ferdinand Hirt Sohn, 1923

Vilho Setälä Privilegia vojo Helsinki: Fondumo Esperanto, 1977

István Szerdahelyi Esperanto 1. Budapest: Takönyvkiadó, 1979

Allée, Beatrice. Katalin Kováts. Pošamiko. Den-Haag: Edukati Den-Haag, 2007

SAT-Amikaro Esperanto Junul Kurso Paris, 2002

La CDU núm. 5, constituída per Ciències exactes i naturals presenta

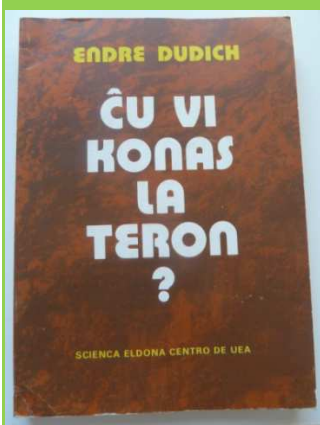
només deu exemplars i de molts variats temes, predominant l'Ecologia i els temes científics generals.

Paul Neergaard. *Sciencaj studoj bazitaj sur originalaj* Kopenhago: Internacia Scienca Asocio Esperantista, 1958

Petar Giunio. *Sekretoj de la marestaĵoj*. Zagreb: Kroatia Esperanto-Servo, 1960

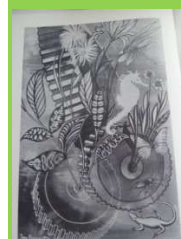
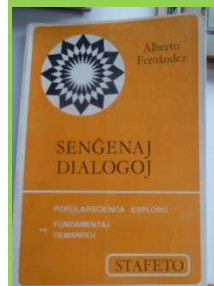
Endre Dudich. *Ĉu vi konas la teron?* Budapest: Scienca Eldona Centro de UEA, 1983

La CDU núm. 6, constituïda per les Ciències aplicades, Medicina i Tècnica

és la de menor quantitat d'exemplars, ja que presenta només 7 exemplars. D'aquests destaca la Medicina, amb un llibre sobre Bibliografia mèdica del Japó i un altre de massatges terapèutics de la Xina, altres de nutrició vegetariana i de salut en general; en ciències aplicades, un llibre tracta sobre els ordenadors i les llengües humanes i altre sobre tècniques industrials

Saionji, Masayuki *Orienta Speciala Diina masaĝo*. Pekino: Xue Juan, 1989

Alberto Fernández. *Senĝenaj dialogoj (Diàlegs informals)* La Laguna: Stafeto, 1971

La temàtica de la CDU núm.7 està representada principalment per llibres de música, de cants esperantistes, seguida en importància per la Fotografia, l'Art per finalitzar l'Esport i el Cine.

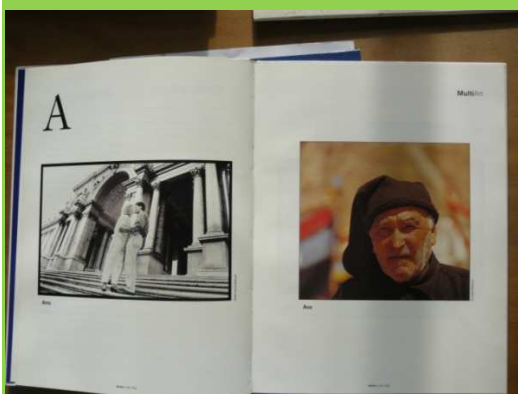

Josef Cink *Junulara kantareto*. Ĉeĥoslovakio: Esperantista rondeto Ĉe Szk –Roh, 1968

Josef Cink *Junulara kantareto*. Ĉeĥoslovakio: Esperantista rondeto Ĉe Szk –Roh, 1980

Lauri Liukkonen *Kune ni kantas dum la 80-a UK en Tampere* Tampere: Klubo Antaŭen, 1995

Wojciech Tomaszewski. *Per kanto al Esperanto* Varsovio: Pola Esperanto Asocio, 1990

Dončo Ĥitrov. *En la mirinda mondo de la kino*. Budapeŝto: Hungara Esperanto Asocio, 1985

La CDU núm. 8, constituïda per Lingüística, Filologia i Literatura, suposa la temàtica més important en número d'exemplars, lògic per ser l'esperanto una llengua. La literatura predomina, conreant tots els gèneres. En aquesta biblioteca es pot apreciar un cert predomini de la novel·la i el conte sobre la poesia i el teatre, però aquesta tendència és la contrària en la literatura general esperantista, per motius principalment econòmics. Cal parlar també de la superioritat de la traducció sobre la literatura original, 38,5% sobre 61,5%, tendència en aquesta biblioteca i en l'esperanto en general en els seus orígens, ja que Zamenhof va preferir traduir les principals obres literàries i donar exemples a elaborar una complicada gramàtica d'ús. En aquesta biblioteca podem trobar vint-i-set llengües traduïdes. És una manera de conèixer obres de llengües minoritàries, que d'altra manera seria quasi impossible. També destaquen les antologies, una manera d'apropar-se més a aquestes

llengües minoritàries com va ser el cas de l'Antologia de Catalunya realitzada en 1925 per Jaume Grau i Casas.

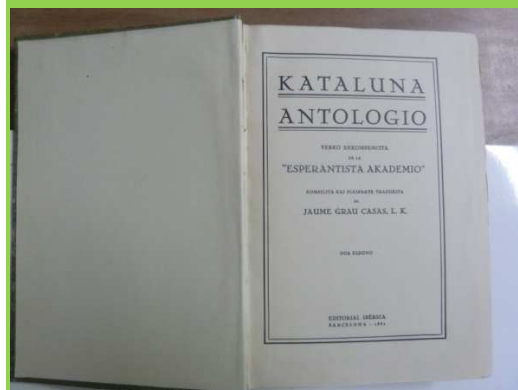
Col·lecció Esperanta Biblioteko Internaci

Giordano Azzi. *Itala antologio*. Milano: Cooperativa Editoriale Esperanto, 1987

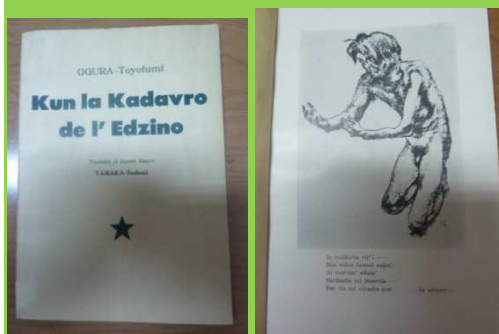
Sam Jansson. *Sveda antologio*. Stockholm: Sveda Societo Esperanto, 1934

Redaktata de Antologia Komisiono. *Estona antologio*. Tallinn: Asocio de Estonio, 1932

Jaume Grau Casas *Kataluna antologio*. Barcelona: Viñals, 1925

La CDU núm. 9 està integrada per Biografia, Geografia i Història, encara que no es tracta d'una col·lecció sistemàtica ni completa, no deixa de tenir el seu interès i curiositat per la mateixa antiguitat dels llibres. En Biografia hi ha gran varietat: des de la mateixa de Zamenhof, Fidel Castro, escriptors com Zola, l'autobiografia de Pelè. En Geografia he col·locat guies turístiques de ciutats i països de tot el món. En Història queden reflectits esdeveniments fonamentals per comprendre el segle XX. Com exemple la literatura japonesa té diversos llibres sobre les conseqüències del llançament de les bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki. També són molt abundants els que tracten sobre el socialisme, llibres connectats amb la ideologia esperantista de lluita proletària de la SAT (Sennacieca Asocia Tutmonda) del voltant dels anys trenta, i el fundador de la qual va ésser Luis Hernández en València.

Ogura Toyofumi . *Kun la kadavro de l'edzino*. Osaka: Japana E. Librokooperativo, 1954

Niurka Escalante. *Fidel Castro la Historio absolvos min*. Kubo: Asociación Cubana, 1984

E. Dobrovolskaja , Makarov Ju. *Rusia revoluciono de 1917: kiel tio okazis?* .Moskvo: Progreso, 1990

Delsudo. *Aŭstralio, lando kaj popolo*. Leipzig: Ferdinand Hirt & Sohn, 1927

Edson Arantes Do Nascimento. *F. Almada. Mi estas Pele (Yo sóc Pelé)* Rio Janeiro: KKE, 1971

5.2.3. Criteri d'oportunitat: Publicacions i activitats del Grup Esperanto València

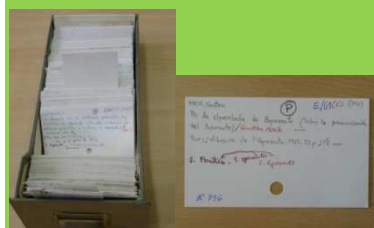
En aquesta secció incloem els llibres que per una raó o altra tinguen una relació especial al GEV i hem fet la classificació següent:

- Origen d'aquesta Biblioteca.
- Llibres d'ensenyament i diccionaris .
- Llibres Congressos Valencians.
- La revista *Valencia Luno*.
- Llibres editats pel grup.
- Luis Hernández a la biblioteca.

Origen de la Biblioteca

El primer que hem d'explicar és que el Grup Esperanto València, va nàixer en 1903 a València i des d'aleshores fins avui ha estat en actiu, exceptuant el parèntesi obert al finalitzar la Guerra Civil, en què sense haver estat clausurat, si que pràcticament va desaparèixer fins que es va reiniciar la seua activitat al voltant de 1947. Aquest fet vull remarcar-lo per poder explicar que la biblioteca del GEV ara catalogada en realitat no és l'original que pertanyia al grup des de 1903 fins a 1936 sinó que es tracta d'una biblioteca resultat de les donacions dels socis. La biblioteca original està ubicada a la Biblioteca

Municipal Central situada a la plaça Magúncia, que consta d'un fons aproximat de 900 exemplars de llibres i revistes, als quals es pot accedir en part mitjançant el catàleg informatitzat i que va ser catalogada gràcies a l'ajuda dels socis del GEV a través d'un acord signat en 1997. Els motius del dipòsit de la biblioteca en l'Ajuntament no es poden afirmar amb seguretat, ja que no existeix una documentació al respecte i els socis actuals afirmen que va ser un requisament en finalitzar la Guerra Civil com a represàlia pel seu suport a la causa republicana; per la seua part el personal tècnic de la Biblioteca Municipal Central quan els preguntes per l'origen del dipòsit informen que va ser una donació voluntària durant la República, abans de la Guerra Civil, però sense cap documentació que ho puga justificar.

Documentació i fitxer del catàleg de la Biblioteca Municipal Central de la plaça Magúncia

Libres d'ensenyament i diccionaris

En aquest apartat hem seleccionat *El idioma internacional auxiliar: Esperanto al alcance de todos* de Fernando Soler y Valls per ser un llibre premiat en 1908 i que va tenir nombroses edicions en 1963, 1967 i 1976, indicatiu que era molt utilitzat. El mateix podem dir amb l'obra de *Diccionario elemental español-esperanto* de Ernesto Tudela Flores. També hem seleccionat el llibre de *Gramática, Ejercicios y Diccionario* de Manuel Caplliure Ballester per ser el manual que es va utilitzar en l' Escola d'Idiomes de la Universitat de València ubicada en el carrer de la Nau durant els anys trenta. A més a més hem afegit *Kursa lernolibro* de Edmond Privat per ser el llibre utilitzat en Chestre durant molts anys, comentat per dues

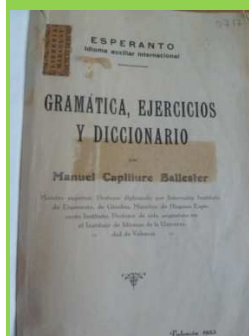

sòcies.

V.Inglada Ors; A.L. Villanueva. *Vocabulario Esperanto-Español*. Barcelona: José Espasa, 1910

Fernando Soler y Valls. *Esperanto al alcance de todos*. Valencia, 1967

Manuel Caplliure Ballester *Gramática, Ejercicios y Diccionario* Valencia, 1933

Ernesto Tudela Flores. *Diccionario elemental español-esperanto*. Valencia, 1963

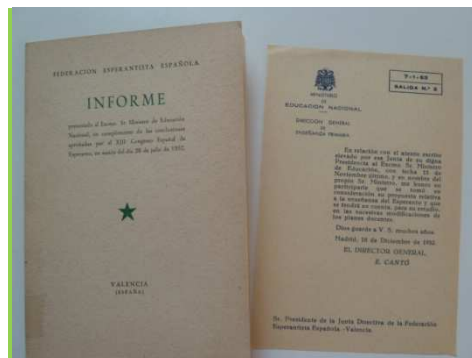
Edmond Privat. *Kursa lernolibro*. Berlin: Friedrich Ellersiek, 1930

Congressos celebrats pel GEV

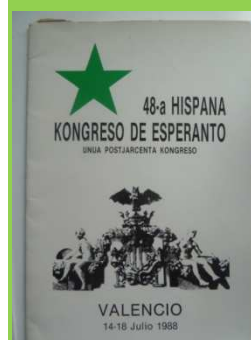
Els Congressos tenen un significat especial en la cultura esperantista perquè és on els esperantistes a banda de conèixer la llengua se senten que pertanyen a un col·lectiu lingüístic i cultural, mitjançant el contacte amb persones d'uns llocs distints i inclòs de llengües maternes diferents. El llibre més antic de congressos realitzats en València és de 1952 , però es va fer un altre en 1923. Volem remarcar els llibres editats pel Congrés Universal de 1993 per la seua transcendència de tot tipus: dos mil visitants de tot el món varen participar, també perquè va ser organitzat per molts dels actuals socis del GEV, per la varietat d'actes i per l'èxit de les activitats celebrades.

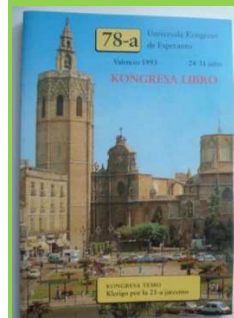
13ª Hispana Kongreso de Esperanto, Valencia 1952

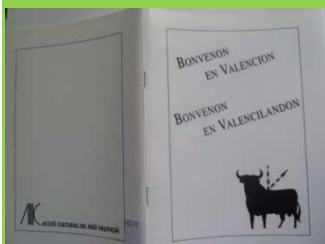
Informe de la Federación Esperantista Española solicitando al Ministerio la oficialidad de la lengua de l'esperanto en les escoles i resposta del Ministerio en el congrés de 1952

48ª Hispana Kongreso de Esperanto, Valencia 1988

78ª Universala Kongreso de Esperanto, Valencia , 1993

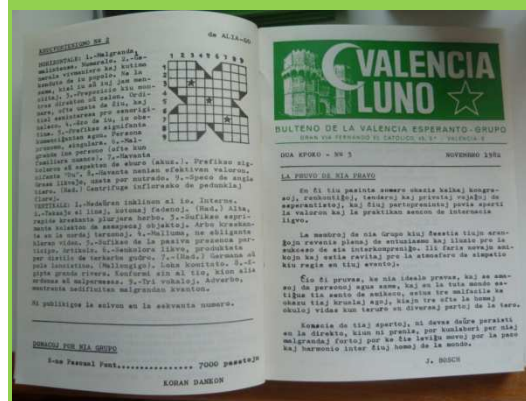

78ª Universala Kongreso de Esperanto, Valencia 1993

Revistes

El Grup Esperanto València va editar al llarg de la seua història des de 1903 diverses revistes amb algun parèntesis de paralització. Aquestes catalogades abracen el període de 1960 al 2002, denominada *Valencia luno*. Són de periodicitat mensual i podem trobar una mena de diari dels esdeveniments del grup: cursos de llengua, excursions realitzades, vida esperantista mundial, congressos, articles en esperanto de qualsevol tema, jocs de paraules com encreuaments i notícies del socis del grup. El dibuix d'encapçalament de la revista va ser obra del soci i afamat pintor Monleón. Un altre llibre que apareix en llibres editats pel GEV també

és de Monleón. D'aquest mateix pintor el GEV posseeix un retrat del Dr. Zamenhof, fundador d'esperanto que presideix el seu local.

Inauguració de l'actual seu en avda Peris i Valero l'any 1998

Libres editas pel GEV

El GEV ha editat alguns llibres al llarg de la seua història, entre ells destaquen per la seua antiguitat *Cent dek tri humorajoj* (Cent tretze acudits) de A. Jiménez Loira de 1906 i dues obres de 1908 i 1909 de Vicente Inglada Ors, important esperantista dels primers anys, una obra traduïnt a Jacinto Benavente i altra obra de poesia original, *Prozo kaj versoj* (*Prosa i versos*) i *La nesia hejmo* (*El niu aliè*). Dels anys trenta tenim l'exemplar amb el títol *El idioma para el mundo proletario: el esperanto*, obra del soci i artista Monleón el qual també va realitzar la portada dels llibre com a il·lustrador que era de professió, a més aquesta obra és molt reveladora de la ideologia de l'època i el retrat de Zamenhof que presideix el grup. Tenim més actuals *Amkantoj / Cants d'amor* d'Ausiàs March, traduït per Abel Montagut en 1993; *Miguel Hernández, poeta de l' popolo*, traduït per Miguel Fernández en 1988 i d'altres que s'han publicat amb motiu dels congressos celebrats en València.

Augusto Jiménez Loira. *Cent dek tri humorajoj* (Cent tretze acudits), València: Púbul y Morales, 1906²³

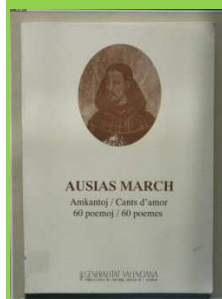

Jacinto Benavente.Vicente Inglada. *La nesia hejmo (El niu aliè)*.València: Tipografia Moderna, 1909

Vicente Inglada. *Prozo kaj versoj (Prosa i versos)*.València: La Suno hispana, 1908

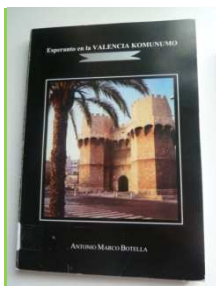

Manuel Monleón Burgos *Un idioma para el mundo proletario: el esperanto*, València 1933

Ausiàs March.*Amkantoj*València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1993

²³ Figura autor: Esperantisto n° 10072

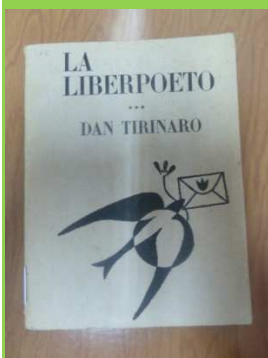
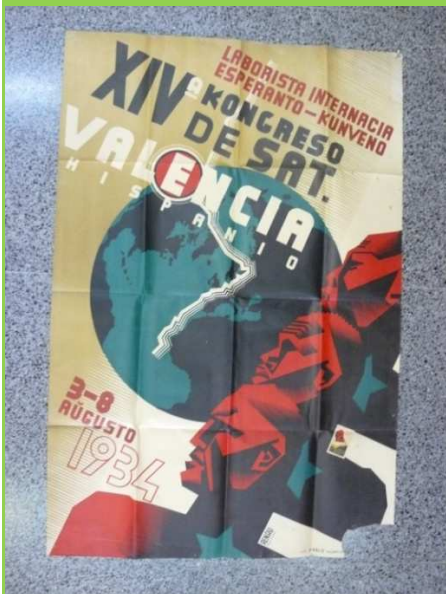
Antonio Marco Botella. *Esperanto en la València Komunumo*. Valencia: FGV, 2001

Luis Hernández Lahuerta (1906-1961)

Aquest esperantista del GEV mereix un apartat especial per diverses raons. La primera per què la seua biblioteca va ser donada a aquesta del GEV. Altres raons podrien ser la seua activitat esperantista al llarg de la seua vida, ja que va ser en 1931 fundador de l'Associació Laborista Esperantista en València, filial de la SAT (Sennacieca Asocio Tutmonda) fundada en París en 1921 per Lanti, amb un caràcter clar d'esquerres i diferenciant-se d'altres seccions o grups esperantistes de caràcter polític en teoria almenys més neutral. Va comptar amb la important ajuda de la URSS bolxevic, fins l'arribada de l'estalinisme i la subsegüent persecució dels esperantistes en la URSS. En 1934 va organitzar com a president del grup el Congrés Universal de la SAT, amb gran èxit. Durant la Guerra Civil també és de destacar la seua tasca junt a la d'altres

companys com Bosch i Monleón publicant Popola *Fronto*, publicació per la qual demanaven ajuda als esperantistes de tot el món, per la causa republicana, d'aquesta manera alguns dels brigadistes internacionals varen vindre del món esperantista. Finalitzada la Guerra Civil va estar empresonat i inclús condemnat a mort, però la seua pena va ser suspesa i en els anys cinquanta, quan es va recuperar el grup, va ser un dels antics protagonistes que varen fer renàixer el grup i que feren reviscolar l'esperanto en Espanya a través de la Federació Esperantista Espanyola. Prova d'aquesta activitat és el congrés de 1952. Tampoc cal oblidar la seua tasca com a traductor d'un capítol del Quijote i d'altra obra de Cervantes *La curiosa impertinent (La malprudenta scivolulo)*, així com altra obra titulada *Filosofia de fantasma (Filozofio de fantomo)* de W. Fernández Flórez.

Altra raó per la qual considerem interessant mostrar alguns dels exemplars és la singularitat que mostren alguns del seus llibres per dur inclosos la carta manuscrita per la qual li eren tramesos els llibres per una camarada russa durant els anys trenta, abans de l'any 1936.

XIV Congrès de SAT²⁴Dan Tirinaro. *La liberpoeto*. Paris, 1938

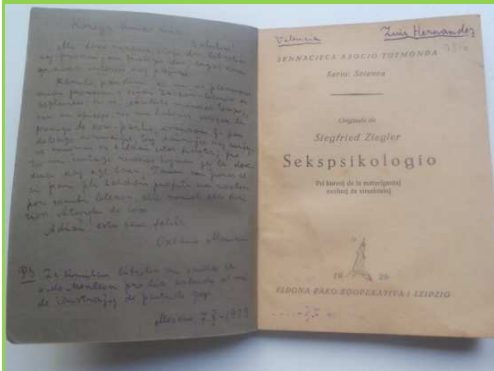
Dedicataria: Al la gekamaradoj de Popola Fronto 2^a de oktobro de 1938^a Esperante prosperi Hispana Libero (Als camarades de Popola Fronto 2 d'octubre de 1938 Esperant que prospere l'alliberament d'Espanya. Yenn Thirin poeta xinés).

²⁴ Aquest és el cartell de propaganda del XIV Congrés de SAT, original que es troba en la Biblioteca Central Municipal. Fotografia de la professora i amiga Belén Bollo.

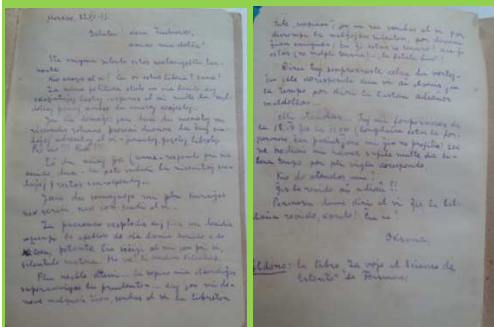
Traduccions de Luis Hernández

W.Fernández. Luís Hernández. *Filozofio de fantomo (Filosofia de fantasma)*. Zaragoza: Hispana Esperanto Federacio, 1959M.de Cervantes. Luís Hernández. *La genia kavaliro Don Kiĥoto de Manĉujo*. Valencia: Hispana Esperanto Federacio, 1949M.de Cervantes. Luís Hernández. *La malprudenta scivolulo (La tafanera impertinent)*. Valencia: Luis Hernandez, 1955

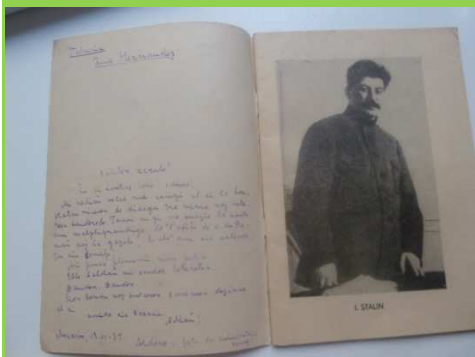
Libres amb carta manuscrita de la companyera esperantista russa

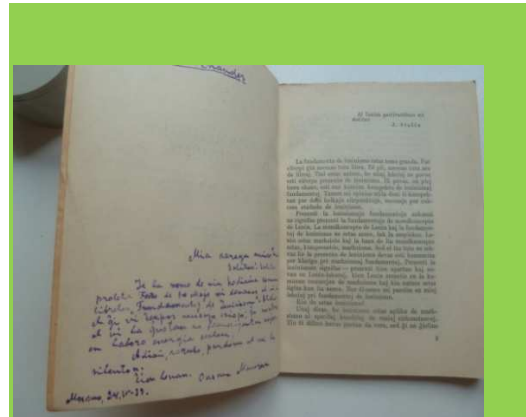
Siegfried Ziegler. *Sekspsikologio (Psicologia sexual)* Leipzig: Eldona Fakoj Kooperativa de SAT, 1926

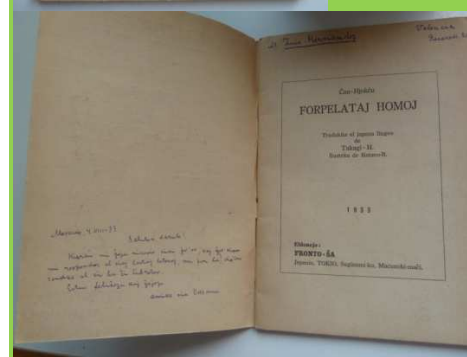
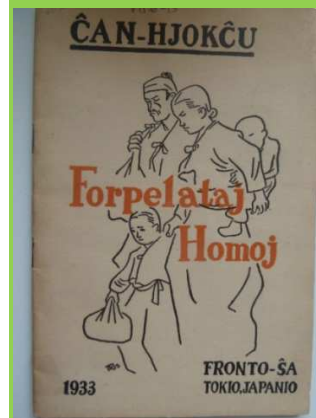
Akad. A. Fersman. *La vojo al scienco de estonto.* Leipzig: Eldona Fakoj Kooperativa de SAT, 1928

K. Radek. A.M. Syromjatnikov. *Arkitekto de socialisma socio.* Amsterdam: Ekrelo, 1934

J. Stalin. G. Stelih. *Fundamentoj de leninismo.* Leipzig: Ekrelo, 1931

Ĉan-Hjokĉu. Takagi-H. *Forpelataj homoj.* Tokio: Fronto-Ŝa, 1933

5.4. Consideracions sobre la proposta d'exposició

La nostra proposta per a l'exposició és la següent:

- El primer eix que ens situa en la llengua i cultura esperantista mitjançant 15 plafons o cartells amb les mesures de 100 x 70 cm. els quals ja estan confeccionats i a disposició d'exhibir-se.
- Per al segon eix tenim confeccionat el disseny, més amunt desenvolupat amb tres seccions seguint el triple criteri cronològic, temàtic i l'anomenat amb el nom del Grup Esperanto València. Hem calculat que amb la confecció de 3 cartells bastaria, cadascú corresponent a cada una de les seccions, per donar una síntesi del que hem desenvolupat més amunt.
- Un quart cartell seria necessari per tal de donar l'explicació de l'objectiu de l'exposició: mostrar el fons bibliogràfic de la Biblioteca del Grup Esperanto València i el disseny de l'exposició (aquest cartell aniria en l'ordre de l'exposició el primer, abans dels 15 cartells del primer eix de l'exposició).
- Un cinquè cartell i darrer en l'ordre de l'exposició estaria ocupat pels crèdits de l'exposició en el qual es mostraria els noms de qui organitza, qui col·labora, els comissaris, els agraïments.
- Els cartells amb text així com les carteles dels llibres seran de color verd per complir en la simbologia esperantista. Altre símbol esperantista que es pot incloure en l'exposició és l'estel verd de cinc puntes que significa la unió dels cinc continents del món. És a dir podem complementar els llibres amb objectes que corresponguen a la cultura esperantista com banderes, records dels congressos dels propis socis, segells col·leccionats pels socis amb els intercanvis de correspondència amb altres esperantistes del món, etc.
- L'exposició està oberta a dues possibilitats, fer-la amb llibres o amb fotografies, això dependrà de les circumstàncies del local o econòmiques. La possibilitat de fer-la amb llibres és la més atractiva però també suposaria unes despeses superiors per tal d'assumir les tasques de conservació i vigilància dels llibres exposats. El local hauria de tenir un control de les condicions mediambientals: temperatura, humitat i lluminositat. També requeriria uns suports expositors més sofisticats. L'opció de realitzar l'exposició mitjançant fotografies pot ser més factible pels motius exposats i també interessant per la possibilitat de fotografiar l'interior dels llibres i d'aquesta manera poder difondre's millor el seu contingut. Malgrat tot, ambdues possibilitats es poden realitzar.
- Considerem interessant la possibilitat de realitzar un audiovisual, tant si es fa amb llibres com si es fa en fotografies. En l'audiovisual es podrien visualitzar major quantitat de llibres i es podrien acompanyar d'una explicació instructiva i alhora atractiva.
- La confecció de les carteles dels llibres o fotografies, els cartells anunciant l'exposició els fulls informatius a disposició dels visitants també suposarien unes despeses a considerar.

- El personal encarregat de la custòdia de l'exposició si no es troba en un lloc públic el qual disposa del seu personal permanent, també suposaria un cost afegit.
- La mateixa difusió de l'exposició s'ha de realitzar a través dels mitjans de comunicació: pàgina web de la Federació Espanyola d'Esperanto, comunicació als grups d'esperanto que formen part de la Federació, xarxes socials, ràdio, premsa escrita, etc.
- Malgrat totes aquestes partides, el pressupost d'aquesta exposició considerem que no pot ser excessiva per la circumstància que la meitat ja està elaborada i l'altra meitat requereix poca infraestructura material.
- Aquesta exposició es podria realitzar en qualsevol local públic o privat per la riquesa cultural que suposa, en sales d'exposicions municipals, comunitàries, universitàries i per tant qualsevol entitat d'àmbit cultural podria fer-se càrrec.
- El perfil d'un hipotètic destinatari és molt ampli, en edat, en condició cultural i també social.
- El temps de duració de l'exposició podria estar fixada per una setmana com a mínim, però també dependria de l'entitat que fes l'organització, del local i de les circumstàncies de la seua realització.

BIBLIOGRAFIA

<http://www.esperanto.es/hef/index.php/que-es/historia/zamenhof>

<http://www.esperanto.es/hef/index.php/que-es/historia/el-esperanto-en-espana>

<http://es.wikipedia.org/wiki/Esperanto>

<http://www.esperanto.cat/web/Que-es-l-esperanto?lang=ca>

<http://esperanto.net/literaturo/>

BOULTON, Maryorie. *Dr. Zamenhof Autor de Esperanto*, Cheste: Ayuntamiento Cheste, 2005.

ESCRIVÁ, Cristina y MAESTRE, Rafael. *La Revolución Libertaria*, Madrid: Fundación Salvador Seguí, 2006.

JANTON, Pierre. *EL Esperanto*, Barcelona: Oikos-Tau, 1975.

MARCO BOTELLA, Antonio. *Esperanto en la Valencia Komunumo*, Zaragoza: Federación Esperantista Valenciana, 2001.

NAVARRO NAVARRO, Francisco Javier. *Ateneos y grupos ácratas, vida y actividad cultural de las asociaciones anarquistas valencianas durante la Segunda República y la Guerra Civil* Valencia: Conselleria de Cultura, 2002.

VALÉN, Antonio. *El esperanto: lengua y cultura*, Santander: Mga, 2004.

VALENCIA ESPERANTO GRUPO, *Valencia Luno*. Valencia: Valencia Esperanto Grupo, 1960 -200.

ANNEX

Títols, aŭtoroj i traductores de la lingvo germana

Nuda inter lupoj	Apitz, Bruno	Karl Schulze
Nord-germanaj rakontoj	Bandlow, Heinrich	
La perdita honoro de iu Katarino		
...	Böll, Heinrich	Rikardo Ŝulco
Trigroŝa romano	Brecht, Bertolt	Dro. Karl Schulze
Maŝinfabrika N&K	Bredel, V.	A. Samojlenko
La mirinda historio de Petro Schlemihl	Chamisso, Adelberto de	
Esperanto-lernolibro por popollernejoj	Degen, Arthur	kun bildoj de Ernst Kutzer
Neĝulino	Fratoj Grimm	Dro. Kabe; A. Langeberg
	Goethe, Johann Wolfgang von	
Hermano kaj Doroteo	Goethe, Johann Wolfgang von	Benno Küster
	Goethe, Johann Wolfgang von	
Ifigenio en Taŭrido	Goethe, Johann Wolfgang von	L. L. Zamenhof
	Goethe, Johann Wolfgang von	
Romaj elegioj ; La taglibro	Goethe, Johann Wolfgang von	K. Kalocsay
	Goethe, Johann Wolfgang von	
El dramoj	Goethe, Johann Wolfgang von	L. L. Zamenhof
	Goethe, Johann Wolfgang von	
Faŭsto. I	Heine, Henri; Alejĥem, Ŝalom	N. Bartelmes
La rabeno de Baĥaraĥ; La Gimnazio	Immermann, Karl Lebrecht	L.L.Zamenhof
La karnavalo kaj la somnambulino	Kleist, Heinrich von	A. E. Wohlthat
Tri majstro-noveloj	Latzko, Andreas	Theodor Storm; Adalbert Stifter
Homoj en milito	Mair, Alberto	Charles Minor, L.K.
Vienaj legendoj	Muschler, Reinhold Conrad	[Ludwig Goppel]
La nekonatino	Pausewang, Gudrun	Joachim Giesner
La lastaj infanoj de Oldrovalo	Pfeffer, Emil	
Wörterbuch Deutch-Esperanto	Pfeffer, Emil	
Wörterbuch Esperanto-Deutsch	Pulvers, Charlotte (trad.)	
Elzasaj legendoj	Reissner, Larissa	W. Kampfrad kaj W. Krey
En la lando de Hindenburg	Remarque, Erich Maria	Joseph F. Berger
La vojo returne	Schiller, Frederiko	L. L. Zamenhof
La rabistoj	Vetter, Louis	Hans Borschert
La 13. Mortis	Wilhem Christaller, Helene	
Novetoj el la Nigra Arbaro	Wingen, Hans	
Wörterbuch Deutch-Esperanto	Zur Mühlen, Hermynia	Senheredigito
Kion rakontas la amikoj de Peĉjo		Kathe R. Schwerin kaj Paul E. Schwerin
	Zweig, Stefan	
Brulanta sekreto kaj aliaj rakontoj	Zweig, Stefan	Helene Wolff, kleve
La okulaj de la eterna frato		

Títols , autors i traductors de llengua anglesa

La hundo kruso	Ballatyne, R.M.	Inman J.M.
Personal Mail Course Practical Esperanto	Benson's	Lernolibro
Johano kaj Silvio	Betts, F.F.	Legolibroj esperantaj
La naiveco de pastro Brown	Chesterton, Gilbert	Cecil Bean
La batalo de l' vivo	Dickens, Charles	L.L. Zamenhof
La profeto	Gibran, Kahlil	Roan Orloff Stone
Judoj sen mono	Gold, Michael	Georgo Saville
"Moderna Esperanto", the international	Lahago, Teodoro	Lernolibro
La fera kalkanumo	London, Jack	Georgo Saville
Anstataŭa edzino	Maxwell, Erica	M. Sampson
La karto mistera	Moffett, Cleveland	Edward S. Payson
Romano de San Michele	Munthe, Axel	Jenny Weleminsky
La aventuroj de Marteno Drake	Norway, G.	Walter Severn
Ses noveloj el "Rakontoj de mistero "	Poe, Edgard Allen	A. Frank Milward
La reĝo de la ora rivero aŭ La nigraj fratoj	Ruskin, John	[Ivy Kellermann]
Romano pri Afrika bieno	Schreiner, Olive	A. Andrew
Undino	Schreiner, Olive	Stephen A. Andrew
La gajaj edzinoj de Windsor	Shakespeare, William	Stephen A. Andrew
Otelo	Shakespeare, william	Reto Rossetti
Romeo kaj Julieta	Shakespeare, William	Stephen A. Andrew
Trojlo kaj Kresida	Shakespeare, William	Stephen A. Andrew
Jimmie Higgins	Sinclair, Upton	Karl Fröding
A practical course in esperanto	Szilágyi, Ferenc	Lernolibro
La dormanto vekigás	Wells, Herbert G.	A. Frank Milward
Fabiola	Wiseman, Nicolas	

Títols, autors i traductors de la llengua bulgara

Anekdotoj pri gabrovanoj	Dolapçiev, Georgi	Janev, Neno
La familio Gerak	Elin-Pelin	D. Atanasov
Rakontoj	Jovkov, Jordan	
Bofilino	Karaslavov ,Georgi	S.Simeonov kaj A.Simeonov
Septembro estiĝos majo	Kjuçukov, Nano	Lidija Raeva
Bulgara antologio	Krestanov, Ivan H.	
Septembro	Milev, Geo	SA-MA
La animo de la "barbaroj"	Pavlov, T.	Pelin
Elektitaj rakontoj	Pelin, Elin	Simeon Hesapçiev
Ĉu estas ebla kaj necesa internacia Ŝtelisto de persikoj	Ŝiŝmanov, Ivan D.	Atanas D. Atanasov
	Stanev, Emilijan	

Kantoj de motoroj	Vapcarov, Nikola	Hristo Gorov Simeon Simeonov kaj Asen
Sub la jugo	Vazov, Ivan	Simeonov
Novaj bulgaraj rakontoj	Vazov, Ivan	Georgi Atanasov
Avo joco rigardas	Vazov, Ivan	Kr. Georgiev

Títols, autors i traductors de la llengua catalana

Amkantoj / Cants d'amor	March, Ausiàs	Abel Montagut
Du komedioj: tamen, civilizitaj kaj neĝobulo	Soldevila, Carles	I. Mimó
Kataluna antologio	Grau Casas, Jaume	
Kiel fidela hundo	Ruiz Negre, Antonio	

Títols, autors i traductors de la llengua croata

Hasanagaino	Janjić, Fran	redacció Miralem Hadžihasanović
Poemaro de kroatoj en Hungario	Karagic, Mijo	Lucija Borcic Karagic
Adriatika temo	Krleĵa, Miroslav	Marko Demetrović
Ano de l'ringludo	Šimunović, Dinko	Fran Janjić

Títols, autors i traductors de la llengua danesa

Fabeloj	Andersen	L.L. Zamenhof
La pastro en Vejlbjye	Blicher, St.St	Aage Hunderup Petersen
La mistero de l' vivo	Bøgh-Høgsted, Agnes	C. Graversen

Títols, autors i traductors de la llengua estona

	Antologia	
Estona Antologio I	Komisiono	
Horizontoj	Barbarus, Johannes	Hilda Dresen
Al abelujo ĝi flugas	Liiv, Juhan	Hilda Dresen
Elektitaj versaĵoj	Under, Marie	Hilda Dresen

Títols, autors i traductors de la llengua finlandesa

La botistoj	Kivi, Aleksis	Hilma Hall
Sep fratoj	Kivi, Aleksis	Vilho Setälä
La fianĉiĝo ; Lea	Kivi, Aleksis	de Hilma Hall

Títols, autors i traductors de la llengua francesa

La reĝo de la montoj	About, Edmond	158 ilustraĵoj de Gustave Doré
La floroj de l'malbono	Baudelaire, Charles	K. Kalocsay, G. Waringhien
Plena vortaro Esperanto-franca	Boirac, Emile	
Funebra parolado pri Louis de Bourbon	Bossuet	Louis Bastien
Klari	Catalany, Myriam	Em. Robert
Espero de paco	Chantraine, Albert	Irena Missiuro
Tre mirigaj aventuroj de Tartarin de Taraskono	Daudet, Alphonse	Jean Delor, Paul Lebrun
Premier manuel de la langue auxiliaire Esp ^o	ECL (eld.)	
El komedioj	Gogol Nikolaj	L. L. Zamenhof
Dictionaire complet Français-Esperanto	Grosjean-Maupin, Emile	
La mizeruloj	Hugo, Victor	Centezimala
La normandaj rakontoj	Maupassant, Guy de	Roland Dupuis ; Robert A. Pinchon
Mateo Falcone kaj aliaj rakontoj	Mérimée, Prosper	J. Borel
Colomba	Mérimée, Prosper	J. Beau
Colomba	Mérimée, Prosper	J. Beau
Mimi Pinson	Musset, Alfred de	M. Rethel
Bonhumoro	Nyssens, Paul	
Sub la neĝo	Porchat, J. J.	J. Borel
Knock aŭ la triumfo de medicino	Romains, Jules	Pierre Corret
Junul kurso E ^o	SAT-Amikaro (eld.)	
Esperanto : Junul-kurso	SAT-Amikaro (eld.)	
L'espéranto sans peine = Esperanto sen peno	Thierry, J.	illustrations de Robert Gring
La morto de blanĵo	Tousseul, Jean	Léon Bergiers
La Intervidiĝo kaj Nekonita dialogo	Vigni, Alfred de	Sam Meyer
Tri verkoj de Volter (Voltaire)	Voltaire	E. Lanti

Títols, autors i traductors de la llengua grega

Nova gramatika libro de la lingvo "Esperanto"	Stamatiadis, Anakreon	
	Sakellaropoulos,	
	Sokratis	
La simposio (bankedo) de Platon	Barbagallo, Lucia	Luigi Tadolini
Grajgo kantas	Samosato, Lukiano	José Fco. Martín del Pozo
Aŭkcio de vivoj		

Títols, autors i traductors dels llibres de text i diccionaris de la llengua hispana

La lengua auxiliar internacional Esperanto	Azorín, Francisco	
Pro Esperanto	Alonso Núñez, Antonio	
Suplemento a la gramática, ej ^o s y dicci ^o del I. Int. Aux. E ^o	Anglada prior, José	
Gramática, ej ^o s y dicci ^o del Idioma Int. Aux. E ^o	Anglada Prior, José	
Esperanto a e i o u	Añó Belda, José	
Parolu E-on	Arroyo, José Fco.	
El Esperanto	Ascarza, Victoriano F.	
Diccionario Esperanto-español	Balech, Enrique	
¿Quiere usted aprender Esperanto?	Bremón Masgrau, D.J.	
Gramatica y vocabulario de la lengua internacional E ^o	Bremón Masgrau, J.	
Esperanto, idioma auxiliar internacional	Caplliure Ballester, Manuel	
Nuevo Metodo de E ^o para clases y autodidactas	De Diego, Fernando	
Nuevo método de esperanto	Diego, Fernando de	
Curso práctico de Esperanto	Duyós Sedó, R.	V. Inglada Ors
Plena vortaro de Esperanto	Grosjean-Maupin, Emile	Grosjean-Maupin.
La infanoj de la mondo	ILEI -Hispana Sekcio	
Vocabulario Esperanto-español y español-E ^o	Inglada Ors, Vicente	A. L. Villanueva
Manual y ejercicios de la lengua internacional E ^o	Inglada Ors, Vicente	A.L. Villanueva
Helpanta temaro por lernigi rapide Esperanton	Mangada Rosenörn, Julio	
El Esperanto al alcance de todos	Mangada Rosenörn, Julio	
Lernolibro de Esperanto	Mimó, L.	
Pro Esperanto	Montserrat, Ferd.	
Curso práctico elemental de Esperanto	Navarro Clemente, Félix	
El idioma internacional auxiliar E ^o al alcance	Navarro Clemente, Félix	
Compendio de esperanto para adelantados	Quarello, Daniel	
poŝvortaro Esperanta-Hispana	Ramón Sopena,S.A.	
Elementos de Esperanto	Soler Valls, Fernando	
El idioma internacional auxiliar E ^o al alcance	Soler Valls, Fernando	
Elementos de Esperanto	Soler y Valls, Fernando	
El idioma internacional auxiliar E ^o al alcance	Soler y Valls, Fernando	
Diccionario elemental Español-E ^o y E ^o -Español	Tudela Flores, E.	
Vocabulario español-Esperanto	Tudela Flores, Ernesto	
Vocabulario Esperanto-español	Tudela Flores, Ernesto	
LLave del Esperanto	Urugvaja Esperanto-Societo (eld.)	
Esperanto, una lengua para todos = E ^o , lingvo	Zaragoza Ruiz, F.	
Perfektiga kurso de Esperanto	Zaragoza Ruiz, F.	

Títols, autors i traductors de les obres literàries hispanes

La ĵusnaskito	Becerro de Bengoa, Ricardo	José Fernando Berenguer
La nesia hejmo	Benavente, Jacinto	Vicente Inglada Ors
La familio de Pascual Duarte	Cela, Camilo José	Fernando de Diego
Du junaj fraŭlinoj ; kaj Korneliino	Cervantes Saavedra, Miguel	Julio Mangada Rosenörn
La inĝenia hidalgo Don Quijote de La Mancha	Cervantes Saavedra, Miguel	Pujulà y Vallès F.
Don Kiĥoto de la Manĉo en Barcelono	Cervantes Saavedra, Miguel	
La lasta virino...	Cofiño, Manuel	[Arnoldo Águila Miguel]
Sentempa simfonio	Diego de la Rosa, Fernando	Fernando de Diego
La amo en la jaro dekmil	Elola, José de	José Fernando Berenguer
Sanga nupto ; kaj La domo de Bernarda Alba	García Lorca, Federico	Miguel Fernández
Cigana romancaro	García Lorca, Federico	Fernando de Diego
Prontuario de Esperanto	Garzón Ruiz, José	
Miguel Hernández, poeto de l' popolo	Hernández, Miguel	Miguel Fernández
La lando de Alvargonzález	Machado, Antonio	Fernando de Diego
El moderna hispana parnaso	Mangada Rosenörn, Julio	
La stutaj infanoj	Matute, Ana M ^a	Liven Dek
La blua hundo = El perro azul	Osorio, Guillermo	Miguel Fernández
La kreitaj profitoj	Benavente, Jacinto	Vicente Inglada F. de Diego, J. Camacho Liven
Astura bukedo	Campoamor, Ramón de	Dek
La malprudenta scivolulo	Cervantes Saavedra, Miguel	Luis Hernandez
La genia kavaliro Don Kiĥoto de la Mancha	Cervantes Saavedra, Miguel	Julio Mangada Rosenörn
La genia kavaliro Don-Kiĥoto de Manĉujo	Cervantes Saavedra, Miguel	Luis Hernandez
Eterneco	Núñez Dubús, A.	
Breve Historia del Esperanto	Quarello, Daniel	
Ariel	Rodó, José Enrique	
Don Juan Tenorio	Zorrilla, José	Luiso Mimó Espinalt

Títols, autors i traductors de la llengua holandesa

Dekkinga fuĝas	Adema, Tjeerd	F. Faulhaber
Akbar	Brouwer	
La mondo ne havas atendejon	Dekker, Maurits	F. Faulhaber
La piramido de l' tiranio	Domela Nieuwenhuis, F.	D.J.
Norda kanto	Duhamel, Georges	Roland Dupuis
Rakontoj pri Nederlando	Duhamel, Georges	Roland Dupuis
Taglibro de Anne Frank	Frank, Anne	G. J. Degenkamp
Kudlago	Hichtum, N. Van	S.D.Mannoury
La sunkrono	Koenen, Marie	P.Ch.M. Van de Vijver
Frateko en la vivpraktiko	Roland Holst van del Šalk,	H.S.Buis

	Henrieta	
Kulio	Székely-Lufols, M. H.	P.J. Makkinje
La nevenkebla ĝeno	Thijssen, Theo	F. Faulhaber

Títols, aŭtors i traductors de la lengua hongaresa

Amara pano	Darvas, József	Ladislao Somlai
Betonterápia=Betonterapio	Elem, János	Péter András Rados
Hungaraj rakontoj	Herczeg, Ferenc	A. Panajott
La profeto	Imre, Baranyai	
Norda vento	Karinthy, frederiko	Karo Bodó
Vojaĝo en faremidon	Karinthy, frederiko	Ludoviko Totsche
Naŭ Jaroj en la Infero	Kemalov, Naço	Ivan Kovačev
Populara Lernolibro de Esperanto	Kökény, Ludoviko	
La tragedio de l'homo	Madách, Emeriko	K.Kalocsay; Mihaelo Zichi
La knaboj de Paŭlo-Strato	Molnár, Francisko	Ladislao Somlai(Spierer)
Ŝerkoj rakontoj	Nyelvi kiskövnýtár, Ideg	
La avo	Petőfi, Aleksandro	Ladislao Spierer
Johano la brava	Petőfi, Sándor	Kálmán Kalocsay
For la viandon	Rákosi, Viktoro	Ladislao Spierer
Patromurdo en la nigra muelejo	Ráth-Végh, István	Maria Benczik
		V.Benezik. I.Botos,I.Somlai,L.
Dudek horoj	Sánta, Ferenc	Tárkoni
Rozinjo	Török Gyula	K.Kalocsay
Printempo de morto	Zilahi, Lajos	Ladislao Somlai (SPIERER)

Títol, aŭtor i traductor de la lengua jidiŝ

La rabeno de Baĥarah	Alejĥem, Ŝalom	L.L.Zamenhof
----------------------	----------------	--------------

Títols, aŭtors i traductors de la lengua japonesa

La kapao	Akutagawa-Ryunosuke	Nozima-Yasutarô
Forpelataj homoj	Ĉan-Hjokĉu	Takagi-H, ilustrita de Hatano-B
Turo por fali	Eroŝenko, V.	
Malnovaj rakontoj en Ikeda	Espº-Rondo en Ikeda	
Historieto de japana literaturo	Hasegaŭa Teru	
Verkoj de D-ro Nakamura	Nakamura	
Nudpieda Gen	Nakazawa, Keizi	Izumi Yukio
Kroniko Japana	Nohara, Kyûiti	
Fotono ĉe juĝejo	Tomonaga, S.	
Japanaj rakontoj	Toŝio, Ĉif (komp.)	kunmetis Ĉif Toŝio

Títols, autors i traductors de la llengua noruega

Brand	Ibsen, Henrik	Erling Anker Haügen O.
Atanasov, Atanas D.	Ibsen, Henrik	Bünemann Erling Anker Haugen
Peer Gynt	Ibsen, Henryk	
Norda literaturo	Indra, T. Joël Thézard	
Nordnordaj fabeloj		

Títol, autor i traductor de la llengua persa

Poemoj	Kajam, Omar	G. Waringhien
--------	-------------	---------------

Títols, autors i traductors de la llengua polaca

La nigra kokino . Miki	Dobrzynski, Roman	Desegnajoj Katarzyna Potkanska
Nova antologio	Grabowski, Antoni	Antoni Grabowski
Sinjoro Tadeo	Mickiewicz, Adam	Antoni Grabowski
Sinjoro Tadeo	Mickiewicz, Adam	Antoni Grabowski
Halka	Moniuszko, Stanisław	Antoni Grabowski
Medalionoj	Nałkowska, Zofia	Tadeusz Hodakowski
Legendoj	Niemojewski, A.	Bronislaw Kuhl
Bona sinjorino	Orzeszko, Eliza	
Marta	Orzeszko, Eliza	Drº. L.L. Zamenhof
La interrompita kanto	Orzeszko, Eliza	Kabe desegnís Attila Fazekas ; Kabe
La faraono	Prus, Bolesław	Kazimierz Bein (Kabe)
La faraono	Prus, Bolesław	Kazimierz Bein (Kabe)
La faraono	Prus, Bolesław	
La lasta	Reymont, Władysław	K. Bein (Kabe)
Ekzilo	Stanisław	Kazimierz Domoslawski
Tra dezerto kaj praarbaro	Rzewski, Aleksy	Mieczyslaw Sygnarski
Quo Vadis	Sienkiewicz, Henryk	Lidia Zamenhof
La lanternisto kaj aliaj prozaĵoj polaj	Sienkiewicz, Henryk	Kazimierz Bein (Kabe)
Noveloj	Sienkiewicz, Henryk	Lidja Zamenhof
La fundo de l' mizero	Sieroszewski, W.	Kabe
Sub la nobla ĉevalo	Szczypiorski, Andzej	Walery Wiecko
Versaĵoj propraj kaj tradukitaj	Tuwim, Julian	

Títols, aŭtoroj i traductores de la lingvo portugala

Antologio de Brazilaj rakontoj	Brazilia Esperanto Ligo (eld.)	
Unua vojaĝo ĉirkaŭ la mondo	Da Silva, Agostinho	J.J. Rodrigues
Teatro	Machado de Assis	Brasila Esperanto-Ligo
Antologio de portugalaĵoj	Seabra, Manuel (komp.)	
Antaŭ du mil jaroj...	Xavier, Francisco Cândido	L. C. Porto Carreiro Neto

Títol, aŭtor i traductor de la lingvo rumana

Sonorilo kaj kanono	Isac, Emil	Tiberio Morariu
---------------------	------------	-----------------

Títols, aŭtoroj i traductores de la lingvo rusa

Ruĝa stelo	A. Bogdanov	N.Nekrasov kaj S. Rublov
La baptado de Caro Vladimir	Borovský, Havlíček	
La reĝo judea	Karel	Tomás Pumpr
La senlingvulo	K.R.	V. Devjatnin
Disrompo	Korolenko, Vladimir	Maria Ŝidlovskaĵa
Rusaj noveloj	Lavrenev, B.	Helena Sazonova
Per voĉo plena	Lermontov, M.J.	A. Filatov
Rusaj rakontoj	Majakovskij, Vladimir	
Kiso de la reĝino	Mamin-Sibirjak,	
La submarinistoj	Dmitrij N.	N. Kabanov
Eŭgeno Onegin	Naĵivin, I. F.	D. Staritsky
Petro	Novikov-Priboj,	
Salajro	Aleksej S.	[tradukis E. Blinov]
La morto de Danton	Puŝkin, A. S.	N. V. Nekrasov
Sieĝo de Sebastopolo	Sennacieca Asocio Tutmonda (eld.)	
Hurlu, Ĉinio	Timkovskij, N.	Timoteo Ŝĉavinski
Versaĵoj en prozo	Tolstoj, Aleksej N.	Nikolao Hohlov
Elektitaj noveloj	Tolstoj, L.	N. Kabanov
Patroj kaj filoj	Tretjakov, S.	S. Tretjakov; V. Elsudo
	Turgenev, I.	Kabe
	Turgenev, I.S.	Alexandra Mexin
		Dro. kazimierz Bein
		(Kabe)

Títol, aŭtor i traductor de la lingvo sanskrita

Bhagavad-Gîtâ, t.e., sublima kanto pri la senmorteco	Valdomiro López, F. (tra.)	F. Valdomiro López
--	----------------------------	--------------------

Títols, aŭtoroj i traduktoj de la lingvo sveda

Ni en Skandinavio	Breinholst, Willy	F. Szilágyi kaj Regina Emson
Mi serĉis oron kaj oleon sed trovis	Flood, David	Karl Gustafsson
Sveda antologio. Unua parto	Jansson, Sam, red.	Bjarne Beckman
Gösta Berling	Lagerlof Selma	Oscar Frode
La infanoj de Betlehem	Lagerlöf, Selma	Stellan Engholm
La ringo de la generalo	Lagerlög, Selma	G. H. Backmann
La konscienco riproĉas	Strindberg, August	
Sveda novelaro	Szilágyi, Ferenc	

Títols, aŭtoroj i traduktoj de la lingvo ukraina

Fervojstacio Znamenka	Ĉernov, L.	I. Ĉernjaev
La ruĝa kaptuko	Holovko, A.	
La morto de Asuar	Irĉan, Miroslav	
Fata morgana	Kocjubinskij, M.	Ŝissler
La morto de Janulans	Panĉ, Petro	S. Sinickij
Trapafita dekreto	Traĉuk, I.	Nikitin

Títols, aŭtoroj i traduktoj de la lingvo vietnamita

Miriadoj da lumoj	Nguyen Minh Kinh
Blanka sablo	Nguyen Minh Kinh

Títols, aŭtoroj i traduktoj de la lingvo xeca

Sileziaj kantoj	Bezruč, Petr	Tomáš Pumpr, Jiří Koržine
Rakontoj el unua poŝo kaj rakontoj el la dua poŝo	Čapek, Karel	
La travivaĵoj de la brava soldato Ŝvejĵ	Hašek, Jaroslavo	Jozefo Ŝtadler
La perdita vizaĝo	Nesvadba, Josef	Adolf Stanura
Karel Čapek	Societo de Fratoj Čapek	

Títols, autors i traductors de la llengua xina

Fajrolumo en la fronto	Bejü, Liu	S.J. Sü
Ĉinaj noveloj	Erdberg, O.	P. Gavrilov
La fiero multkolora kateto	Geng Geng	Fan Yizu;Jiang Cheng'an,Wu Daisheng
Bela revulo	Geng Geng	Fan Yizu;Jiang Cheng'an,Wu Daisheng
La fiero generalo	Ĝjun' u, Hŭa	Laŭlum
Anaseto kaj koketo	Ĝjunŭan,Hŭang	Ĉu Ĉŭan
Simioj provas elakvigi la lunon	Hsia, Hsia	Liu Ling
Sovaĝa herbaro	Lu, Xun	Lu Sin; S.J. Sü
Elektitaj noveloj	Sin, Lu	
La plej forta voĉo de la paco	Tjen Kjen	S.J. Zee
Du kateoj	Tong, Ĝan	
Hejmoj de birdoj	Zi, Ju	Wu Daisheng